

Др Ненад Р. Ђурђевић

**КОМЕНТАР
ЗАКОНА О СПОРТУ**

---

2. измењено и допуњено издање

Др Ненад БУРЂЕВИЋ

КОМЕНТАР
ЗАКОНА О
СПОРТУ

2. измењено и допуњено издање

Крагујевац, 1997.

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се услови за обављање спортских активности, услови за обављање делатности којима се омогућавају спортске активности, начин управљања и коришћења и услови за промену намене коришћења спортских објеката, школски спорт, стручни рад у области спорта, вођење евиденција, обављање надзора и утврђује општи интерес у области спорта.

1. Уставни основ за доношење Закона о спорту (у даљем тексту: Закон) садржан је у члану 72. став 1. тачка 6. Устава Републике Србије према коме Република Србија уређује и обезбеђује систем у области физичке културе и члану 68. став 1. Устава Републике Србије, према коме се средства за остваривање Уставом зајамчених права грађана и законом утврђеног општег интереса у области физичке културе обезбеђују у буџету Републике Србије. Закон је објављен у Службеном гласнику Републике Србије, бр. 52/1996, а ступио је на снагу 25. 12. 1996. године.

2. Пре доношења Закона о спорту област спорта била је уређена Законом о физичкој култури (Службени гласник СРС, бр. 5/90). Искуства до којих се дошло у примени Закона о физичкој култури, савремена сазнања у области спорта и постојећи проблеми показали су да је неопходно на нови начин законом уредити укупну област спорта, тј. циљеве, основне функције, подручја, општи интерес и одређене потребе грађана као и припадајуће елементе који чине систем спорта (спортске активности, спортисти, организациона структура, кадрови, спортске приредбе, спортски објекти, кадрови, стручни рад и надзор). Назив физичка култура замењен је Законом називом спорт, сагласно савременој науци и терминологији прихваћеној у области спорта и законодавства других земаља

3. У образложењу које је пратило усвајање Закона у Скупштини Републике Србије истакнуто је да се Закон темељи на следећим начелима:

1. Начело слободног бављења спортом

Концепција Закона заснива се на слободном бављењу спортским активностима и једнакој доступности тих активности свим грађанима без икакве дискриминације. Полазећи од уставне гаранције слободе удруживања, приватног предузетништва и равноправности свих облика својине, Законом је прихваћен најшири могући оквир за слободно организовање унутар спорта.

2. Начело подстицања развоја

Одредбе Закона у првом реду подстичу, а само по потреби су рестриктивне. Закон треба да омогући перспективан развој спорта, сагласно општим економским и друштвеним могућностима земље. Закон је пошао од принципа равноправност својинских облика при оснивању спортских организација и стимулисао приватно предузетништво и улагање у ресурсе. Користећи изричита законска овлашћења из других општијих закона и уважавајући особености спорта и спортских делатности, Закон регулише одређена специфична питања важна за област спорта на посебан начин, у складу са упоредно-правним искуствима.

3. Начело заштите здравља спортисте

Законом је предвиђена обавезна здравствена контрола такмичара, забрана приморавања спортиста да тренирају и такмиче се када те активности могу да угрозе или погоршају његово здравствено стање, као и забрана употребе свих врста допинга. Такође је предвиђена могућност здравственог осигурања за спортисте аматере који то право не остварују по другом основу.

4. Начело стручности

Бављење спортским активностима поред позитивног утицаја на организам лица које се бави спортом, садржи и одређен ризик по здравље учесника. Због тога, стручни рад у спорту, односно вођење спортских активности може да изводи само квалификовани (школовани или оспособљени) кадар. Досадашња пракса показује

учешће знатног броја неквалификованих лица за стручни рад у спорту.

5. Начело наменског коришћења спортских објеката

С обзиром на чињеницу да су спортски објекти најскупљи ресурс у области спорта и незаменљив услов за бављење спортом и развој спорта, Законом је, у суштини, забрањена промена намене спортског објекта обухваћеног неким урбанистичким планом, осим изузетно под прописаним условима и уз одобрење министарства надлежног за послове спорта, уз прибављену сагласност министарства надлежног за послове просторног планирања.

Члан 2.

Спорт, у смислу овог закона, јесте: спортско образовање (обучавање у физичком вежбању, развој физичких способности и стицање спортских навика); такмичарски спорт (спортске активности усмерене на постизање спортских резултата); рекреативни спорт (спортске активности усмерене на рекреацију које се изводе самостално или у спортским и другим организацијама); школска спортска такмичења (спортска такмичења ученика и студената).

1. Гледано са социјалног аспекта, спорт није једнозначна појава. За једне је он израз демократског начина живота, а за друге је објект демонстрације тоталитарног система власти. Док једни у њему виде самоодређење индивида, другима се показује као култ маса. Многи га сматрају за пут ка разумевању народа, док га други узимају као накнаду за ратне конфликте. Наше је мишљење да за њега нису типична ни позитивна ни негативна својства. Једноставно, спорт није бољи ни лошији но што је друштвени поредак коме припада.

2. Као и многи други изрази које срећемо у свакодневном животу, и појам "спорт" има више језичких значења, односно употребљава се да искаже различите врсте људске активности. Закон о спорту, сасвим исправно, није имао амбиције да реши "теоријске" дилеме везане за појам спорта, већ се задовољио описивањем подручја која појам спорта обухвата у смислу закона:

спортско образовање, такмичарски спорт, рекреативни спорт, школски спорт.

3. Појам "спорт" потиче, иначе, од латинске речи "disportare", односно "deportare", што је буквално значило "однети" или "разносити", али се користила и у преносном смислу као "опустити се". У четрнаестом веку израз "disport" добио је у енглеском језику значење "активност у слободном времену", а из њега је касније настала реч "спорт". Он данас свуда у свету подразумева "задовољство, угодност, разонода, одмор, телесно вежбање, такмичење, трчање".

4. Правна литература врви мноштвом различитих схватања појма "спорт". Може се чак рећи, колико аутора толико дефиниција. Основна карактеристика свих тих дефиниција је њихова велика ширина, која у основи потиче из жеље да се спортска активност обухвати у њеној укупној разноликости. Ипак, сва та гледишта могу се сврстати у две групе. Према једнима, суштинско обележје спорта састоји се у добровољној телесној активности људи, регулисаној сопственим правилима, која се, одвија најчешће у облику такмичења са другима, уз могућност да се претвори у професионалну делатност. Други, међутим, схватају појам спорта знатно шире. По њима, спорт је свака људска делатност која се испољава у облику кретања, и која служи задовољењу нагона за игром, очувању здравља или повећању телесних способности. Битна слабост свих наведених покушаја дефинисања појма "спорт" лежи у томе што они полазе од његовог идеалистичког схватања. Све тежње да се целокупна спортска активност обухвати једном једнозначном и свеобухватном дефиницијом морају остати без резултата зато што су модалитети спортског понашања у великој мери различити. Појам који се добија путем изоловане апстракције и који је у стању да обухвати све облике спорта не може ефикасно да врши функцију разграничења спорта од других подручја живота. Много је корисније коришћење тзв. "типског појма". Његово одређење се, пак, врши на тај начин што се елементи који се појављују код различитих спортских активности, и који су за њих конститутивни, описно обухвате у један комплекс обележја - "тип". Што је већа подударност између елемената присутних у конкретном случају и оних садржаних у типском појму, то се сигурније може рећи да је реч о спорту.

5. Анализира ли се, тако, и са становишта овог Закона, шта све појам спорта обухвата, може се рећи да су то следећи елементи: 1)

спорт подразумева увек одређено телесно деловање, и о њему се не може говорити у случајевима искључиво духовних активности; 2) упражњавање спорта служи здрављу, одржавању или побољшању телесних способности, васпитним захтевима, као и задовољењу нагона за игром; 3) свака спортска активност, води, по правилу, ка постизању одређеног учинка; 4) врхунске резултате спорта прате, по правилу материјалне користи; 5) спорт се може упражњавати као индивидуална делатност појединаца или на организован начин, у оквиру удружења и савеза; 6) спортска делатност се обавља већином у просторно и временски ограниченим оквирима; 7) постојање једне или више кондиционих и координативних способности (снага, издржљивост, координација, брзина, и сл.) нужна су претпоставка сваког спорта; 8) бављење спортом често је повезано са више или мање великим опасностима повреда; 9) сваки спорт прате одређена правила понашања учесника - спортска правила; 10) спорт се већином обавља уз коришћење техничких помоћних средстава (спортски реквизити); 11) спорт, по правилу, подразумева такмичење; 12) *Fer plej*, партнерство, неповредивост саиграча, једнакост шанси и тимски дух јесу основне вредности и идеје водиље спорта

Члан 3.

Спортске активности у смислу овог закона обухватају: физичко вежбање (обучавање, тренинг и рекреативна активност) и спортске приредбе (спортска такмичења и спортске манифестације).

Спортске активности остварују се самостално и у спортским и другим организацијама.

1. Реч је појму спортских активности у ужем смислу, са становишта чл. 2. овог Закона. Њиме се жели, начелно, направити разлика у односу на спортске делатности, полазећи од изворног смисла спорта, односно указати на то да је "бављење спортом" одређујући елеменат спортске активности, који спортска делатност у себи, по правилу, нема. Таква дефиниција спортске активности омогућава, с једне стране, да се утврди коме треба признати својство спортисте (видети чл. 5, ст. 1) и, с друге стране, да се направи разлика између организација које окупљају људе да би се бавили спортом (спортске организације - чл. 18) од организација којима је изворни смисао пружање разних услуга

везаних за област спорта (организације за обављање спортске делатности - чл. 28). Треба, међутим, водити рачуна да је разликовање спортске активности од спортске делатности условно, односно врши одређене функције унутар Закона о спорту (отуда и одређење "у смислу овог закона"), те да спортска активност (у смислу других закона) може бити и спортска делатност, онда када испуњава услове из Закона о предузећима, Закона о јавним службама или Закона о приватном предузетништву (видети коментар следећег члана).

2. Дефиницијом спортских активности обухваћен је како масовни тако и такмичарски (врхунски) спорт, како припреме спортиста тако и њихово учешће на спортским приредбама. Одређујући елеменат је физичко вежбање, независно од тога да ли се одвија на спортским приредбама или ван њих. Мада дефиниција није најпрецизнија, појам спортске приредби не може се у овом члану посматрати издвојено од физичког вежбања. Само онај део спортске приредбе који се састоји у физичком вежбању спортиста јесте спортска активност. То јасно произилази из дефиниција спортисте (чл. 5, ст. 1) и спортске делатности (нпр. послови спортског суђења и организовања спортских приредби су недвосмислено дефинисани као спортска делатност - чл. 28, ст. 1). Посебан значај одређења шта се подразумева под спортском активношћу проистиче из дефиниције спортске организације (чл. 18, ст. 1. Закона). Организација која није основана ради обављања спортске активности (физичког вежбања) не може имати статус спортске организације.

3. У правној литератури појам "спортска приредба" дефинише се претежно као одређени, плански припремљен и спроведен, временски ограничен спортски догађај, за који постоји јавни интерес, и на коме учествује више спортиста (тимова). Он у себи обухвата и спортска такмичења и спортске манифестације. Иако је реч о појмовима који се међусобно прожимају, међу њима постоји и суштинска разлика. Спортска такмичења су квалификовани облик спортске активности који нужно подразумева два елемента: 1) такмичење се мора одвијати према унапред утврђеним и познатим правилима, која могу генерално важити за дотичну врсту спорта или само за поједину спортску приредбу; 2) циљ коме сваки учесник такмичења тежи је или победа противника или постизање извесног унапред одређеног резултата. Ти елементи, међутим, не морају бити присутни и на спортским манифестацијама. Могуће је да се организује одређена спортска

активност и када извесна правила нису унапред утврђена, или се не тежи победи, односно постизању одређеног резултата

4. Поред самог такмичења, и тренинзи могу представљати спортску приредбу, уколико за њих постоји јавни интерес. Посебно је реч о приредби уколико се неком тренингу може присуствовати само уз новчану надокнаду. Добро су познати случајеви када се након прелазног рока на тренинг клуба у који је дошла позната "звезда" скупџ више гледалаца него на некој редовној лигашкој утакмици.

Члан 4.

Спортске делатности, у смислу овог закона, јесу делатности којима се омогућавају спортске активности, односно обезбеђују услови за њихово обављање.

Спортске делатности су са становишта овог Закона ближе регулисане чланом 28. Реч је, међутим, о појму делатности у ужем смислу. У ширем смислу појам "спортска делатност" обухвата и саму спортску активност, али само онда када се она обавља ради стицања добити. Да спортска активност, под наведеним условом, може представљати и делатност произилази како из одредбе чл. 18. овог Закона која допушта спортским организацијама да се оснују као предузећа, односно чл. 11. овог Закона која допушта спортисти да се спортском активношћу бави самостално у виду занимања, тако и из Закона о класификацији делатности и о регистру јединица разврставања (Сл. лист СРЈ, бр. 31/1996): сектор М, област 92, грана 926, група 9262, подгрупа 92622, Закона о предузећима (чл. 1. Сл. лист СРЈ, бр. 29/96) и Закона о приватном предузетништву (чл. 1а и 2. Сл. гласник Србије, бр. 54/89, 9/90, 46/91 и 53/95).

Члан 5.

Спортиста, у смислу овог закона, јесте лице које се бави спортским активностима.

Спортиста може да се бави спортским активностима аматерски или професионално.

Професионални спортиста је лице које се бави спортском активношћу у виду занимања, самостално или у оквиру организација у области спорта.

1. Са становишта Закона, спортиста је свако оно лице које се бави неким физичким вежбањем (рекреативно или тренирајући у неком клубу, самостално или организовано, на спортским приредбама или ван њих). Спортском активношћу спортиста може да се бави или аматерски или професионално, од чега зависи и његов правни положај.

2. Покушаји да се дефинише спортиста аматер са становишта модерног спорта су одувек били бројни. Прва дефиниција спортисте аматера потиче из 1866. године, и њу је дала енглеска Аматерска атлетска асоцијација: "Аматер је центлемен који још никада није учествовао на јавном такмичењу отвореном за све учеснике, који се није такмичио за новац, који се никада није борио са професионалним атлетом за новчану награду, који никада у свом животу није обављао позив спортског учитеља или тренера, и који, коначно, није ни радник ни уметник ни новинар". Таква дефиниција спортисте аматера није могла дуго опстати, јер је била условљена аристократским назорима деветнаестог века да услови такмичења морају учесницима пружати једнаке шансе за успех. На Конгресу, у Паризу одржаном 1894. године, са циљем обнове Олимпијских игара, посебно образована комисија донела је следећи закључак о спортисти-аматеру: "Аматер је свако ко никада није учествовао на такмичењу отвореном за сва лица; ко се никада није такмичио за новац или било који други облик накнаде; ко се никада није такамичио са професионалним спортистом, и ко никада у свом животу није био спортски учитељ или плаћени тренер". Сваки следећи Конгрес Међународног олимпијског комитета доносио је нове дефиниције спортисте аматера. Оне су изазивале бројне спорове у "спортском свету", при чему су се јасно разликовале две струје: једна је била за доследно поштовање изворних принципа аматеризма, док је друга била за либералније становиште и стално је тражила проширивање круга лица којима треба допустити учествовање на Олимпијским играма. Конгрес МОК-а, одржан у Москви, 1962. године, усвојио је у члану 26. Олимпијских правила компромисна дефиницију: "Аматер је особа која се спортом бави и увек се бавила из наклоности (љубави), без било какве материјалне користи. То није случај: а) ако он нема редован посао који му обезбеђује садашњу и будућу животну егзистенцију; б) ако добија или је добијао новчану надокнаду за бављење спортом; ц) ако не испуњава услове из правила међународне спортске федерације којој припада и службеног тумачења овог правила бр. 26". Од тада, члан 26. Олимпијских правила више

није мењан, али је увелико релативизован каснијим "службеним тумачењима". Након Конгреса МОК-а у Баден-Бадену 1981. године, спортиста-аматер сме скоро неограничено да добија материјалну надокнаду за припреме или такмичење на спортским приредбама, али не без знања његовог међународног или националног спортског савеза, или НОК-а. Допуштењем да на Олимпијским играма у Барселони 1992. године учествују и спортисти-професионалци, са спортског становишта, практично је укинута разлика између професионалног и врхунског аматерског спорта.

Увиђајући узалудност прецизног дефинисања спотисте аматера, Закон се фактички служи негативном дефиницијом, тако што утврђује који се спортиста сматра професионалцем. Сваки спортиста који не испуњава услов да би добио статус "професионалца" јесте "аматер". За законодавца једини критеријум да ли је неко лице професионални спортиста је то да ли се оно спортском активношћу бави у виду занимања. Оно се спортском активношћу може професионално бавити и самостално и у организацијама у области спорта, али под условима и на начин утврђен Законом и спортским правилима (видети чл. 7. и 8. Закона). Имају ли се у виду одредбе чл. 9, ст. 1. и чл. 11 Закона, два су могућа правна облика професионалног бављења спортом: радни однос и самостално обављање делатности. По природи ствари, самостално бављење спортом као јединим и основним занимањем могуће је само код индивидуалних спортова. Код колективних спортова код којих се подразумева постојање клуба (спортске организације) који учествује у такмичењу, статус професионалног спотисте се може стећи, сходно члану 9. Закона, једино закључењем уговора о раду између клуба и спотисте. То не значи да самостални професионални спортиста не може у опште бити члан ни једне спортске асоцијације. Како грански савези, по правилу, допуштају учешће на такмичењима само спотистима који су њихови чланови и самостални професионални спортиста мора да испуни тај услов. То, међутим, не утиче на његов правни статус јер његов однос са савезом се темељи на остваривању права грађана на слободу удруживања, а не на зависном обављању послова за потребе савеза (радном односу).

Иако то у овом члану није изричито речено, право на самостално бављење спортом имају и спортисти аматери, разуме се под условима утврђеним спортским правилима. То јасно произилази из члана 3. став 2. Закона.

Члан 6.

Такмичар је спортиста који учествује у неком од система такмичења као члан спортске организације, или самостално, у складу са спортским правилима.

Врхунски спортиста је лице које је на спортским такмичењима постигло врхунске спортске резултате, на основу којих је разврстано у категорију врхунских спортиста, према републичкој категоризацији спортиста, у складу с овим законом.

1. Да ли ће се на спортским такмижењима у некој спортској грани спортска активност упражњавати самостално или у оквиру неке организације зависи од воље спортисте. Међутим, да би спортиста могао самостално да учествује на одређеном спортском такмичењу, потребно је да спортска правила, сходно овом члану и чл. 7. Закона, допуштају да се у конкретној спортској грани спортисти такмиче и самостално.

2. Стицање својства врхунског спортисте за сваког спортисту значи не само признање него и добијање одређених привилегија. Сходно чл. 69, ст. 1, т. 8 и 9 Закона, врхунским спортистима се у буџету републике обезбеђују средства за стипендије за спортско усавршавање, новчана помоћ (онима са посебним заслугама), а ако је реч о аматеру и права из здравственог осигурања. Два су услова да би спортиста добио статус врхунског спортисте: 1) да је на спортским такмичењима постигао врхунске спортске резултате; 2) да га је Спортски савез Србије, као надлежни орган, разврстао у категорију врхунских спортиста у оквиру Републичке категоризације спортиста (видети чл. 43, ст. 1, т. 2 Закона).

Члан 7.

Спортске активности и спортске делатности остварују се у складу са овим законом, спортским правилима надлежних спортских организација и националних и међународних савеза у области спорта.

1. Сваки спорт има своја одређена правила. Може се чак рећи да правни поредак допушта само ону спортску активност која се одвија према утврђеним правилима. Што је неки спорт опаснији, а нарочито ако је у питању нова спортска грана, правила за њу су прецизнија. Са овим је већином повезано и оснивање удружења за

конкретан спорт. Тиме се јемчи да спорт неће бити употребљен као накнадни "покривач" за криминалне радње, него да ће се одвијати у општерегулисаним оквирима

2. Утврђивање правила лежи у самом бићу спорта. Он је, као и свака друга игра, по својој суштини посебно занимање, брижљиво издвојено од осталог живота, које се одвија у јасно дефинисаном времену и посебно одређеном простору (стадион, писта, ринг, идт.). Не ретко се у пракси поред појма "спортска правила" употребљава као синоним, иако то начелно није исправно, и појам "правила игре". Или како се каже у чувеној књизи Роже Кајао: "У том ограниченом простору и одређеном времену конфузне и заплетене законе обичног живота замењују прецизна, измишљена и неопозива правила, која се морају прихватити таква каква су и која диктирају правилан ток партије. Варалица, уколико крши та правила, барем се претвара да их поштује. ... Варалица не доводи у питање правило него злоупотребљава лојалност осталих играча. Прави рушитељ игре је онај који је негира износећи апсурдност правила, њихову чисто конвенционалну природу и који одбија да учествује у игри јер она за њега нема никаквог смисла. Његови аргументи су необориви. Игра нема другог смисла осим себе саме. Због тога су, уосталом, њена правила безусловна и неограничена, ван било какве дискусије. Не постоји никакав разлог да она буду онаква каква су а не другачија. Ко их не прихвата са таквим карактером, мора их сматрати за очигледну глупост. ... Правила су неодвојива од игре чим она стекне институционално постојање. Од тог тренутка она су део њене природе. Она је управо и претварају у плодан и пресудан елеменат културе" (Игре и људи, Београд, 1979, стр. 35. и 55).

3. Признавање спорта као простора препуштеног аутономном регулисању од стране спортских организација (савеза, удружења) даје спортским правилима посебан значај. Посматрано са становишта правних прописа, спортска правила представљају норме којима се уврђују правила понашања, са циљем конкретизовања заштите правних добара

4. Појам "спортска правила" врховни је појам за све норме утврђене од стране спортских удружења (организација и савеза). Реч је, у ствари, о општим актима (статути, правилници, одлуке) којима надлежи савези у области спорта (међународни и национални) и спортске организације на општи начин уређују одређена питања обављања спортских активности и спортских делатности. О правној природи спортских правила не постоји

јединствен став у правној литератури. Према једном становишту, спортска правила имају нормативни карактер, те лице који се њих придржава поступа "социјално адекватно", односно сходно праву. Полазећи од начела да је "све допуштено што није забрањено државним правним нормама", извесни правници су закључили да организатор спортског такмичења, спортска организација, односно спортиста који не прекрши ниједну правну норму, самим тим поступа "сходно праву". Ако се они при том придржавају и правила које је утврдило спортско удружење, њихово се понашање мора третирати као правно допуштено. Насупрот овом гледишту, већина правних писаца сматра да спортска правила немају нормативни значај, а не могу прерасти ни у обичајно право. Она, додуше, обавезују организаторе спортских приредби, спортске организације и спортисте, али државни и судски органи при процени противправности нечијег понашања нису њима везани. Нормативни карактер недржавних правила може се темељити само на изричитој државној делегацији овлашћења за стварање права.

5. Закон о спорту, увиђајући да је решавање питања правног значаја спортских правила од суштинског значаја за област спорта, претходну теоријску дилему решио је овим чланом тако што је дао овлашћење надлежним спортским организацијама и националним и међународним савезима у области спорта да аутономно регулишу остваривање спортских активности и спортских делатности (унутрашње односе у спроту), наравно у складу са Законом. И не само то, Закон и у многим посебним случајевима изричито признаје правну важност спортских правила (видети чланове: 8, 9, 13, 14, 17, 23, 25, 26, 36, 45, 47 и 48). По природи ствари између спортских правила постоји ранг: правила југословенског национално савеза морају бити у сагласности са правилима међународног савеза коме припада; правила републичког савеза морају бити у сагласности са правилима југословенског националног савеза коме припада (видети чл. 37, ст. 2. Закона); правила градског и општинског савеза морају бити у сагласности са правилима републичког савеза коме припада (видети чл. 37, ст. 1. Закона); правила спортске организације морају бити у сагласности са правилима градског, односно општинског савеза коме припада. Унутар спортске организације сва правила морају бити у складу са статутом спортске организације.

II. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ СПОРТИСТА

Члан 8.

Права, обавезе и одговорност спортиста уређују се спортским правилима, колективним уговором у области професионалног спорта и уговором између спортисте и спортске организације, у складу са законом.

1. Одредба овог члана је заједничка и за спортисте аматере и за спортисте професионалце, с изузетком одређења да се у области професионалног спорта закључује и колективни уговор. Спортским правилима не могу се спортисти давати мања права или утврђивати неповољнији услови обављања активности од права и услова који су утврђени законом. И овде постоји ранг прописа: спортска правила морају бити у складу са законом (како Законом о спорту тако и другим законима); колективни уговор мора бити у складу са законом, појединачни уговор мора бити у складу са законом, спортским правилима и колективним уговором. Сваким нижим актом спортисти се могу давати већа права као и права која нису предвиђена вишим актом, ако то није у супротности са законом

2. Велика новина у односу на раније стање лежи у одредби да све спортске организације, независно од статуса спортисте са њим закључују уговор којим регулишу међусобна права, обавезе и одговорности. Правна природа уговора је различита у зависности од тога да ли је у питању ангажовање професионалног спортисте или спортисте аматера. Са професионалцем спортска организација закључује уговор о раду (види коментар следећег члана), а са аматером класичан облигациони уговор (по правилу неки облик уговора о делу). Уговором се не могу спортисти гарантовати мања права од оних утврђених законом, спортским правилима и колективним уговором, што не искључује уговарање већих права, осим ако је то наведеним актима изричито искључено. Овде не треба изгубити из вида да у спортска правила спадају и статuti спортских организација и да спортиста постајући члан одређене спортске организације има и статутарно дефинисана права и обавезе.

3. Како професионални спортиста заснива са својом спортском организацијом радни однос, на колективни уговор из овог члана примењују се прописи радног права. Колективним уговором, у

складу са законом, уређују се права и обавезе запосленог спортисте и спортске одранизације (послодавца) из области рада и радних односа и међусобни односи учесника колективног уговора (видети чл. 119. Закона о радним односима Србије, "Сл. гласник РС", бр. 55/96). Он не може да садржи одредбе којима се спортисти професионалцу дају мања права или утврђују неповољнији услови рада од права и услова који су утврђени законом. Ако би колективни уговор такве одредбе садржао, оне би биле ништаве, а уместо њих би се примењивале одговарајуће одредбе закона. Општи колективни уговор закључен за територију Републике непосредно се примењује и на све професионалне спортисте и њихове послодавце. (чл. 2, ст. 1. Општег колективног уговора, "Сл. гласник РС", 18/90, 10/92, 34/94, 65/94, у вези чл. 120, ст. 5. Закона о радним односима Србије).

Колективни уговор у области професионалног спорта може спадати у групу посебних и појединачних колективних уговора. Коришћење израза у једнини у овом члану "колективни уговор у области професионалног спорта", не искључује могућност да се за област професионалног спорта закључи и више посебних колективних уговора (пре свега према врсти спорта). Да ли ће у пракси бити закључен један или више колективних уговора зависи пре свега од тога како ће професионални спортисти и спортске организације које запошљавају професионалце бити организоване, тачније да ли ће бити основан један или више синдиката професионалних спортиста, односно једно или више удружења спортских послодаваца. Сходно Закону о радним односима Србије, посебан колективни уговор закључују: 1) ако је спортска организација организована као предузеће - овлашћена организација синдиката и надлежни орган Привредне коморе Србије или другог одговарајућег удружења послодаваца; 2) ако је спортска организација организована као удружење - овлашћена организација синдиката и представници послодаваца. Овлашћеном организацијом синдиката сматра се она организација синдиката регистрована код надлежног органа у коју је учлањена већина синдикално организованих запослених. Како Закон о радним односима препушта колективним уговорима да регулишу бројна изузетно значајна питања радних односа, како се многа права везана за радни однос не могу остварити без регулисања колективним уговором и како одредбе Општег колективног уговора не задовољавају потребе спорта, нужно је да спортске организације-послодавци и професионални спортисти што пре формирају

сопствена удружења, уколико желе да искључе "мешање са стране" и обезбеде адекватно уређење радних односа у области спорта (подешавање распорада радног времена, коришћења одмора и одсуства, остваривања права на премије и друге накнаде и сл, онако како то одговара природи конкретног спорта). Треба водити рачуна да се посебним колективним уговором утврђује цена рада за најједноставнији рад и цена рада за типична радна места, основни елементи за одређивање зарада, утврђује право на друга примања и уређују друга права, обавезе и одговорности из радног односа (видети чл. 121, ст. 2. и чл. 71. Закона о радним односима Србије).

4. Појединачни колективни уговор закључује се код спортске организације-послодавца и примењује се на све запослене спортисте. Тим уговором утврђује се цена рада за најједноставнији рад и цене рада радних места, елементи за одређивање зарада запослених спортиста и уређују друга права, обавезе и одговорности из радног односа, у складу са законом. Уговор закључују овлашћена организација синдиката и директор. Уколико у спортског организацији-послодавцу није организован синдикат питања и односи који се по Закону о радним односима уређују појединачним колективним уговором уређују се општим актом спортске организације, односно уговором о раду, у складу са законом, општим и посебним колективним уговором (чл. 122. Закона о радним односима Србије). Појединачним колективним уговором, односно општим актом запосленом спортисти се не могу утврдити мања права или неповољнији услови рада него што је то утврђено у општем, односно посебном колективном уговору.

Члан 9.

Професионални спортиста заснива са спортском организацијом радни однос, у складу са законом.

Спортиста може засновати радни однос са спортском организацијом и на одређено време, без огласа, у складу са законом и спортским правилима.

1. Према скоро општеприхваћеном схватању у западноевропским земљама, однос професионалног спортисте и спортске организације има све одлике радног односа. Он се темељи на уговору у раду и подлеже општим правилима радног права. Однос професионалног спортисте и његовог клуба садржи две основне претпоставке сваког радног односа: узајамна размена чин-

идби, и право послодавца да управља радом. Сумња која се евентуално може појавити у погледу друге претпоставке, с обзиром на знатну слободу одлучивања спортисте за време такмичења, није основана. Пре свега, слобода спортисте у игри је у многоме ограничена упуствима тренера у погледу тактике борбе. Осим тога, и у многим другим радним односима је препуштено раднику (послопримцу) да одлучи како ће извршити постављени задатак.

2. Особености обавеза професионалног спортисте у односу на "нормалан" радни однос других радника леже у "бићу" спортске делатности, и не утичу на његов правни положај. Суштина спорта се састоји у одмеравању снаге, такмичењу, или барем у тежњи ка постизању максималног физичког учинка. Због тога се "радна обавеза" професионалног спортисте не може свести на вршење уједначене трајне чинидбе. Штавише, спортиста најчешће мора у кратком временском размаку да постигне максимум својих спортских могућности, тј. да зарад такмичења или тренинга употреби сву своју снагу и све своје способности. И без посебног споразума са клубом, он настоји да одржава своје физичке способности и да их повећава, како би своме клубу могао у одређеном временском тренутку да донесе највећу корист победу. Спортска организација тежи да системом премија "подржи" спортисту у таквом опредељењу. Додуше, он је обавезан само на одређену радњу не и на постизање извесног резултата. Али, то не значи да је резултат у спорту мање зависан од учинка спортисте (радника) него што је то случај код других радника.

3. Правни положај професионалних спортиста у Југославији није био пре доношења Закона о спорту јасно дефинисан. Наши правници нису имали јединствен став о том питању. У реферату који је поднео Врховни суд Словеније на Саветовању грађанских и привредних одељења Савезног суда, Врховног војног суда и врховних судова Република и Аутономних Покрајина, одржаном 15. и 16. маја 1985. године, заступано је становиште да се професионални спортисти могу изједначити са радницима у удруженом раду. За тај став дато је овакво образложење: "Професионалним спортисима спортска друштва и клубови плаћају често и изнимно висока средства да за њих наступају. Ангажовањем професионалног спортисте спортско друштво или клуб повећава изгледе за успех, а то има, по правилу, за последицу већи доходак од спортских приредби које организује. Статус таквог спортисте уређује се, додуше, уговором, али се у том

уговору може запазити цели низ института који имају свој "Saedes materiae" у радном праву (дужност тренирања, испуњавања других обавеза, награђивање, решавање стамбеног питања, обавезе у вези са такмичењем, могућност изрицања дисциплинских мера, дужност поштовања упуштава недређених - тренера итд.). Коначно спортска друштва која имају организовану спортску екипу имају од те екипе и приходе. Било би неправедно да спортисти који се за такав професионални клуб такмиче сnose само ризике, а да спортска друштва односно клубови убиру само користи. У професионалном спорту се не може заговарати ни теза да се неко спортом бави свакодневно само због властитог задовољства или да подноси терет тренинга и такмичења због властитог здравља и забаве." Са тим становиштем сложили су се представници Врховног суда Војводине и Врховног суда Босне и Херцеговине. Међутим, представници већине судова били су мишљења да не треба правити разлику између правног положаја спортиста аматера и професионалних спортиста. Разлог који је већину учесника наведеног Саветовања навео на закључак да професионалним спортистима не треба признати својство радника лежи, по нашем мишљењу, у начину како је у југословенском праву, све до доношења савезног Закона о основним правима из радног односа, био дефинисан радни однос. Наиме, Закон о удруженом раду дефинисао је радни однос као међусобни однос радника у удруженом раду средствима у друштвеној својини. Радни однос могао се засновати уговором само између власника приватних радњи и радника. Друштвене организације су потпадале под режим "самоуправно удруженог рада". Међутим, однос спортске организације и професионалног спортисте (фудбалера) није се могао уклопити у такав концепт радних односа. Пред дилемом да ли да признају да концепт самоуправно удруженог рада "не држи воду" у сфери професионалних спортских такмичења, иако се она помажу огромним друштвеним средствима, или да "жртвују" интересе неколико стотина професионалних фудбалера, већина наших судова се приклонила другом решењу. Они су при том занемарили опште правно начело радног права да за радни однос није одлучујућа природа акта којим је неки однос заснован и назив који му је дат, него стварна садржина тог односа. На тој идеји почива, уосталом, и учење о тзв. фактичком радном односу. Становиште да професионалним спортистима не треба признати својство "радника у удруженом раду", подржавали су и неки наши правни писци.

4. Закон о физичкој култури који је био на снази пре доношења Закона о спорту, направи је помак у односу на претходно наведена мишљења јер је чл. 26. допуштао да "спортисти... могу своје активности у физичкој култури обављати и професионално, као радници који су у радном односу или путем уговора на одређено време". Таква могућност регулисања правног положаја професионалних спортиста путем радног односа у пракси најчешће није коришћена, из три разлога: 1) спортска организација није била у обавези да са професионалцем заснује радни однос већ је могла могла међусобне односе да регулише и класичним облигационоправним уговором; 2) да би засновала радни однос са спортистом, спортска организација је морала, сходно радноправним прописима, да спроведе компликовани процес оглашавања "слободног радног места" и пријема у радним однос, супротно самој природи спортске активности; 3) заснивањем радног односа са спортистом, спортска организација би морала да му гарантује већа права него иначе, која опет повлаче и веће новчане издатке.

5. Закон о спорту је, прихватајући упоредноправна искуства, коначно отклонио све дилеме, јасно прописујући да спортска организација са професионалним спортистом заснива радни однос. Решење је потпуно исправно јер однос спортске организације и професионалног спортисте има све одлике радног односа. Професионално бављење спортом јесте рад посебне врсте, који спортиста "у одређеном животном добу обавља као једино занимање којим обезбеђује себи средства за живот". Спортска организација која жели да има професионалне спортисте мора са њима закључити радни однос, у складу са законом, спортским правилима, и колективним уговором у области професионалног спорта. Реч је о изузетно значајној одредби за професионалне спортисте, јер они добијајући својство радника добијају и права која сваком запосленом припадају из радног односа (наравно, добијају и посебне обавезе и одговорности): право на зараду, накнаде и друга примања; право на радно време; право на одморе и одсуства; право на посебне облике заштиту; право на пензијско, инвалидско и здравствено осигурање, право на осигурање за случај незапослености и др. Спортска организација не може да изабере други основ за ангажовање професионалног спортисте осим заснивања радног односа са њим.

6. Спортска организација заснива са спортистом радни однос закључењем уговора о раду (чл. 11. Закона о радним односима

Србије). Директор је дужан да са спортистом који заснива радни однос закључи уговор о раду пре ступања на рад и да га пријави организацији обавезног социјалног осигурања, у складу са законом. Уговор о раду закључује се у писаном облику и садржи одредбе о дану почетка рада, заради, условима рада, радном месту, могућности распоређивања и о другим питањима, обавезама и одговорности на раду и у вези са радом. Уговор о раду не може да садржи одредбе којима се спортисти дају мања права или утврђују неповољнији услови рада од права и услова који су утврђени законом, спортским правилима или колективним уговором. Ако уговор о раду садржи такве одредбе, оне су ништаве, а уместо њих примењују се одговарајуће одредбе, закона, односно спортских правила и колективног уговора. Своја права, обавезе и одговорности из радног односа, запослени спортиста остварује од дана почетка рада. Минимални услов да би неки спортиста могао да заснује радни однос јесте да је навршио 15 година живота и да има општу здравствену способност. Спортским правилима, односно општим актом спортске организације могу се утврдити и посебни услови за заснивање радног односа. Спортска организација која не закључи уговор о раду са професионалним спортистом чини прекршај (чл. 143, ст. 1, т. 1. ЗРО). Сем тога, у вршењу инспекцијског надзора, инспектор рада је овлашћен да наложи спортској организацији, односно директору да тај недостатак отклони, а ако она не поступи по решењу инспектора да забрани рад спортске организације (чл. 140, ст. 2. ЗРО).

7. Радни однос са спортистом спортска организација, начелно, може да заснује како на неодређено тако и на одређено време, у складу са законом и спортским правилима. Закон о радним односима Србије садржи опште правило да послодавац закључује радни однос за неким лицем тек након што спроведе поступак пријављивања и оглашавања слободног радног места преко организације за запошљавање, независно од тога да ли је у питању радни однос на неодређено или одређено време (видети чл. 9.). Закон о спорту је одредбом става 2. овог члана направио изузетак од тог правила прописујући да спортска организација може засновати са спортистом радни однос на одређено време без оглашавања, значи непосредним уговарањем. Решење је сасвим исправно, јер одговара природи бављења спортом. Бесмислено би било, на пример, расписивати оглас за пријем у радни однос левог бека. Међутим, имајући управо у виду природу бављења спортом, односно чињеницу да се човек професионално бави спортском

активношћу као спортиста (учесник такмичења) у одређеном животном добу (до колико година, то је индивидуално), Закон не предвиђа изузимање обавезе оглашавања и када је у питању заснивање радног односа на неодређено време. Спортиста који је засновао радни однос на одређено време има сва правз, обавезе и одговорности, као и спортиста који је засновао радни однос на неодређено време (чл. 13, ст. 5. Закона о радним односима Србије). Истеком рока за који је засновао радни однос на одређено време, спортисти престаје радни однос независно од његове воље, отказом уговора о раду од стране директора спортске организације (чл. 108, т. 2. Закона о радним односима Србије).

Члан 10.

Спортиста и спортска организација приликом закључења уговора о раду могу посебно уговорити давање накнаде спортисти на име закључења уговора.

Спортска пракса одавно познаје, често енормна, новчана давање спортисти који прелази у неки клуб, и која су не ретко и главни мотив зашто он то чини. У недостатку изричите законске регулативе, извесни правници су сматрали да је таква пракса незаконита бар када је у питању заснивање радног односа. Једно су зараде и друга примања која произилазе из радног односа, а друго је давање новца да би неко уопште засновао радни однос. У најмању руку, таква пракса је супротана реалности заснивања радног односа у другим областима живота. Имајући у виду природу спорта, упоредноправна искуства у овој области, устаљену праксу праксу у нашем спорту и чињеницу да се "трансфер" играча најчешће креће у нелегалним токовима "сиве економије", Закон овим чланом изричито даје правну важност уговорима којима се професионалним спортистима дају накнаде на име закључења уговора о раду са одређеном спортском организацијом. Закон не поставља никаква ограничења таквом уговарању у погледу висине накнаде, али мишљења смо да она могу бити утврђена спортским правилима или колективним уговором, сходно чл. 8. Закона.

Члан 11.

Спортисти који се самостално бави спортским активностима као јединим и основним занимањем утврђује се то својство ради остваривања права и обавеза по основу социјалног осигурања, утврђених законом.

Својство лица које се бави спортом као јединим и основним занимањем може се утврђивати од 01. јуна 1992. године.

Средства за здравствено и пензијско и инвалидско осигурање спортисте из става 1. овог члана могу обезбедити и спортске организације, спортски савези и друга правна лица, делимично или у целини.

1. Као што је Законом о самосталном обављању уметничке или друге делатности у области културе дата могућност да се лицима која самостално обављају одређену делатност у области културе утврђује својство обављања самосталне делатности ради остваривања права из пензијско-инвалидског и здравственог осигурања, тако је и ст. 1. овог члана Закона таква могућност створена и за спортисте који се самостално баве спортском активношћу као јединим и основним занимањем. Смисао таквог решења лежи у омогућавању самосталним спортистима, којима није основни циљ бављења спортским активностима стицање добити пружањем "спортских" услуга другима на "спортском тржишту", да себе социјално осигурају за време бављења спортом, а да не морају да стварају неки организациони облик (нпр. региструју радњу) који би им тако што омогућио. Реч је о својеврсној привилегији коју добијају она лица која се у одређеном животном добу самостално баве спортском активношћу као основним занимањем.

2. Утврђивање својства спортисте који се самостално бави спортском активношћу као јединим и основним занимањем, уређивање мерила на основу којих се утврђује неком спортисти такво својство, и утврђивање времена почетка и престанка бављења спортом као јединим и основним занимањем, поверено је чл. 43. Закона Спортском савезу Србије. Својство осигураника се стиче даном почетка а престаје даном престанка обављања самосталне спортске активности. Спортисти се својство осигураника самосталних делатности утврђује на основу пријаве на осигурање, односно одјаве осигурања (чл. 15, ст.2 Закона о основама пен-

зијског и инвалидског осигурања, Сл. лист СРЈ, бр. 30/96 - ЗОПИО; чл. 65, ст. 2. Закона о здравственом осигурању, "Сл. Гласник РС", бр. 18/92. и 26/93 - ЗЗО). Уз пријаву спортиста је дужан да поднесе уверење Спортског савеза Србије којим је утврђено својство самосталног бављења спортом као јединим и основним занимањем и време почетка, односно престанка таквог бављења спортом. Средства за пензијско и инвалидско и здравствено осигурање обезбеђују се из доприноса које плаћа сам спортиста. Уместо спортисте, схондо ст. 3. овог члана, средства за пензијско-инвалидско и здравствено осигурање могу обезбедити и спортске организације, спортски савези (најчешће онај савез чији је спортиста члан), и друга правна лица (дакле, не и физичка лица), делимично или у целини.

3. Права из пензијског и инвалидског осигурања самостални спортиста остварује код организације за пензијско и инвалидско осигурање код које је он био осигуран. Реч је о личним и непреносивим правима која се стичу и остварују зависно од дужине и обима улагања средстава. Поступак за утврђивање пензијског стажа покреће се на захтев спортисте осигураника, а поступак за остваривање права по основу инвалидности покреће републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање на захтев спортисте -осигураника, на основу предлога за утврђивање инвалидности (видети чл. 55. и 58. Закона о пензијском и инвалидском осигурању Србије, "Сл. гласник РС", бр. 52/96).

4. Права из здравственог осигурања спортиста који самостално обавља спортску активност (видети чл. 8, т. 9. ЗЗО) остварује у организационој јединици Републичког завода за здравствено осигурање према месту обављања активности. Права из здравственог осигурања обезбеђују се и члановима породице осигураног спортисте, ако не остварују права из здравственог осигурања по неком другом основу.

5. Према Закону о инвалидском и пензијском осигурању који се примењивао од 1. јуна 1992. године до доношења Закона о спорту (нови Закон о пензијском и инвалидском осигурању донет је 17. 12. 1996. године, Сл. гласник Србије, бр. 52/96) није постојала могућност да се, почев од тог дана, регулише пензијско - инвалидско осигурање спортиста, с обзиром да њихов статус после тог датума није уређен посебним прописом, што је предуслов за остваривање права из овог осигурања. Одредба става 2. овог члана са повратним дејством омогућује се лицима која се самостално баве спортском активношћу као јединим и основним занимањем

да права из пензијског и инвалидског осигурања користе и за тај период и све осигуранике из те категорије доводи у равноправан положај.

6. Решење предвиђено овим чланом, по нашем мишљењу, не искључује могућност да самостални спортиста који се спортом бави као јединим занимањем оснује неки организациони облик приватног предузетништва, када су испуњени за то предвиђени услови Законом о предузећима, односно Законом о приватном предузетништву. На име, привилегију из овог члана самостални спортиста треба да користи само дотле док спортску активност обавља као непрофитабилну делатност (не пружа услуге другима), односно док његова активност остаје у сфери спортске активности из чл. 3. овог Закона (спортиста задовољава своје потребе за физичким вежбањем и такмичењем са другим спортистима у циљу спортског доказивања) и не улази у сферу делатности предвиђених Законом о предузећима и Законом о приватном предузетништву (спортска делатност у ширем смислу). Већ поменутим савезним Законом о класификацији делатности и о регистру јединица разврставања предвиђено је да је "активност самосталних спортиста" посебна врста делатности која улази у област "спорских делатности" - област 92, грана 92926, група 9262, подгрупа 92622. Свака пак делатност предвиђена тим Законом, која се састоји у пружању услуга на тржишту (чл. 1, ст. 5. Закона о предузећима) и која се обавља ради стицања добити, подлеже Закону о предузећима (чл. 1, ст. 1), односно Закону о приватном предузетништву (чл. 1а). Сем тога, Закону о предузећу подлежу, под наведеним условима, и физичка лица која обављају делатност слободне професије (чл. 1, ст. 3. Закона о предузећима). Самим тим, спортиста коме је основни циљ (у спорту је, наравно, увек присутан и циљ спортског доказивања) обављање "активности самосталног спортисте" вршењем услуга (најчешће за организаторе спортских такмичења) на спортском тржишту (такмичење за новац) ради стицања добити (профитабилна делатност) не може се користити привилегијом из овог члана Закона о спорту, требао би да оснује неки одговарајући облик пословања (нпр. радњу) у складу са Законом о предузећима и Законом о приватном предузетништву. Тиме ће уједно решити и проблем свог социјалног осигурања, пошто ће сходно ЗОПИО и ЗЗО потпасти под режим обавезног социјалног осигурања лица која самостално обављају делатност.

Члан 12.

Спортиста аматер може бити здравствено осигуран, и то у обиму и на начин утврђен законом за осигуранике који самостално обављају делатност, ако права из овог осигурања не остварује по прописима о обавезном здравственом осигурању.

Обавезе по основу осигурања из става 1. овог члана могу преузети спортске организације или друга правна лица.

Основицу и стопу доприноса за здравствено осигурање лица из става 1. овог члана чини најнижа основица и стопа доприноса за здравствено осигурање утврђена прописима за осигуранике који самостално обављају делатност.

1. Док су сви спортисти професионалци обухваћени обавезним здравственим осигурањем по основу радног односа или самосталног обављања делатности, за спортисте аматере се то не може рећи. У пракси, додуше, они најчешће потпадају под неки вид обавезног здравственог осигурања (видети чл. 8 -10. ЗЗО). Како су, макар начелно, могући случајеви да се неки спортиста бави спортом иако није здравствено осигура, Закон овим чланом, имајући у виду да спортске активности често прате телесне повреде, отвара могућност да и неосигурани спортисти аматери буду здравствено осигурани.

2. Средства за здравствено осигурање обезбеђују се из доприноса које плаћа сам спортиста. Сходно ставу 3. овог члана, основицу и стопу тог доприноса чини најнижа основица и стопа доприноса за здравствено осигурање утврђена прописима за осигуранике који самостално обављају делатност. Уместо спортисте, обавезе по основу здравственог осигурања може преузети нека спортска организација или друго правно лице. Најчешће ће то учинити клуб коме спортиста припада или неки спонзор клуба. Како и спортиста аматер свој однос са клубом регулише уговором, он може тражити да се у њега унесе и обавеза клуба да покрије трошкове доприноса за здравствено осигурање. Изузетак од претходних правила постоји за врхунске спортисте аматере, јер за њихово здравствено осигурање обезбеђују се средства у буџету Републике Србије (чл. 69, т. 8 Закона).

Члан 13.

Спортиста аматер и спортска организација могу, у складу са спортским правилима, уговорити накнаду за бављење спортским активностима (новчана и друга награда, стипендија, накнада трошкова смештаја, исхране и др.) и накнаду за закључење уговора о бављењу спортским активностима.

Као што смо указали у коментару чл. 5. Закона, већ дуже време се у спортској пракси више не сматра да је основна карактеристика спортисте аматера то да не добија никакав новац за своје бављење спортском активношћу. Имајући у виду да је ранијим Законом о физичкој култури (чл. 24) био ограничен обим накнада које је спортиста аматер могао да добија од своје спортске организације (накнада изгубљеног личног дохотка, путни трошкови и трошкови смештаја и исхране за време спортских припрема и такмичења) и у циљу отклањања свих дилема о правној допуштености споразума којима би се спортисти аматеру гарантовали разни облици накнада, Закон овим чланом изричито утврђује пуноважност како уговора којима се спортисти обезбеђују накнаде за бављење спортским активностима (накнаде наведене у загради су набројане само примера ради) тако и уговора о накнади за закључење уговора о бављењу спортским активностима. Код ово друге групе уговора реч је, за право, о у данашње време уобичајеним новчаним накнадама које спортисти добијају при преласку из клуба у клуб. При уговарању накнада спортиста и спортска организација су ограничени једино одредбама спортских правила. Сходно чл. 7. и 8. Закона, одредба уговора о накнадама која би била у супротности са правилима надлежног савеза била би ништава.

Члан 14.

Такмичар може учествовати на такмичењу ако је најмање једанпут годишње утврђена његова општа и посебна здравствена способност, у складу са спортским правилима.

Спортиста који жели да учествује у неком систему такмичења мора да се најмање једанпут годишње подвргне утврђивању здравствене способности, након кога ће му бити издато уверење да има потребне здравствене способности. Спортска правила су та која одређују да ли ће се на здравственом прегледу утврђивати

само општа здравствена способност за бављење спортом или, додатно, и посебна здравствена способност за бављење конкретном врстом спорта. Спортским правилима се може предвидети обавеза спотисте да се и више пута годишње (периодично) подвргава здравственим прегледима.

Члан 15.

Забрањена је у области спорта употреба, навођење на употребу и давање допинга.

Недозвољеност допинга произилази из две чињенице: 1) повећањем својих физичких способности коришћењем допинга спортиста себи на неспортски начин ствара предност; 2) употреба допинга представља опасност по здравље спортисте. Овим чланом Закона забрањује се како употреба допинга од стране спортисте тако и навођење спортисте на употребу допинга, односно давање допинга од стране трећих лица. Лице које наведе спортисту на употребу допинга или му да допинг подлеже не само оштрим спортским казнама него чини и прекршај из чл. 79, ст. 1, т. 1. и чл. 80, т. 1. Закона за који је предвиђена новчана казна.

Члан 16.

Забрањено је спортисту изложити спортским активностима које могу да угрозе или погоршају његово здравствено стање.

Закон овим чланом забрањује радње, које предузимају у спортским организацијама лица (тренери, функционери, итд.) од којих спортиста прима упутства и од којих "зависи", усмерене на то да спортиста приступи спортској активности и ако она може да угрози или погорша његово здравствено стање. Тренери су ту посебно значајни. Положај тренера је у том погледу интересантно описао наш бивши кошаркашки репрезентативац Љубодрага Симоновића, у својој књизи "Побуна робота" (Београд, 1981, стр. 32-33): "У постојећим условима тренер не може бити ништа друго него 'гонич робова'. Прикљештен између управе клуба (од које му зависи егзистенција), потребе за афирмацијом (коју може остварити једино резултатом) и потребе играча као људи, тренер се, по правилу, опредељује за егзистенцијално-афирмативне разлоге... И тада постаје сасвим 'морално' и 'спортски' довести играча с температуром од 39,5Ц на утакмицу да би 'помогао' друговима; постаје спортски терати играча с повређеном ногом да

стисне зубе и да трчи, скаче, без обзира на последице...". Излагање спортисте спортским активностима које могу да угрозе или погоршају његово здравствено стање представља прекршај, сходно чл. 79, ст. 1, т. 2. и чл. 80, т. 2. Закона.

Члан 17.

Спортиста коме други такмичар при такмичењу нанесе телесну повреду има право на накнаду штете, ако му је повреда нанесена намерним или грубим кршењем спортских правила.

1. Проблем имовинске одговорности спортисте за телесне повреде (оштећења здравља) које за време такмичења нанесе другим такмичарима један је од најспорнијих у правној литератури и судској пракси не само наше земље него и целог спортског света. Разлог лежи, с једне стране, у чињеници да се најчешћи начин прикрађивања права личности, који се дешава на спортским такмичењима, састоји из телесне повреде или оштећења здравља коју један такмичар нанесе другом такмичару, а, с друге стране, у околности да општа законска правила о одговорности за штету немају у виду специфичности спротске активности.

2. Под телесном повредом се, у смислу грађанског права, подразумева свако нарушавање телесног или психичког интегритета човека, које је имало за последицу неку штету. Повреде које се догађају приликом одвијање спортске активности морају бити одређене тежине, да би имале правни значај. Полазећи од начела: "де минимус нон цурат лею", мале огреботине, маснице, и незнатна истегнућа мишића, уколико не утичу на даљи ток игре и не проузрокују бол, не треба вредновати као телесне повреде. С друге стране, за телесне повреде или оштећења здравља меродавно је искључиво објективно нарушавање телесног интегритета. Довољно је чак и повећање већ постојеће болести. У старијој правној литератури дуго је заступано становиште да повреде у спорту и нису праве телесне повреде, те да их треба изједначити са захватима које врши лекар у телесни интегритет пацијента. Основни аргумент за то гледиште била је чињеница да спорт служи здрављу и одржавању тела. Међутим, у новијој правној литератури ово становиште је у потпуности одбачено. У већини случајева телесна повреда се своди на непосредно или посредно механичко деловање, које у телу изазива анатомске промена, али

она може бити резултат и немеханичког утицаја. Гледано са становишта дијагнозе, све спортске повреде се могу поделити на осам великих група: ране, контузије (удари), потреси, озледе мишића, дисторзије (извинућа), ишчашења, преломи и остало. Статистика је показала да у погледу делова тела највише страдају ноге, мање руке, још мање труп, а најмање глава. Готово 2/3 свих повреда долази на доње екстремитете (видети В. Смодлака, Спортске повреде и спортска оштећења, 2. издање, Београд, 1985).

3. Начин наношења телесне повреде противничком играчу у мноме је одређен врстом спорта. Подела на борилачке и неборилачке спортове ту има посебан значај. До оштећења противника долази, по правилу, као последица забрањене или ризичне игре. Додуше, до повреде може понекад довести и понашање које је начелно допуштено. На пример, уклизавање у противника код фудбала је допуштено, осим ако се то чини са циљем да се противник онеспособи за даљу игру, или да му се нанесе бол. Посебно је опасна употреба непрописне спортске опреме (на пример, заштићен мач, уски крампони на копачкама, штитници за ноге са оштрим ивицама). Од наведених повреда треба разликовати оне које су последица "насиља". Такве повреде не спадају у тзв. "спортска оштећења", јер са спортском активношћу имају заједничко само што се догађају поводом ње. Виновник најчешће поступа хладно и прорачунато, мада нису ретки ни случајеви кад је његово понашање реакција на неспортско поступање противничког играча. У случајевима опште туче на објекату, често је тешко утврдити ко је жртва а ко виновник. Насиље се, по правилу, састоји из ударања, гажења, напуцавања лопте, и сличних радњи. На те случајеве се не може, по нашем мишљењу, применити правило садржано у овом члану Закона, јер оно има у виду само тзв. "спортске несреће" код којих телесне повреде спортиста-такмичара стоје у непосредној временској и месној вези са његовом спортском активношћу, односно учешћем на спортском такмичењу. Битно је да телесна повреда такмичара мора бити повезана са типичним ризицима конкретне спортске активности у оквиру такмичења.

4. Општа правила о одговорности за проузроковану штету другоме садржана су у чл. 154 -192. Закона о облигационим односима (ЗОО), а посебна правила о накнади материјалне штете у случају телесне повреде у чл. 194-197. истог Закона. Одредба овог члана Закона о спорту представља леу специјалис правило у односу на наведене одредбе ЗОО. Њиме се решава најспорније

питање у области одговорности за тзв. спортске несреће - правног значаја спортских правила за утврђивање кривице спортисте за проузроковану штету.

5. Кривица спортисте представља како основ тако и услов његове одговорности. Ако је штета настала као последица радње која се спортисти не може уписати у кривицу, оштећени, по правилу, нема право на надокнаду. Спортиста поступа скривљено ако себи допушта понашање које је требао да избегне, и које је могао избећи. То понашање подразумева његов психички однос према противправној радњи и штети као њеној последици. У зависности од тога да ли спортиста поступа са злом или слабом вољом, разликујемо два облика кривице: умишљај и нехат.

6. Умишљај, односно намера је најтежа врста кривице, која постоји у спортисте који свесно и вољно причињава штету другоме. Спортиста мора, пре свега, да буде свестан да је његова радња противправна и да ће из ње настати штета. Поред свести о противправности радње и њеној штетној последици, умишљај подразумева да их је спортиста обухватио и својом вољом.

Спортиста ће врло ретко одговарати на основу умишљаја. Намерно наношење повреда противничком играчу постоји, по правилу, само када је спортиста имао пуно времена за размишљање о своме поступку. У спорту се, међутим, свесни и вољни покрети тешко разликују од рефлексних, јер се игра углавном брзо одвија. Намерно проузроковање штете најчешће постоји код борилачких спортова. Међутим, ту треба разликовати вољно задавање удараца противнику, као допуштеног и предвиђеног начина одвијања самог такмичења, од "вољног" (намерног) наношења штете противнику. Прво понашање се креће у оквиру правила игре и допуштено је, док је друго недопуштено и кажњиво.

7. Нехат је блажи облик кривице, чија је суштина у томе да је починилац штете занемарио пажњу која се захтева од људи у међусобном саобраћају. Он је већином одлучујућа претпоставка захтева за надокнаду штете, и као такав је предвиђен за изравнавање интереса штетника и оштећеног. Реч је о релативном појму који се тиче и изазивања штете и противправности радње. Проузроковање штете мора бити предвидљиво, а противправност радње сазнатљива. По правилу је довољна општа предвидљивост изазивања штете. Није нужно да је спортиста предвидео могуће последице свога понашања у свим појединостима, посебно врсту и обим насталих штета. Други битан елеменат нехата се састоји у

томе да је спортиста могао и морао избећи изазивање штете. Реч је о вољном елементу непажње, и у односу на њега нехат може бити свесни и несвесни. Свесни је кад спортиста предвиди штету као могућу последицу своје радње, али олако држи да она неће наступити, па стога и не покушава да је избегне. Несупрот томе, нехат је несвесни ако спортиста не предвиди да ће његова радња проузроковати штету, али је морао и могао предвидети.

8. Код имовинске одговорности не истражује се индивидуална (субјективна) пажња. Објективна (типизирана) пажња је мерило према коме се процењује понашање (Видети, Е. Deutsch, *Unerlaubte Handlung und Schadensersatz*, Koeln, 1987, стр. 66). За такво мерило говори и начело поверења. Сваки учесник у међусобном саобраћају људи може да се поузда у то да и други учесник поступа са пажњом која је нормална. Међутим, објективно мерило захтева и ближе конкретизовање "нормалне" (типизирани) пажње. Не постоји пажња потребна у саобраћају сама по себи. За сваки конкретан случај ваља се питати који се захтеви, сходно схватањима у саобраћају, постављају у погледу знања, способности и разборитости учесника. То се ближе одређује према стандардима групе (пословне, старосне, и сл.) којој конкретно лице припада. Ко се креће у одређеном подручју саобраћаја, односно ко учествује у одређеној врсти спортског такмичења мора се придржавати стандарда пажње који важи у том подручју, уколико не жели да изигра поверење осталих учесника. Нехатно поступа онај ко нема способности које се у том подручју претпостављају, или својим понашањем крши утврђене стандарде. Потпуно личне способности, индивидуалне околности или унутрашње стање конкретног штетника не узимају се у обзир. Његово понашање може се у конкретном случају оквалификовати као објективно нехатно, чак и ако му се не може упутити лични прекор. Заштита правног саобраћаја има предност. С друге стране, објективна пажња није исто што и уобичајена пажња. Потребна пажња може бити различита у зависности од места и времена конкретног дешавања.

9. Нехат као врста кривице може се степеновати. Закон о облигационим односима познаје три степена нехата: грубу непажњу, обичну непажњу, и одсуство пажње која се поклања властитим пословима. За неуговорну одговорност спортисте довољан је сваки степен кривице. Одговорност за груби нехат изједначава се са одговорношћу за умишљајно изазвану штету. Како је реч о квантитативној разлици, није лако прецизно дефинисати појед-

ине степене нехата. Већина правних писаца решава проблем тако што дефинише груби нехат, констатујући уједно да је обична непажња свака она непажња која није груба. Према становишту немачких судова, извесно понашање је грубо нехатно "ако је потребна пажња, према укупним околностима, повређена у неуобичајено великој мери, и ако није вођено рачуна о ономе што је у датом случају морало бити свакоме јасно" (видети E. Deutsch, *Fahrlaessigkeit und erforderliche Sorgfalt*, Koeln, 1963, стр. 153). Наши правници уобичајено кажу да с грубим нехатом поступа онај ко се не понаша ни као иоле пажљив човек. Супротно од тога, лаки нехат подразумева опрезност која је мања од просечне.

10. Правило да нехатно поступа онај ко занемари пажњу која је у међусобном саобраћају људи потребна, важи и за спорт. Која је то пажња кад је у питању спортиста-такмичар, процењује се према објективном мерилу. Полазећи од њега, нехатно поступа спортиста који занемари пажњу која се може очекивати од опрезног и савесног такмичара. Због великог броја могућих ризика који прате спортска такмичења није могуће прецизно утврдити које мере за заштиту других такмичара сваки спортиста мора предузети. Због тога се његове радње морају процењивати у зависности од околности конкретног случаја, врсте спортског такмичења и величине ризика који такво такмичење прате. Његове личне могућности и сазнања не узимају се у обзир.

11. Проблематика односа правила понашања и непажње има посебан значај за спорт, јер су већина питања везаних за организацију спортске приредбе регулисана аутономним спортским правилима. Судови бивше СФРЈ су били јединствени у томе да спортска правила представљају основу за утврђивање постојања непажљивог (нехатног) понашања, и да одговорност организатора претпоставља повреду спортских правила (видети решење Врховног суда Македоније, Рев 934/86, од 4. 9. 1986, Судска пракса, бр. 1/1987, стр. 44; sklep Vrhovnega sodišča SR Slovenije Ips 34/81, од 12. 3. 1981, Збирка судских одлука, књ. 6, св. 1, стр. 86; sodba Vrhovnoga sodišča SR Slovenije Ips 423/83 од 31. 5. 1984, Збирка судских одлука, књ. 9, св. 2, стр. 102). Такво становиште заступају и многи европски правници (видети J. Fritzweiler, *Haftung bei Sportunfaellen*, Muenchen, 1978, стр. 58; W. Rabinovitch, *Les sports de montagne et le droit*, Paris, 1980, стр. 87). Према закључку донетом на Саветовању представника грађанских и привредних одељења Савезног суда, Врховног војног суда и Врховних судова бивших југословенских република и аутономних покрајина, одржаном 15. и 16. маја 1985.

године у Београду, "учесник спортске игре коме други играч при игри нанесе телесне повреде нема право на накнаду штете настале телесном повредом, изузев ако му је повреда нанесена намерно или grubим кршењем правила спортске игре" (видети: Примена неких правила материјалног и процесног грађанског права, свеска 2, Београд, 1985, стр. 89). У образложењу закључка је речено: "Скоро сваки спортиста изложен је одређеном степену опасности од повређивања. Степен угрожености живота и здравља људи - учесника у спорској игри (борби-такмичењу) варира зависно од врсте спорта и начина на који се спорт одвија ...Могли би смо, чак, рећи да су одређене повреде тако честе да су већ скоро саставни део поједине спортске игре... За учеснике игре је извесно да ће за време игре долазити до одређених повреда правила игре. И они сами то често чине. Својом спортском активношћу и својим поступањем сви учесници спортске игре често стварају опасне ситуације за противнике. Упркос овом повећаном ризику повређивања, не може се заобићи чињеница да су спорт и бављење њиме ипак друштвено корисна делатност. Ако се узме у обзир ова друштвена корисност спорта и природа поједине спортске игре, као и психичко стање спортисте за време бављења спортом, спортиста није одговоран за штету која настане због телесне повреде, нанесене другом учеснику спортске игре понашањем које, додуше, представља повреду правила спортске игре али је учињено из непажње. Мања одступања од правила игре која су учењена због непажљивог понашања спортисте, код одређених спортских игара (зависно од природе игре), редовита су појава која је карактеристична за све учеснике спортске игре. Зато таква поступања учесника спортске игре не можемо означити као друштвено опасна и противправна. Учесник спортске игре је стога, ако су испуњени и сви остали услови, одговоран само за штету коју телесном повредом проузрокује другоме учеснику спортске игре намерно или grubом повредом правила спортске игре". Закон о спорту је овим чланом очигледно прихватио наведени закључак судова, али уместо негативног изражавања (нема право) користи позитивно (има право). Треба уочити, међутим, да Закон уместо формулације "намерно или grubим кршењем правила спортске игре", садржане у закључку судова, садржи формулацију "намерним или grubим кршењем спортских правила". Разлог лежи у жељи да се отклони приговор који је истицан у коментарима наведеног закључка судова да се мешају појмови противправности и кривице (у том смислу боље је било

да је речено "намерним или грубо непажљивим кршењем спортских правила").

12. Да закључимо: 1) члан 17. Закона регулише само случајеве штета које настану као последица телесне повреде коју јадан такмичар нанесе другом за време такмичења и у вези такмичења (други случајеви имевинске одговорности у спорту као што је нпр. одговорност организатора спортског такмичења и спортске организације подлежу општим правилима ЗОО); 2) основ одговорности за проузроковану штету је кривица спортисте; 3) поступци такмичара који су у складу са спортским правилима нису противправни и када се њима нанесе телесна повреда другом такмичару (правни основ ослобађања од одговорности у овим случајевима споран је у правној литератури и судској пракси, а као основ се најчешће наводи поступање на сопствени ризик и пристанак оштећеног); 4) такмичар одговара само за штету нанету другом такмичару кршењем спортских правила; 5) такмичар ће договати накнаду штету другом такмичару само ако је она проистекла из кршења спортских правила учињеног намерно или грубом непажњом (иако овакво решење има доста противника међу правним теоретичарима, за њега се залажу неки водећи европски правници, као нпр. E. Du ts : D tsp v r tzun port, rs run r t , бр. 41/1974).

III. ОРГАНИЗАЦИЈА СПОРТА

1. Спортске организације

Члан 18.

Спортска организација јесте организација која има спортисте, основана ради обављања спортских активности.

Спортска организација може се основати као удружење или као предузеће, односно установа.

На оснивање и рад удружења, предузећа и установа из става 2. овог члана примењују се прописи о удружењима грађана, предузећима, односно установама, ако овим законом није друкчије одређено.

1. Битно обележје спортске организације је према овом члану да има спортисте и да је циљ њеног основања обављање спортске

активности. Само организације које кумулативно испуњавају овадва услова подлежу одредбама Закона о спорту које се тичу спортских организација. Шта се подразумева под појмом спортиста и спортска активност одређено је чл. 3. и 5. Закона.

2. Закона о физичкој култури који је био на снази до доношења Закона о спорту допуштао је да се у области физичке културе (спрота) оснивају само друштвене организације, као друштвена правна лица која су располагала средствима у друштвеној својини. Грађани нису могли да оснују спортску организацију у облику удружења грађана или предузећа, и једино су могли да бирају облик друштвене организације: друштво за физичко васпитање и спортску рекреацију, друштво за физичку културу, спортску дружину, спортски клуб, спортску школу и сл. (чл. 8. ЗФК). На те друштвене организације за физичку културу примењивале су се супсидијерно одредбе о друштвеним организацијама из Закона о удружењима грађана и друштвеним организацијама.

3. Полазећи од Уставима Југославије и Србије гарантованих права грађана да се слободно удружују, без одобрења, уз упис код надлежног органа, и да слободно и самостално оснивају предузећа и друге облике организовања за обављање делатности (чл. 41. и 74. Устава СРЈ), Закон о спорту пружа грађанима најширу могућу слободу за оснивање спортске организације. Они могу бирати да ли ће је основати као удружење, предузеће или установу. У зависности од тога који организациони облик изабере, бирају и правни режим у који ће ући, како у погледу оснивања тако и унутрашње организације, повезивања и обављања делатности. Једно, међутим, више не могу да бирају - не могу да оснују спортску организацију као друштвену организацију. Закон о спорту прихвата чињеницу да након доношења нових Устава СРЈ и Србије друштвене организације више нису уставна категорија.

4. Полазећи од специфичности спорта, Закон садржи одређена правила која се тичу оснивања и рада спортских организација, у зависности од организационог облика. На питања која нису регулисана Законом, супсидијарно се примењују прописи о удружењима грађана (Закон о удружењима грађана и друштвеним организацијама, "Сл. гласник РС", бр. 24/82 и 50/84 - ЗДОУГ)), предузећима (Закон о предузећима, "СЛ. лист СРЈ", бр. 29/96 - ЗП) и установама (Закон о јавним службама, "Сл. гласник РС", бр. 42/91 - ЗЈС). Уколико се при супсидијарној примени одредби наведених прописа јави дилема да ли би њихова примена противуречила

Закону о спорту, њих треба тумачити тако да се сачува смисао начела и одредби Закона о спорту.

Члан 19.

Спортску организацију као удружење могу да оснују најмање два физичка лица.

У спортској организацији из става 1. овог члана спортиста може да се бави спортским активностима аматерски или професионално.

1. За разлику од других удружења грађана за чије оснивање је према тренутно важећем Закону о удружењима грађана потребна одлука 10 грађана, Закон овим чланом олакшава оснивање спортских организација допуштајући да их оснују и два физичка лица. Правно лице се не може појавити као оснивач спортске организације, односно стећи права и обавезе оснивача, што не искључује могућност да, имајући у виду слободу организовања коју спортска организација има на основу чл. 24, ст. 1. Закона, статутарно добије посебан статус у њеној унутрашњој организацији. Оснивачи спортске организације не могу бити лица према којима је изречена мера безбедности забране јавног иступања, ни лица осуђена за кривична дела или на одређене казне које имају за правну последицу осуду забране учествовања у оснивању удружења, док та мера, односно последица траје (чл. 28.. ЗДОУГ).

2. На питања поступка оснивања спортске организације као удружења и услова за обављање њене активности, примењује се ЗДОУГ, осим оних одредби које су у изричитој супротности са Законом о спорту и којима би се ограничила Законом о спорту гарантована најшира слобода оснивања и организовања спортске организације као удружења. Не треба изгубити из вида да је ЗДОУГ 1982, када је југословенски правни систем почивао на потпуно друкчијим правним принципима него данас, те да су многе његове одредбе суштински неуставне.

3. Спортска организација као удружење оснива се на оснивачкој скупштини. На њој оснивачи доносе одлуку о оснивању и статут спортске организације (чл. 30. ЗДОУГ). Како би могла да се поднесе пријава за упис у регистар, одлука о оснивању треба да садржи податке о: именима оснивача, називу и седишту спортске организације, циљевима организовања, врсти спортске активности,

оснивачком улогу, начину обезбеђивања стручног рада са спортистима, спортским објектима који ће се користити за обављање спортске активности и основу њиховог коришћења, заступању и представљању, лицу овлашћеном да врши послове који се односе на упис у регистар (видети чл. 31. ЗДОУГ и чл. 27, ст. 2. Закона). Одлуку о оснивању потписују сви оснивачи.

4. Спортска организација мора да има статут а може да има и друге опште акте којима уређује питања унутрашње организације и међусобног односа чланова, односно оснивача. Статут спортске организације требао би да садржи одредбе о: називу, седишту и подручју на коме се обавља активност; циљевима и садржају активности и пословима; облицима и начину организовања; чланству и његовим правима, обавезама и одговорностима; органима и њиховим правима, дужностима и одговорностима; начину избора органа и трајању мандата чланова органа; заступању и представљању организације; обавештавању чланова; вршењу надзора над радом органа; доношењу програма активности; средствима организације (укључујући спортске објекте који се користе); оснивачком улогу; условима и начину стицања и престанку права управљања организацијом од стране оснивача; начину доношења одлуке о престанку рада; начину располагања средствима у случају престанка рада; удруживању у националне и међународне савезе организација, начину остваривања јавности рада; начину доношења измена и допуна статута и доношењу других општих аката, као и друге одредбе од значаја за остваривање активности и међусобних односа унутар спортске организације. Статут спортске организације која располаже друштвеним капиталом треба да садржи одредби и о могућностима и условима преношења одређених права управљања на неко физичко или правно лице. Имајући у виду Уставом и Законом гарантовану потпуну слободу организовања, спортска организација је, начелно, слободна у одређењу како ће поједина питања бити регулисана статутом.

5. У остваривању својих циљева утврђених одлуком о оснивању и статутом, спортска организација као удружење начелно има потпуну слободу, ограничену само спортским правилима. Међутим, у остваривању тих циљева, спортска организација може да врши само оне активности које су у вези са њима. За разлику од ранијих спортских организација у статусу друштвених организација које су начелно могле да се непосредно баве свим привредним делатностима, спортска организација као удружење

може непосредно да обавља одређену привредну активност само онда када у неком посебном закону (нпр. Закон о играма на срећу РС, чл. 28-31, Сл. гласник РС, бр. 83/92, 39/93 и 45/94) постоји изричито овлашћење да се и удружење грађана, као правно лице, бави том делатношћу (видети чл. 16, ст. 4. ЗДОУГ).

За осваривање својих циљева спортска организација може стицати у својину средства од оснивачког улога, чланарина, поклона и на сваки други дозвољен начин. Непрофитни карактер коришћења тих средстава је то што разликује финансијско пословање спортске организације као удружења од спортске организације као предузећа. У случају престанка спортске организације као удружења са њеном имовином поступа се у складу са статутом.

6. Закон о спорту у овом члану не поставља спортској организацији као удружењу (за разлику од спортских организација као предузећа) посебне услове за обављање активности у погледу обезбеђења простора, опреме, ангажовања стручњака и безбедности спортиста. То, међутим, не значи да спортска организација као удружење није ограничена било каквим оквирима. Опште одредбе Закона о правима и обавезама спортиста, организацији спортских приредби, коришћењу спортских објеката и стручном раду постављају свакој спортској организацији чврст оквир у коме она вршећи своје активности мора да се креће.

7. Одредба става 2. овог члана је била непотребна пошто је већ обухваћена правилом чл. 5, ст. 2. Закона.

Члан 20.

Спортску организацију као предузеће, односно установу, могу основати физичка лица, спортске организације и друга правна лица.

У спортској организацији из става 1. овог члана спортиста може да се бави спортским активностима професионално или аматерски .

Спортска организација из става 1. овог члана може обављати спортске активности ако има обезбеђен одговарајући простор, односно објекат, одговарајућу опрему, одговарајуће стручне раднике у зависности од врсте спорта, одговарајућег спортског стручњака за вођење спортских активности и ако

испуњава услове у погледу безбедности спортиста у бављењу спортским активностима.

Министар надлежан за послове спорта ближе прописује услове из става 3. овог члана и утврђује њихову испуњеност.

1. Одредба става 1. овог члана је са становишта Закона о предузећима и Закона о јавним службама (Сл. гласник, бр. 42/91 - ЗЈС) непотребна јер је чл. 8. ЗП и чл. 4. ЗЈС изричито прописано да предузеће могу основати како физичка тако и правна лица. Како свака спортска организација има статус правног лица, једини смисао ове одредбе може се наћи у наглашавању права спортске организације, било да је удружење или предузеће, да оснује другу спортску организацију као предузеће. Потребу за таквим наглашавањем видимо у изричитом стављању ван снаге одредбе чл. 16, ст. 1. ЗДОУГ која је право оснивања предузећа (радних организација) резервисала искључиво за друштвене организације, не допуштајући удружењима грађана да оснивају предузећа.

2. Када се спортска организација региструје као предузеће, са становишта овог члана спортска активност је уједно и спортска делатност у ширем смислу (видети коментар чл. 4. овог Закона). Физичка и правна лица која желе да оснују спортску организацију у форми предузећа требају да имају у виду да то могу да учине само ако је основни циљ обављања спортске активности стицање добити вршењем особених спортских услуга на спортском тржишту. Потребно је, дакле, да се спортска активност обавља као привредна делатност. Физичка лица могу да оснују спортску организацију као ортакчко друштво, командитно друштво, акционарско друштво и друштво са ограниченом одговорношћу. Правна лица (укључујући спортске организације) могу основати спортску организацију као акционарско друштво, друштво с ограниченом одговорношћу и командитно друштво у својству командитора. Страна правна и физичка лица могу, под условима узајамности, могу оснивати спортску организацију као предузеће у складу са Законом о предузећима и савезним Законом о страним улагањима (Сл. лист СРЈ, бр. 79/94 и 29/96).

3. Према Закону о предузећима, облици предузећа су привредно друштво, друштвено предузеће и јавно предузеће. Привредно друштво оснива се као друштво лица или друштво капитала (компанија, корпорација). Друштво лица оснива се као ортакчко друштво или командитно друштво. Друштво капитала оснива се

као акционарско друштво или друштво са ограниченом одговорношћу (видети чл. 2. ЗП). Оснивачи и лица која накнадно ступе у друштво сматрају се чланови друштва. Физичко лице може бити члан с неограниченом солидарном одговорношћу само у једној спортској организацији као предузећу. Ортачко друштво не може бити члан спортске организације као ортачког друштва ни командитног друштва у својству комплементара. Командитно друштво не може бити члан спортске организације као ортачког друштва ни командитног друштва у својству комплементара. Коначно, физичко лице које има својство предузетника не може бити члан спортске организације као ортачког друштва ни комплементар у спортској организацији као командитном друштву (видети чл. 9. ЗП).

4. Оснивачки акт спортске организације као предузећа је уговор о оснивању, осим спортске организације коју оснива један оснивач, када је иницијални акт одлука о оснивању. Наведени оснивачки акти се сачињавају у писменом облику, а потписи оснивача спортске организације као предузећа оверавају код надлежног суда (видети чл. 10. ЗП). Ако оснивачким актом није другачије одређено, сматра се да је спортска организација као предузеће основана на неодређено време.

5. Основна делатност (спортска активност) спортске организације која се оснива као предузеће у Регистру јединица разврставања разврстава се у сектор М, област 92, грана 926, група 9262, подгрупа 92622. Спортска организација може бити регистрована за обављање спортских активности из више спортских грана (нпр. уједно и јудо и рвање, или пливање, веслање и једрење, или рукомет и одбојка). Сматрамо да би у тим случајевима због природе спортских такмичења било корисно да се унутар спортске организације као предузећа организују организациони делови са посебним овлашћењима у правном промету, у смислу чл. 7. ЗП.

6. Спортска организација као предузеће може поред спортске активности за коју се региструје обављати и друге делатности (из чл. 28. овог Закона и друге делатности из Закона о класификацији делатности) ако испуњава прописане услове за обављање сваке од тих делатности. Спортска организација може да отпочне обављање спортске активности, односно делатности, да обавља делатност или да мења услове њеног обављања кад Министарство за спорт (на основу правилника Министарства) донесе решење да су испуњени услови у погледу обезбеђења одговарајућег простора (објекта) за извођење спортске активности, одговарајуће опреме,

одговарајућих стручних радника и безбедности спортиста у бављењу спортским активностима, односно кад надлежни орган донесе решење да су испуњени услови у погледу техничке опремљености, заштите на раду и заштите и унапређивања животне средине за обављање других делатности ван непосредних спортских активности. То, по нашем мишљењу, значи да спортска организација као предузеће добија своје место у заједници спортских организација и савеза тек добијањем наведеног решења Министарства за спорт. Све дотле је реч о спортској организацији "на папиру". Сматрамо да би спортски савези требали да спортским организацијама као предузећима (установама) признају статус спортске организације, односно да их приме у чланство тек кад добију наведено решење Министарства. Изузетак би требао (могао) да важи једино за оне спортске организације као предузећа, односно установе које се оснују (или настану пререгистрацијом неког постојећег предузећа) у прелазном периоду до доношења одговарајућег правилника Министарства за спорт, пошто је таквим организацијама омогућено оснивање и рад и пре доношења правилника и једно време после доношења наведеног правилника (видети коментар чл. 88. Закона).

7. Да обављање спортске активности може бити и обављање делатности произилази и из допуштања спортској организацији да се оснује као установа. Основна разлика између предузећа и установе лежи у основном циљу обављања делатности. Док је основни циљ обављања привредне делатности стицање добити производњом робе или пружањем услуга на тржишту, основни циљ обављања делатности установа је обезбеђивање остваривања права утврђених законом и остваривање других законом утврђених интереса грађана и организација у одређеним областима (непрофитни карактер). Сам Закон о јавним службама Србије предвиђа могућност да се у области физичке културе оснивају установе када њихова делатност испуњава наведене услове (чл. 3. ЗЈС). Закон о спорту је такву могућност овим чланом прецизирао.

8. На оснивање, организацију и рад спортске организације као установе, сходно се примењују приписи који се односе на предузећа (наведени у претходним параграфима), ако законом није друкчије одређено. Оснивач спортске организације обезбеђује средства потребна за оснивање и почетак рада спортске организације и доноси акт о оснивању. Кад спортску организацију као установу оснива више оснивача, њихова међусобна права, обавезе и одговорности уређују се уговором. Спортска организација

уписом у судски регистар установа стиче својство правног лица. Министарство за спорт контролише и да ли спортска организација регистрована као установа обавља делатност за остваривање законом утврђених циљева (задовољавање потреба грађана). Уколико у вршењу надзора Министарство за спорт нађе да се делатношћу спортске организације као установе не остварују законом утврђени циљеви, или не испуњава законом прописане услове, одредиће јој рок за усклађивање делатности, односно испуњавање услова и о томе обавестити оснивача. Уколико остављени рок безуспешно протекне, Министарство за спорт може забранити решењем даљи рад спортске организације као установе, што ће довести до укидања спортске организације као установе (видети чл. 25. ЗЈС).

9. Спортска организација као предузеће или установа уписује се у судски регистар код надлежног привредног суда. У судски регистар уписује се оснивање, организовање, повезивање и престанак спортске организације, као и статусне промене и промене облика организовања. Од података у судски регистар се уписују подаци о спортској организацији који су од значаја за правни промет (укључујући и њихове промене), и то: фирма и скраћена ознака фирме, матични број, седиште, делатност, односно послови, облик спортске организације, оснивачки улози и основни капитал, овлашћења у правном промету и одговорност за обавезе спортске организације, одговорност спортске организације за обавезе других у правном промету, имена лица овлашћених за заступање и границе њихових овлашћења, назив и место пословања делова спортске организације, фирма односно назив и седиште са ознаком регистра и бројем регистарског уписа оснивача, односно име и адреса са личним бројем и бројем личне карте оснивача, број и датум акта о оснивању, као и други подаци одређени законом (чл. 2. Уредбе о упису у судски регистар, "СЛ. лист СРЈ", бр. 1/97). Делатност спортске организације се уписује у судски регистар према савезном закону којим се уређује класификација делатности. Уз пријаву за упис у судски регистар прилажу се и исправе предвиђене законом и наведеном уредбом. Сем тога, уз пријаву за упис оснивања, односно организовања спортске организације подноси се и доказ о основу коришћења пословног простора у коме је њено седиште.

10. Помињање у ставу 2. овог члана прво професионалних спортиста па онда спортиста аматера указује на жељу законодавца да нагласи да природи организовања спортске организација као

предузећа у првом реду одговара да спортисте ангажује у својству професионалаца, али да то не искључује могућност да се ангажују у спротисти аматери по неком уговорном основу.

Члан 21.

Спортска организација планира и евидентира стручни рад у обављању спортских активности и води базичне евиденције у складу са овим законом.

1. Спортска организација је обавезна да планира и евидентира стручни рад у обављању спортских активности. Стручни рад у спротској организацији могу да обављају само спортски стручњаци и стручњаци у спорту. Ко се сматра спортским стручњаком, односно стручњаком у спорту одређено је чл. 60. Закона. Над стручним радом надзор обавља Министарство за спорт.

2. Спортска организација је обавезна да води базичне евиденције: чланова (ангажованих спортиста), спортских објеката које користе, ангажованих врхунских спортиста, ангажованих спортских стручњака и постигнутих спортских резултата (видети чл. 63, ст. 2. Закона).

Члан 22.

Спортска организација, у обављању спортских активности, нарочито се ангажује на афирмацији духа олимпизма, подстицању fair play-а, борби против лажирања, сузбијању насиља и допинга у спорту.

Препуштајући спортским организацијама и савезима слободу "самоорганизовања", односно спортским правилима аутономног регулисања унутрашњих односа у спорту, законодавац је имао у виду друштвено корисни карактер бављења грађана спортом и одвијања спортских кативности. Међутим, добро је познато да спортске активности не ретко прати и тамна страна у виду насиља на спортским стадионима, намештања резултата, коришћења недозвољених средстава за постизање победе и сл., што све нема никакве додирне тачке са изворним смислом спорта. Закон овим чланом жели да нагласи одговорност спортских организација да спортска активност мора да остане у друштвено прихватљивим оквирима.

Члан 23.

Спортска организација може засновати радни однос са спортским стручњаком, односно тренером, и на одређено време, без огласа, у складу са законом и спортским правилима.

У погледу заснивања радног односа спортске организације са тренером, односно другим спортским стручњаком важи све оно што смо рекли у коментару става 2. члана 9. Закона. Спортска организација може да бира да ли ће радни однос засновати на неодређено или одређено време. Битно је, међутим, уочити да овај члан не садржи правило из чл. 9, ст. 1. Закона, што значи да спортска организација није обавезна да спортског стручњака ангажује искључиво путем закључења уговора о раду (заснивања радног односа), већ може користити и неки други уговорни основ.

Члан 24.

Спортска организација као удружење, оснива се и организује слободно, уз упис у регистар који води министарство надлежно за послове спорта.

Спортска организација као удружење стиче својство правног лица даном уписа у регистар из става 1. овог члана.

1. Смисао ст. 1. овог члана је двострук. С једне стране, њиме се наглашава самосталност и слобода спортске организације како у оснивању тако и унутрашњем организовању, што посредно води искључењу примене оних одреди ЗДОУГ које су у супротности са таквим законским (и уставним) положајем спортске организације, а, с друге, стране, вођење регистра спортских организација узима се из надлежности Министарства унутрашњих послова и препушта Министарству за омладину и спорт Србије.

2. Спортска организација као удружење стиче својство правног лица даном уписа у регистар који води Министарство за спорт. Статутом спортске организације може се предвидети да њени поједини делови имају одређена овлашћења у правном промету, као и посебан обрачун резултата пословања и посебан подрачун. Такви делови спортске организације обавезно се уписују у регистар који води Министарство за спорт.

3. Подаци уписани у регистар су јавни и могу се слободно разгледати. То не важи и за збирку исправа која се води као саставни део регистра. Она се може разгледати само ако за то постоји оправдан интерес.

Члан 25.

Спортском организацијом као удружењем управљају њени чланови на начин одређен статутом те организације.

Статутом спортске организације као удружења, може се предвидети да спортском организацијом управљају оснивачи сразмерно висини унетих средстава, као и услови и начин стицања и престанка тих права.

Средства унета у спортску организацију као оснивачки улог чине имовину спортске организације.

1. Статут спортске организације као удружења мора обавезно да садржи одредбе о начину управљања чланова радом спортске организације. Какву ће, међутим, управљачку форму изабрати (дефинисању органа управљања), спортска организација, с обзиром на слободу унутрашњег организовања предвиђену чл. 24, ст. 1. Закона, није ограничена никаквим правилима. Уобичајена управљачка структура једног удружења састоји се из: скупштине, управног одбора, надзорног одбора и директора.

2. У жељи да подстакне оснивање спортских организација и улагање средстава физичких лица у спорт, а имајући у виду природну потребу човека да жели да контролише како се троши новац који уложи у спортску организацију, Закон ставом 2. овог члана изричито допушта могућност да се Статутом спортске организације предвиди да њом не управљају сви чланови (решење из става 1.) него само оснивачи сразмерно висини унетих средстава. С обзиром да је такво решење изузетак од општег правила да спортском организацијом управљају сви чланови, статутом треба детаљно предвидети сва питања која могу искрснути у међусобном односу оснивача и вршењу оснивачких права, а обавезно услове и начин стицања и губљења оснивачких права са правом управљања.

3. Оснивачи који не задржавају право управљања спортском организацијом нису дужни да приликом оснивања у њу унесу нека средства (ствари, права, новчани износ). Међутим, уколико је одлуком о оснивању предвиђено уношење одређеног улога, ос-

нивачи су обавезни да по одлуци поступе независно од тога да ли задржали право управљања спортском организацијом или не. За неуношење или непотпуно или неблаговремено уношење улога, оснивачи одговарају спортској организацији за проузроковану штету. Средства унета у спортску организацију чине имовину спортске организације (видети и чл. 53. ЗДОУГ).

Члан 26.

Друштвеним капиталом у спортској организацији као удружењу равноправно управљају чланови спортске организације.

Статутом спортске организације из става 1. овог члана може се предвидети преношење одређених права управљања спортском организацијом физичком или правном лицу које унесе у спортску организацију средства у висини предвиђеној статутом спортске организације.

Физичко или правно лице коме је пренето право управљања спортском организацијом у складу са ставом 2. овог члана, одговара за обавезе које проистекну из обављања делатности спортске организације целокупном својом имовином.

Средства унета у спортску организацију по основу става 2. овог члана улазе у имовину спортске организације.

1. Правило да спортском организацијом по правилу управљају њени чланови важи и за спортске организације као удружења која располажу друштвеним капиталом. У питању су оне постојеће спортске организације које ће у поступку пререгистрације прећи из статуса друштвених организација у статус удружења грађана (чл. 86, ст. 2. Закона).

2. Полазећи од потребе спречавања могућих злоупотребе друштвене својине (друштвеног капитала) спортских организација за приватно богаћење на лак начин, за које постоје примери у пракси бивших социјалистичких земаља и бивших југословенских република, и у исто време желећи да подстакне улагања и у ове спортске организације, Закон ствара ставом 2. овог члана могућност да физичка или правна лица на основу уношења средстава у висини предвиђеној статутом преузму одређена права управљања спортском организацијом. Претпоставка је да је

статутом спортске организације предвиђена могућност преношења одређених права управљања и одређена висина средстава која се морају унети. Формулацију Закона о висини средстава не треба, по нашем мишљењу, схватити у буквалном смислу, односно да се статутом мора предвидети фиксни износ средстава који ће се унети у организацију. Битно је да статут садржи мерила помоћу којих се јасно одређује шта је то што је лице које жели да преузме одређена права управљања дужно да унесе у имовину спортске организације, односно које имовинске користи да прибави спортској организацији, и да се успостави релација између унетих средстава и пренетих права управљања.

Права управљања која нису пренета врше сви чланови спортске организације на начин предвиђен статутом. Средства која физичко или правно лице унесе у спортску организацију као основ за преузимање одређених права управљања постају имовина спортске организације.

3. Физичко или правно лице коме је пренето право управљања спортском организацијом по основу улагања средстава одговара за обавезе које проистекну из обављања делатности спортске организације целокупном својом имовином.

Члан 27.

Садржај и начин вођења и образац регистра из члана 24. став 1. овог закона прописује министар надлежан за послове спорта.

Пријава за упис у регистар спортских организација - удружења, садржи податке о: називу и седишту спортске организације; именима оснивача; циљевима организовања; врсти спортске активности; заступању и представљању спортске организације; оснивачком улогу; начину обезбеђивања стручног рада са спортистима; спортским објектима које користи за обављање спортских активности и основу њиховог коришћења; лицу овлашћеном да поднесе пријаву за упис у регистар.

Министарство надлежно за послове спорта уписује пријављену спортску организацију - удружење у регистар и о томе обавештава оснивача у року од 30 дана од дана пријема пријаве.

1. Министар надлежан за послове спорта правилником прописује садржај и начин вођења и образац регистра. У регистар се уписује оснивање и престанак рада спорске организације као и подаци одређени правилником, укључујући и све промене тих података (чл. 33, ст. 1. и 2. ЗДОУГ). На основу овлашћења из става 1. овог члана, а у вези са чланом 34. став 2. Закона, Министар за омладину и спорт је донео Правилник о регистрацији спортских организација као удружења, спортских друштава и савеза (Сл. гласник РС, бр. 8/1997 - одштампан на крају овог Коментара).

2. Регистар се састоји од књиге са већим бројем истоветних регистарских листова, израђених на белој хартији, и збирке исправа. Сваки регистарски лист има свој број, а бројеви регистарских листова се континуирано настављају кроз све књиге регистра (чл. 2. Правилника).

3. Регистарски лист садржи рубрике у које се уписују: редни број листа; пренос са регистарског броја; датум уписа у регистар; назив организације; седиште и адреса организације; имена оснивача, њихова адреса и лични број; чланство у другој организацији, њен назив, седиште и адреса; органи у организацији; управљање организацијом; врста спортске активности; лично име, адреса и лични број лица овлашћеног за заступање и представљање организације; број решења о упису и датум доношења; оснивачки улог; назив дела организације који има одређена овлашћења у правном промету; подаци о решењу о забрани рада организације; подаци о брисању из регистра; датум усвајања статута; редни број регистра под којим је извршен ранији упис, број решења о упису и назив органа који је упис извршио; напомене. У регистар се уписују и промене наведених података. Уз пријаву за упис у регистар прилажу се исправе о подацима који се уписују у регистар (чл. 5. Правилника).

4. Збирка исправа садржи: записник о раду оснивачке скупштине, односно о раду надлежног органа који је донео одлуку о трансформацији организације; акт о оснивању организације са овереним потписима оснивача; одлуку надлежног органа организације о трансформацији организације; статут организације; одлуку о именовању лица овлашћеног за заступање и представљање организације; одлуку о давању овлашћења за подношење пријаве; пријаву за разврставање по делатности јединице разврставања; оверен потпис лица овлашћеног за заступања; примерак решења о упису у регистар; оверену копију решења о ранијем упису у регистар друштвених организација и

удружења грађана; статут међународне организације у коју је организација учлањена, у оригиналном тексту и преводу; све прилоге уз пријаву, односно исправе на основу којих је извршен упис или промена података у регистру. Збирка исправа води се за сваку организацију уписану у регистар и означена је бројем регистарског листа организације (чл. 6. Правилника).

5. На основу чл. 70. став 2. Закона о државној управи, Министар за омладину и спорт је донео Стручно упутство којим је прецизирано поступање овлашћених лица Министарства у поступку регистрације.

6. Сви уписи у регистар врше се на основу пријаве овлашћеног лица организације, осим оних који се врше по службеној дужности.

Пријава за упис у регистар садржи податке одређене ставом 2. овог члана Закона, у зависности од предмета уписа.

Пријава за упис постојеће спортске организације која врши трансформацију не мора да садржи имена физичких лица која су раније били оснивачи организације. Уместо имена првобитних оснивача, у рубрику "оснивачи" уноси се редни број регистра под којим је извршен ранији упис организације, број решења о упису и назив органа који је тај упис извршио, односно донео решење о упису.

Пријава за упис у регистар чињенице учлањавања организације у међународну организацију или удружење треба да садржи податке о називу, седишту, адреси организације, редном броју регистра под којим је извршен упис подносиоца пријаве, као и податке о називу, седишту и адреси међународне организације или удружења.

Пријава за упис у регистар измене статута или акта о оснивању, односно пријава за упис промене у подацима уписаним у регистарском листу, треба да садржи податке о називу, седишту, адреси и редном броју регистра под којим је извршен упис организације и чињенице чије промене треба уписати у регистар.

Пријава се за упис у регистар подноси се у два примерка и исписује писаћом машином.

Подаци који се уписују у пријаву морају бити потпуно идентични са актом о оснивању организације и статутом организације на коју се ти подаци односе.

7. Лице овлашћено да поднесе пријаву за упис у регистар дужно је да је поднесе Министарству за спорт у року од 15 дана од дана доношења одлуке о оснивању спортске организације. Уз пријаву се подноси одговарајућа документација која чини збирку исправа. Поред тих аката, овлашћено лице није обавезно да за податке наведене у пријави подноси и посебне доказе (нпр. исправу о власништву на спортском објекту, уговор о закупу спортског објекта, уговор са тренером и сл.). Министарство за спорт дужно је да упише у регистар пријављену спортску организацију и о томе обавести осниваче у року од 30 дана од дана пријема пријаве.

8. Уз пријаву за упис оснивања нове организације прилаже се: записник о раду оснивачке скупштине; акт о оснивању са овереним потписима оснивача; статут у два примерка; одлука о именовању лица овлашћеног за заступање и представљање организације; одлука о давању овлашћења за подношење пријаве; пријава за разврставање по делатности јединице разврставања; оверен потпис лица овлашћеног за заступање.

9. Уз пријаву за упис у регистар постојеће организације, која врши пререгистрацију у складу са чланом 85, став 1. Закона о спорту подноси се: записник са седнице надлежног органа организације који је донео одлуку о трансформацији организације; одлука надлежног органа о трансформацији организације; два примерка новоусвојеног статута; један примерак последњег статута; одлука о именовању лица овлашћеног за заступање организације; одлука о именовању лица овлашћеног да поднесе пријаву за упис у регистар; оверена копију решења о ранијем упису организације у одговарајући регистар; оверен потпис лица овлашћеног за заступање.

10. Прилози уз пријаву треба да се подносе у оригиналу или овереном препису, односно фото-копији.

11. Свака промена неког податка који се води у регистру треба да буде пријављено, уз подношење одговарајуће документације.

Уз пријаву за упис у регистар промене лица овлашћеног за заступање организације треба да се прилажи: одлука надлежног органа организације о именовању новог лица овлашћеног за заступање; оверен потпис лица овлашћеног за заступање.

Уз пријаву за упис у регистар промене оснивача или повећања, односно смањења броја оснивача треба да се прилажи доказ о промени оснивача.

Уз пријаву за упис у регистар забране обављања делатности, надлежни орган који је донео одлуку о забрани треба да поднесе оверени препис правоснажне одлуке.

Уз пријаву за упис у регистар чињенице учлањивања организације у другу организацију, треба да се приложи статут организације, одлука органа организације о учлањавању, записник са седнице органа на којој је донета та одлука и статут, а када је у питању међународна организација и њен статут у оригиналном тексту и преводу.

Уз пријаву за упис у регистар измене статута или акта о оснивању, треба да се приложе исправе којима се утврђују те промене.

Уз пријаву за упис у регистар престанка рада организације одлуком саме организације треба да се приложи одлука организације о престанку рада и записник са седнице надлежног органа на којој је донета та одлука.

Уз пријаву за упис у регистар других података одређених законом и Правилником и њихових промена прилажу се исправе којима се утврђују ти подаци.

12. Са пријавом за регистрацију спортска организација ја дужна да, на основу Закона о класификацији делатности и о регистру јединица разврставања (чл. 6, ст. 1), поднесе и пријаву за разврставање по делатности јединице разврставања (образац РЈР-1) у складу са чл. 8, ст. 1. Правилника о методологији за разврставање јединица разврставања према класификацији делатности и методологији за вођење регистра јединица разврставања (Сл. лист СРЈ, бр. 61/96). Ако се статутом даје делу спортске организације одређена овлашћења у правном промету, пријава за разврставање по делатности подноси се на обрасцу РЈР-1а. Делатност новоосноване спортске организације утврђује се на основу података о садржају активности (предмету пословања) садржаних у одлуци о оснивању. Пријаве за разврставање примељене у току месеца, Министарство за спорт доставља најдоцније до 5. у следећем месецу надлежном републичком органу који врши разврставање по делатности. Подаци о спортској организацији достављају се надлежном органу (Савезном заводу за статистику), који те податке уписује у Регистар јединица разврставања. Регистар садржи назив, идентификациони (матични) број, адресу, шифру и назив делатности и друга идентификациона обележја спортске организације и податке о про-

менама. Спортска организација обавештава се о категорији делатности и о променама у разврставању. Матични број је стална идентификациона нумеричка ознака у Регистру који спортска организација користи у пословним комуникацијама са трећим лицима.

13. У погледу контроле пријаве, одлуке о оснивању и статута спортске организације у оснивању, овлашћења Министарства за спорт нису потпуно иста. Министарство пријаву не контролише са садржинске него са формалне стране, односно да ли је пријава уредно поднета (садржи све податке из става 2. овог члана) и да ли се подаци из пријаве подударају са подацима из одлуке о оснивању. Међутим, одлуку о оснивању и статут спортске организације Министарство контролише и са садржинске стране. Министарство за спорт као контролор законитости рада спортских организација (чл. 65. Закона о спорту, чл. 25. ЗДОУГ, чл. 11, т. 1. Закона о државној управи и чл. 2. Закона о министарствима) проверава да ли се подаци из одлуке о оснивању подударају са подацима из статута и да ли су решења садржана у одлуци о оснивању и статуту у складу са законом. На пример: ни одлука о оснивању ни статут спортске организације не сме предвиђати циљеве организовања који су супротни чл. 42, ст. 1. Устава СРЈ; статут не може предвидети да за обављање стучног рада није потребна посебна квалификација јер је то супротно чл. 60, ст. 1. Закона о спорту; статут не може предвидети да оснивачи задржавају право својине на оснивачким улозима јер је то супротно чл. 25, ст. 3. Закона о спорту; статут не може дискриминисати грађане у погледу услова за постајање чланом спортске организације јер је то супротно чл. 6. ЗДОУГ; основни циљ оснивања организације мора бити обављање спортске активности јер у супротном, сходно чл. 18, ст. 1. Закона о спорту није реч о спортској организацији, и сл. Ако Министарство нађе да пријава није поднета у складу са законом, или да статут, односно одлука о оснивању садржи решења супротна закону, упозориће на то лице овлашћено за подношење пријаве и одредити му рок у коме је дужно да недостатке отклони. Тај рок не може бити краћи од 15 дана нити дужи од три месеца. Ако Министарство нађе да спортска организација није основана у складу са законом, а у наведеном року није поступљено по његовим примедбама, донеће решење о одбијању пријаве за упис у регистар (чл. 34, ст. 2. и 3. ЗДОУГ).

14. Спортска организација као удружење може почети са радом даном уписа у регистар. О упису у регистар Министарство доноси решење. Решење о упису у регистар садржи: датум уписа и редни број регистра под којим је упис извршен, назив спортске организације, основни садржај активности и седиште. Министарство је дужно да решење донесе у року од 30 дана од дана пријема пријаве, уколико је она поднета у складу са законом. На првостепено решење Министарства којим се одбија упис у Регистар, незадовољна странка не може поднети жалбу јер она није предвиђена Законом (чл. 75, ст. 3. Закона о државној управи), већ једино може покренути управни спор пред Врховним судом Србије.

15. У регистар се уписује и престанак рада спортске организације. Спортска организација брисаће се из регистра ако наступи нека од следећих околности: 1) сама спортска организација донесе одлуку о престанку рада; 2) број чланова спортске организације спадне на један; 3) спорској организацији се забрани рад јер своје активности усмерава на циљеве забрањене чл. 42, ст. 1. Устава СРЈ (нпр. изазивање националне, верске и друге нетрпељивости); 4) Министарство утврди да је спортска организација престала са радом; 5) судском одлуком је утврђена ништавост уписа оснивања споротске организације (видети чл. 65. и 68. ЗДОУГ). У случају престанка рада спротске организације из неког од разлога наведених од 1 до 3, лице које је последње заступало спортску организацију дужно је да у року од 15 дана извести о томе Министарство за спорт, ради брисања спортске организације из регистра.

2. Организације за обављање спортске делатности

Члан 28.

Спортске делатности јесу делатности којима се омогућавају спортске активности, односно обезбеђују услови за њихово обављање, а нарочито: обучавање, планирање и вођење физичког вежбања, спортско суђење, организовање спортских припрема и такмичења, најам опреме и објеката, послови стручног оспособљавања, усавршавања и информисања, истраживачко развојни рад, саветодавне и стручне услуге.

Организацију за обављање спортске делатности може основати физичко или правно лице које испуњава услове утврђене овим законом.

1. Са становишта закона о спорту свака делатност којом се омогућава спортска активност, односно обезбеђују услови за њено обављање јесте спортска делатност. Набрајање делатности садржано у ст. 1. само је примера ради. Значај таквог одређења налази се у овлашћењу Министарства за спорт (чл. 29. Закона) да за сваку спортску делатност пропише услове за њено обављање у погледу простора, опреме и радника, и да у сваком конкретном случају утврди њихову испуњеност. Реч је о појму спортске делатности у ужем смислу (у смислу Закона о спорту). У ширем смислу, као што смо већ указали, у појам спортске делатности улазе и спортске активности када се обављају у спортској организацији као предузећу или установи.

2. Физичка и правна лица која желе да се баве спортском делатношћу могу основати неки од законом предвиђени облик организовања за обављање делатности: предузеће, установу или радњу. Супротно ранијем Закону о физичкој култури који је допуштао да се за обављање делатности физичке културе оснивају само установе (чл. 13, ст. 1. ЗФК), Закон о спорту у том погледу не предвиђа никаква ограничења. То, међутим, не значи да она не постоје, већ да она зависе од општих прописа који регулишу поједине облике привредног организовања.

У ставу 2. овог члана каже се да оснивач организације за обављање спортске делатности мора испуњавати услове утврђене Законом о спорту. Међутим, погледају ли се остале одредбе Закона видеће се да он не прецизира никакве посебне услове за оснивање

било ког облика организовања, осим оних који се тичу самог обављања делатности. У таквој ситуацији, пошто је Закон о спорту специјални закон, лице (физичко или правно) које оснива неку организацију мора да испуни само опште услове који се законом траже за оснивање конкретног облика организовања (предузећа, установе, радње). Реч је о већ поменутом Закону о предузећима, Закону о јавним службама и Закону о приватном предузетништву.

3. Услове који су потребни за оснивање предузећа и установа већ смо поменули у коментару чл. 20. Закона, па их овде нећемо понављати јер су исти. Поступак оснивања организације за обављање спортске делатности као предузећа или установе води се пред надлежним привредним судом, у чији регистар се та организација и уписује. У судски регистар се уписују у предузетници који остварују годишњи приход у износу већем од 200.000 УСА долара (чл. 96, ст. 1. ЗП).

4. За обављање спортске делатности као самосталне делатности, физичко лице може основати радњу, односно одговарајући облик приватног предузетништва (канцеларија, биро, агенција, студио, и сл.). Оснивач може основати само једну радњу, с тим што делатност може обављати и у више посебних простора на територији исте или више општина (чл. 3, ст. 2. ЗПП). Више физичких лица (највише десет) могу основати ортачку радњу. За обавезе које проистекну у обављању делатности радње, оснивач одговара целокупном својом имовином (чл. 7. ЗПП).

5. Физичко лице може основати радњу ако испуњава следеће услове (чл. 8. ЗПП): 1) да има општу здравствену способност; 2) да има одговарајуће образовање сходно чл. 30. овог Закона; 3) да је пословно способан; 4) да му правоснажном судском одлуком није забрањено обављање одређене делатности, односно да му правоснажним решењем о прекршају није изречена заштитна мера забране обављање делатности, док трају правне последице осуде, односно мере; 5) да има обезбеђен простор, опрему и кадрове који су прописани за обављање делатности сходно чл. 29. овог Закона. Физичко лице које намерава да оснује раду подноси пријаву општинској једини локалне самоуправе надлежној за послове привреде у општини где ће имати пословно седиште. Пријава треба да садржи податке из чл. 15, ст. 2. ЗПП, а уз њу се подносе докази из чл. 15, ст. 3. ЗПП.

Члан 29.

Организација за обављање спортске делатности може обављати делатност ако има обезбеђен одговарајући простор, односно објекат, одговарајућу опрему и одговарајуће стручне и друге раднике зависно од врсте спорта.

Министар надлежан за послове спорта ближе прописује услове из става 1. овог члана и утврђује њихову испуњеност.

1. Основна улога Министарства за спорт у раду организација за обављање спортске делатности састоји се у утврђивању и контроли испуњености услова за обављање делатности. Организација (предузеће, установа, радња) може да отпочне обављање делатности, да обавља делатности или да мења услове њеног обављања тек кад Министарство донесе решење да су испуњени прописани услови (видети чл. 18. ЗП и чл. 22. ЗПП). Предузеће или установа које обавља спортску делатност за коју не испуњава прописане услове или ако измени услове обављања делатности пре него што Министарство донесе решење да су испуњени прописани услови, чини привредни преступ за који му се може изрећи новчана казна од 45.000 до 450.000 динара. За исти преступ, предузетник ће се казнити од 15.000 до 150.000 динара (видети чл. 439, ст. 1, т. 1. и чл. 441. ЗП). Обављање делатности супротно прописаним условима може чак довести и до престанка предузећа, односно установе (чл. 100, ст. 1, т. 1 ЗП).

2. Услови за обављање појединих делатности у погледу простора, опреме и радника зависе како од саме природе делатности тако и од изабраног организационог облика. Министарство није обавезно да за сваки организациони облик пропише исте услове нити мора за сваку делатност прописати услове у погледу простора, опреме и кадрова. Сама природа обављања неких спортских делатности не захтева, на пример, обезбеђење посебног пословног простора. Тако тренутно важећи Правилник о одређењу делатности за чије обављање није потребан посебан простор утврђује да предузетнику који обавља делатност подучавања спортским активностима није потребан посебан простор (чл. 2, ст. 2, т. 43).

Члан 30.

Послове обучавања, планирања и вођења физичког вежбања, истраживачко-развојног рада у области спорта и стручног усавршавања, може обављати физичко лице као предузетник, ако има најмање средње образовање из области спорта или физичке културе.

Послове обучавања и вођења физичког вежбања може обављати као предузетник и физичко лице које има најмање средње образовање а оспособљено је за обављање тих послова, у складу с овим законом.

Послове из оквира спортске делатности који нису обухваћени ст. 1. и 2. овог члана може обављати као предузетник физичко лице које има основно образовање, ако законом није другачије одређено.

Закон о спорту је овим чланом ставио ван снаге чл. 9, ст. 1, т. 3. Закона о приватном предузетништву (видети и чл. 1, ст. 1. ЗПП), којим је предвиђено да за обављање послова у области физичке културе оснивач радње мора да има најмање IV степен школске спреме из области физичке културе или да је врхунски спортиста оспособљен за обављање стручних послова у физичкој култури. Закон о спорту тражи као минимални услов стручности средње образовање из области спорта или физичке културе само за послове обучавања, планирања и вођења физичког вежбања, истраживачко развојног рада и стручног усавршавања у области спорта. Послове обучавања и вођења физичког вежбања изузетно може обављати као предузетник и физичко лице које има најмање средње образовање и које је оспособљено за обављање тих послова на начин прописан Законом о спорту (дакле, више не само врхунски спортисти). За обављање осталих спортских делатности довољно је да оснивач има основно образовање.

Предузетник који не испуњава услове из овог члана Закона не може не само да обавља делатност него сходно чл. 8. ст. 1. т. 2. Закона о приватном предузетништву не може ни да оснује своју радњу. Овде не треба изгубити из вида да се овај члан Закона односи само на предузетника "лично", а да у погледу испуњености других услова за обављање делатности (укључујући и ангажовање стручних радника) важи чл. 29. Закона.

Члан 31.

Предузетник који не испуњава услове у погледу стручне спреме утврђене овим законом може почети са радом даном подношења уговора о запошљавању лица које ове услове испуњава.

На самостално обављање спортске делатности примењују се прописи о приватном предузетништву, ако овим законом није друкчије одређено.

Предузетник који не испуњава услове у погледу стручности из претходног члана може основати радњу ако у пријави оснивања радње да изјаву да ће запослити радника који испуњава прописане услове (чл. 15, ст. 3. ЗПП). Са обављањем делатност може, међутим, почети тек када надлежном органу локалне самоуправе поднесе уговор о запошљавању (уговор о раду) лица које испуњава прописане услове.

3. Спортска друштва и савези

Члан 32.

Спортске организације могу се, ради уређивања и остваривања заједничких циљева и интереса, као и заједничког наступања у области спорта, удруживати у спортска друштва.

1. Закон о спорту издваја овим чланом спортска друштва од осталих савеза, јер су она више "заједница" (сложена спортска организација) него прост савез спортских организација. Основна карактеристика спортских друштава јесте већа унутрашња кохезија и зависност удружених чланица него што је то случај код "обичних" савеза и заједничко основно име свих удружених чланица. Погледа ли се наслов трећег одељка трећег дела Закона и члан 33. Закона, видеће се да он спортска друштва у ствари и не третира као савез спортских организација него као самосвојну организацију у области спорта коју су основале спортске организације.

2. Спортско друштво као удружење оснива се споразумом (уговором, одлуком) најмање две спортске организације који оне закључују на начин одређен њиховим статутима. На оснивање, упис у регистар и обављање спортских активности спортског друштва сходно (у мери у којој је то могуће, односно у мери која

уважава специфичности спортско друштво) примењују се одредбе Закона о спорту од чл. 18. до 27, а супсидијерно и одредбе Закона о удружењима грађана, односно Закона о предузећима (видети чл. 18, ст. 2. Закона о спорту). Овде не треба губити из вида одредбу чл. 86, ст. 2. Закона о спорту која постојећим спортским друштвима у својству друштвене организације са средствима у друштвеној својини изричито оставља могућност да бирају да ли ће се трансформисати у удружење или предузеће. Полазећи од Уставом СРЈ гарантоване равноправности свих облика организовања за обављање делатности (чл. 74), таква могућност мора да постоји и за новооснована спортска друштва, односно свим спортским организацијама мора бити остављена слобода да изаберу организациони облик за спортско друштво које намеравају да оснују: удружење, предузеће или установа. Тако гледано, формулацију из овог члана "спортске организације могу се ... удруживати у спортска друштва" треба схватити у смислу "спортске организације могу основати спортска друштва".

3. Било који организациони облик да се изабере, специфичност спортског друштва је у томе да су оснивачи увек спортске организације као правна лица. Уписом у одговарајући регистар, спортско друштво добија статус правног лица. Ако циљ оснивања спортског друштва није "стицање добити", оно ће добити облик удружења (реч је о посредном удруживању грађана преко својих спортских организација).

4. Специфичност, по нашем мишљењу, постоји када су у питању спортске организације основане као предузећа. Оне могу основати спортско друштво не само као поједино предузеће (које може са предузећима оснивачима бити у неком облику повезаних предузећа - чл. 405. ЗП) него и као пословно удружење (чл. 419. ЗП). Циљ образовања спортског друштва као пословног удруживања не може бити стицање добити, нити права чланова пословног удружења могу бити изражена у хартијама од вредности (чл. 419, ст. 2. и 3 ЗП). Спортско друштво као пословне удружење има својство правног лица, а у правном промету иступа у своје име и за рачун својих чланова. За обавезе преузете у правном промету спортско друштво као пословне удружење одговара својом имовином, а чланови одговарају на начин одређен уговором о оснивању, односно уговором с трећим лицем. Уговором о оснивању утврђују се назив, време оснивања, циљ и делатност, седиште, управљање, заступање, одговорност, приступање, иступање, иступање у правном промету, искључење, имовина,

надзор, престанак, као и друга питања значајна за ostvarivanje циљева удруживања. Спортско друштво као пословно удружење уписује се у судски регистар, с тим да се у фирми наводи и ознака пословно удружење.

Члан 33.

Спортске организације, спортска друштва, организације за обављање спортских делатности и стручна удружења у спорту могу се, ради уређивања питања од заједничког интереса, заједничког репрезентовања, уређивања питања организовања такмичења и статуса спортиста у одговарајућим областима, као и других питања од заједничког интереса, удруживати у савезе.

Закон о спорту јемчи свим организацијама у области спорта најширу слободу удруживања у савезе. Са становишта Закона о спорту оне се могу удруживати у гранске савезе и спортске савезе. Да ли ће то удруживање бити по територијалном или функционалном принципу, искључиво зависи од воље организација које се удружују.

Члан 34.

Спортска друштва и савези уписују се у регистар које води министарство надлежно за послове спорта.

На оснивање, упис у регистар и обављање спортских активности спортских друштава и савеза сходно се примењују одредбе овог закона које се односе на спортске организације.

1. Одредба става 1. овог члана не може се тумачити независно од става 2. овог члана и чл. 24, ст. 1. Закона. У регистар који води Министарство за спорт не уписују се спортска друштва која се оснивају као предузећа. Уписом у Регистар, спортско друштво, односно савез добија својство правног лица.

2. Примена одредби Закона о спортским организацијама на оснивање и упис у регистар спортских друштава и савеза није буквална него таква да одговара природи спортских друштава и савеза. Министарство за спорт врши упис у Регистар на основу пријаве која треба да садржи одредбе о: називу и седишту спортског друштва, односно савеза; називе оснивача; циљеве ор-

ганизовања; врсте спортске активности, односно спортске делатности које се обједињују; заступању и представљању; оснивачком улогу; начину обезбеђивања стручног рада; спортским објектима и основу њиховог коришћења и лицу овлашћеном да поднесе пријаву у регистар. Уз пријаву се подноси уговор о оснивању, односно удруживању, записник са скупштине на којој је донет статут и статут у два примерка. Статутом се ближе регулишу питања унутрашње организације и међусобних права и обавеза оснивача (видети коментар чл. 24. и 27. Закона).

3. Закон о спорту се примењује само на спортска друштва и савезе који се оснивају за територију Републике Србије. На оснивање, регистрацију и престанак савеза и спортских друштава који се оснивају за територију СРЈ (Фудбалски савез Југославије, Кошаркашки савез Југославије и сл.) примењује се савезни Закон о удружењима грађана у удружења, друштвене организације и политичке организације који се оснивају за територију СФРЈ (видети чл. 1. и 7- Сл. лист СФРЈ, бр. 42/90). Међутим, у свом раду и ти савези, односно спортска друштва су дужни, сходно чл. 3, ст. 1. наведеног савезног Закона, да се придржавају и републичких закона, укључујући и Закон о спорту.

Члан 35.

Грански савез је удружење спортских организација, односно организација за обављање спортских делатности за једну или више спортских грана, односно делатности.

Закон познаје две врсте гранских савеза: савезе спортских организација (кошаркашки савез, фудбалски савез, и сл.) и савезе организација за обављање спортских делатности. Мада се и једна и друга врста савеза образују скоро искључиво у оквиру једне врсте спорта, односно једне врсте спортске делатности, Закон допушта могућност обједињавања и више врста спорта, односно делатности у једном гранском савезу. Грански савез се, у сваком случају, може основати како по функционалном тако и по територијалном принципу.

Члан 36.

Грански савез утврђује спортска правила у одговарајућој грани спорта.

Спортским правилима из става 1. овог члана утврђују се нарочито: правила за организовање спортских такмичења и учешће на њима; услови преласка спортиста из једне спортске организације у другу (накнада спортисти, накнада која припада спортској организацији из које долази спортиста од стране спортске организације у коју прелази); санкције према спортској организацији која не исплати утврђену накнаду.

Спортским правилима из става 1. овог члана не може бити условљен прелазак спортисте из једне у другу спортску организацију плаћањем накнаде.

1. Иако се то изричито не каже, правило из става првог овог члана односи се само на гранске савезе које оснују спортске организације. Само су ти грански савези овлашћени да за спортске гране за које су основани утврђују спортска правила.

2. Закон о спорту даје гранском савезу аутономију у уређивању спортске активности у оквиру конкретне врсте спорта али уједно од њега тражи да уреди правила за организовање спортских такмичења и учешће на њима, услове преласка спортиста из једне спортске организације у другу и санкције према спортској организацији која не исплати утврђену накнаду. Део одредбе из става 2. овог члана, наведен у загради, није случајан нити је реч о навођењу примера ради, него има двоструки смисао. С једне стране, он даје искључиво овлашћење надлежном гранском савезу да својим правилима регулише накнаде (њихове оквире) које спортисти добијају при преласку из једне спортске организације у другу, а, с друге стране, налаже гранском савезу да предвиди накнаду која припада спортској организацији из које долази спортиста. Разуме се, колика ће та накнада бити (симболична или велика), грански савез сам одређује. Циљ таквих овлашћења датих гранским савезима лежи у жељи законодавца да се успостави контрола новчаних сума које прате "трансфере играча" и да се помогне малим клубовима да рад и средства које су уложили у развој спортисте буду надокнађени ако не у потпуносит онда барем донекле.

3. Грански савез може да утврди накнаду коју спортска организација у коју спортиста прелази треба да плати спортској организацији из које спортиста долази, али нема овлашћење и да услови сам прелазак њеним плаћањем, јер би се тиме ограничавала уставом гарантована права спортисте на слободан избор занимања, слободу рада и слободу удруживања. Спортиста коме је истекао уговор или је он пуноважно раскинут може слободно да пређе у другу спортску организацију независно од тога да ли је она исплатила накнаду организацији из које он долази, Санкција предвиђена спортским правилима може погодити само спортску организацију која не исплати предвиђену накнаду. То, међутим, аутоматски не значи и да спортиста даном закључења уговора са новим клубом стиче и право такмичења за њега. Правила о учешћу на такмичењу, укључујући и услове наступа спортисте, грански савез самостално уређује. Спортским правилима, на пример, може се предвидети да на такмичењу може да учествује само спортиста који има лиценцу гранског савеза која се, пак, може добити само под одређеним условима.

Члан 37.

Општински и градски грански савези, у циљу заједничког представљања, уређивања питања од заједничког интереса и њиховог усклађивања, остварују своја права у гранским савезима Савезне Републике Југославије преко републичких гранских савеза.

Републички грански савези остварују своја права у међународним гранским савезима преко гранских савеза Савезне Републике Југославије.

Општински и градски грански савези не могу остваривати своја права у гранским савезима СР Југославије директно нити на други начин осим преко републичких гранских савеза. Исто тако, републички грански савези не могу остваривати своја права у међународним гранским савезима директно него преко гранских савеза Југославије.

Члан 38.

Спортски савези могу се образовати споразумом више гранских савеза.

У спортски савез могу се удружити и друге заинтересоване организације и стручна удружења у спорту.

Спортски савези се образују споразумом (уговором) више гранских савеза. Њима могу приступити као чланови, на начин одређен статутом, и друге заинтересоване организације и стручна удружења у спорту. Спортски савези су до сада у пракси (бивше СОФК-е, односно Савези спортова) оснивани искључиво на територијалном принципу (општина, град, покрајина, Република), са задатком обједињавања целокупног спорта на одређеној територији и заједничког наступа спортских организација и њихових гранских савеза према окружењу, пре свега према тзв. друштвено-политичкој заједници. Међутим, Закон о спорту прописује једино постојање Спортског савеза Србије, који се оснива за територију Републике, или, прецизније, утврђује само надлежности Спортског савеза Србије. Да ли ће се и у општинама и градовима формирати спортски савези, зависи од интереса и воље појединих општинских и градских гранских савеза, али и од тога како се Статутом Спортског савеза Србије регулише његова организациона структура. Са становишта Закона не постоји препрека да сви или поједини општински спортски савези буду само организационе јединице Спортског савеза Србије, као што могу бити и потпуно самостална правна лица. Могуће је чак и да поједини општински спортски савез у опште и не буде члан Спортског савеза Србије.

4. Републички завод за спорт

Члан 39.

У циљу развоја стручног рада у области спорта и задовољавања стручних потреба спортиста, спортских организација и савеза оснива се установа Републички завод за спорт (у даљем тексту: Републички завод).

Републички завод послује под називом "Републички завод за спорт", са потпуном одговорношћу.

Седиште Републичког завода је у Београду, Кнеза Вишислава број 72.

Републички завод има организационе јединице у Новом Саду и у Приштини.

Члан 40.

На организацију и рад Републичког завода примењују се прописи о јавним службама, ако овим законом није друкчије одређено.

Републички завод за спорт је основан овим Законом, а сам поступак регистрације је одређен члановима 82, 83. и 84. Закона. Републички завод за спорт преузима средства, права и обавезе и запослене раднике Југословенског завода за физичку културу и медицину спорта из Београда, Завода за физичку културу Војводине и Завода за физичку културу Косова и Метохије. Република Србија обезбеђује потребна за почетак рада Републичког завода за спорт (члан 13. ЗЈС). Надзор над законитошћу рада Републичког завода врши Министарство за омладину и спорт Србије.

Члан 41.

Делатност Републичког завода за спорт обухвата: периодично праћење стања физичких способности деце, омладине и одраслих; контролу тренираности врхунских спортиста и стручно саветодавну помоћ врхунским спортистима и кадровима у спорту; информационо документациону делатност и одржавање база података за потребе вођења матичних евиденција и припрему аналитичке документације за планирање, програмирање, валоризацију ефеката и друге

стручне потребе спортских организација и савеза; издавачку, пропагандну и истраживачко- развојну делатност.

Републички завод може у складу са статутом, обављати и друге делатности, уз сагласност Владе Републике Србије.

Статутом Републичког завода за спорт је предвиђено да поред послова из става 1. овог члана, Завод обавља и делатности: организацију и реализацију завршних припрема спортиста; оспособљавање и школовање стручњака у области спорта; научно-истраживачку делатност у области спорта; стручну и стручно-техничку помоћ спортистима, спортским организацијама, организацијама за обављање спортске делатности и савезима; надзор над стручним радом у области спорта; пројектовање и инжињеринг спортских објеката; специјализовану спортско-медицинску здравствену заштиту спортиста, а нарочито спортиста од интереса за Републику Србију; услуге угоститељства и хотелијерства спортистима; услуге у области рекреативног спорта.

Члан 42.

Органи Републичког завода су: директор, управни одбор и надзорни одбор.

Директора, управни одбор и надзорни одбор Републичког завода именује и разрешава Влада Републике Србије.

Управни одбор има седам чланова, од којих су три из реда запослених у Републичком заводу.

Надзорни одбор има пет чланова, од којих су два из реда запослених у Републичком заводу.

5. Обављање поверених послова

Члан 43.

Спортском савезу Србије поверава се да:

предлаже министарству надлежном за послове спорта програме својих чланова који ће се финансирати из буџета Републике,

утврђује категоризацију спортова, спортиста и спортских стручњака,

предлаже грански савез преко којег се реализују програми којима се остварује општи интерес,

утврђује својство лица које се самостално бави спортом као јединим и основним занимањем,

уређује мерила за утврђивање својства лица из тачке 4) овог става,

утврђује време почетка и престанка бављења спортом као јединим и основним занимањем.

Сагласност на мерила из става 1. тачка 5) овог члана даје министарство надлежно за послове спорта.

1. Спортски савез Србије оснива се, сходно чл. 38, ст. 1. Закона, споразумом републичких гранских савеза. Друге заинтересоване организације и стручна удружења у спорту могу постати члан Спортског савеза Србије на начин и под условима одређеним његовим статутом. Општински и градски спортски савези нису нужна претпоставка постојања Спортског савеза Србије и нису његов конститутивни део. Нити без споразума гранских савеза Спортски савез Србије може настати нити се без таквог споразума може угасити. Спортски савез Србије није организација удружених општински спортских савеза. Они једино могу имати својство организационе јединице или придруженог члана Спортског савеза Србије.

2. Послове наведене у тачкама 1- 6 става 1. овог члана Спортски савез обавља као поверене, јер они изворно припадају Министарству за спорт. Они, међутим, нису истог ранга. Прави поверени послови су једино утврђивање својства лица које се самостално бави спортом као јединим и основним занимањем, укључујући утврђивање времена почетка и престанка бављења, и утврђивање категоризације конкретног спорта, спортисте и спортског стручњака. Овлашћење дато Спортски савез Србије да предлаже програме својих чланова који ће се финансирати из буџета и да предлаже грански савез преко којег ће се реализовати програми којима се остварује општи интерес је изузетно значајно, али ограниченог домета јер Министарство за спорт није дужно да предлоге прихвати (чл. 70, ст. 2. Закона). Много већу самосталност

Спортски савез има у погледу утврђивања мерила и критеријума из чл. 43, ст. 1, т. 5. и чл. 44, ст. 1, 2. и 4. Закона, али ипак ограничену правом Министарства да даје сагласност на акте који садрже та мерила и критеријуме (чл. 43, ст. 2. и чл. 44, ст. 5. Закона).

3. У погледу вршења правих поверених послова и послова које прати накнада сагласност од стране Спортског савеза Србије, Министарство за спорт има права и дужности која проистичу из чл. 21. Закона о државној управи.

Члан 44.

Републичком категоризацијом спортова одређује се ранг спортских грана на основу остварених резултата, традиције, међународног, здравственог, медијског и финансијског значаја, атрактивности, приступачности и других значајних фактора појединих спортских грана.

Републичком категоризацијом спортиста утврђују се критеријуми за рангирање спортиста на основу резултата, узраста, пола и републичке категоризације спортова.

Републичка категоризација спортиста садржи и категоризацију хендикепираних спортиста.

Републичком категоризацијом спортских стручњака утврђују се критеријуми за рангирање спортских стручњака на основу квалитета рада и остварених резултата.

На акте из ст. 1. и 2. и става 4. овог члана сагласност даје министарство надлежно за послове спорта.

Републичке категоријације предвиђене овим чланом усваја Спортски савез Србије. Он за тај посао има рок од шест месеци од дана ступања на снагу Закона. Након тог рока, надлежност за утврђивање категоризација прелази на Министарство за омладину и спорт (чл. 87. Закона).

IV. СПОРТСКЕ ПРИРЕДБЕ

Члан 45.

Организовањем спортских приредби могу се бавити спортске организације, савези и друга правна и физичка лица под условима утврђеним законом и спортским правилима.

1. Свака спортска приредба нужно подразумева организаторе и спортисте, а, по правилу, и гледаоце. Сем тога, успешно одржавање приредбе све више претпоставља ангажовање и других лица која посредно доприносе њеној припреми и спровођењу (тренери, инструктори, лекари, судије, делегати ...). Шта више, према прописима спортских савеза, спортска приредба се и не може одржати без присуства неких од њих. На пример, свако такмичење мора да има судију.

2. Под "организатором приредбе" треба разумети оно физичко или правно лице које на сопствену одговорност одлучује о спровођењу спортске активности, њу организује и води, или на неки други начин својим поступцима ствара битне претпоставке за њено одржавање (Видети W. Rabinowitch, *Sports de Montagne et le Droit*, Paris, 1980, стр. 181). Као организатор се, по правилу, јавља спортска организација (клуб) или спортски савез, али нису ретки ни случајеви да то буде и неко лице ван спорта (нпр. часопис, одбор за прославу празника, синдикална организација, школа, познати појединац). На пример, француски Кантонални суд у *Coigneu* је у једном случају као организатора означио лице које је у циљу снимања филма ангажовало више врхунских скијаша. Битно својство организатора јесте у томе да он управља (руководи) спортском активношћу.

3. Организација данашњих спортских приредби све више представља "заједнички рад" неколико лица, па се поставља питање ко је од њих организатор. Овде, пре свега, мислимо на случај када одређени грански савез у путем својих правила даје шира упутства за организацију приредбе и својом одлуком одређује време и место њеног одржавања, а њему потчињена спортска организација се појављује као непосредни организатор (припрема објекат, руководи и надзире такмичење, стара се о безбедности учесника и гледалаца, итд.). Исто је и у случају када се једно лице појављује као организатор укупне приредбе, али за сваку појединачну фазу постоји посебан непосредни организатор (нпр. код

бициклистичних уличних трка). У обадва случаја, организатором треба сматрати оно лице које има непосредни утицај на припрему и ток приредбе. Међутим, ако две или више спортских организација равноправно организују приредбу, сви ће се сматрати организатором. Друкчије је ако једно удружење позове друго "као госта" на такмичење, или уколико се према правилима надлежног савеза једна од организација појављује као "домаћин" приредбе. У обадва случаја, домаћин приредбе се сматра њеним организатором. Изузетак постоји једино у случају када неко удружење своје објекте за игру ставља на располагање само у смислу "неутралног места".

4. Питање ко се сматра организатором одређене приредбе је од суштинског правног значаја, јер то лице погађају обавезе одређене законом и спортским правилима. Повреда, пак, тих обавеза води ка разним видовима одговорности (одговорност за проузроковану штету, прекршајна одговорност и др.).

5. Закон у овом члану говори о организатору, али не треба изгубити из вида да он није једини који у спортској приредби активно учествује. Прво, нема ниједне спортске приредбе без "спортиста". Они су њен "цондитио сине љуан нон". Спортисти учествују претежно у својству чланова неког спортског удружења или као представници националних спортских савеза. Међутим, у великом броју случајева они наступају и као појединци. Наравно, у преносном смислу, јер и ту њих прати читав тим разних лица. Самостално учешће је нарочито изражено у професионалном спорту, и то поготово у појединим његовим врстама. Бокс, тенис и голф су ту најбољи примери.

6. Присуство "гледалаца" је уобичајена појава на свакој спортској приредби. Поставља се, међутим, питање да ли је свако лице које присуствује приредби гледалац. Извесни правни писци сматрају да је гледалац онај ко свесно и вољно присуствује приредби, али не и онај ко случајно наиђе поред ње и застане да посматра такмичење. Други су, опет, мишљења да је гледалац свако онај ко свесно присуствује спортској приредби, без обзира на то кад је његова воља за посматрање такмичења формирана. Ми сматрамо ово друго гледиште исправнијим. Практично је немогуће одредити када је код неког лица створена намера да посматра извесну приредбу, да ли је то било пре него што се свесно упутило ка објекату на коме се приредба одвија, или се то десило тек када је приредбу уочило.

7. Учесници спортске приредбе нису само они који се активно баве спортом, него и друга помоћна лица без којих често нема ни саме приредбе. Њих ангажује или сам организатор или спортска удружења која се такмиче (тренери, лекари). С друге стране, извесна лица "именује" надређени спортски савез и не могу се слободно бирати. То је, по правилу, случај са судијама и делегатима који воде рачуна о регуларности одвијања приредбе.

Члан 46.

Организатор је дужан да осигура несметано и безбедно одржавање спортске приредбе.

Организатор је дужан да предузме мере које омогућавају предупређење ризика настанка штете за учеснике, гледаоце и трећа лица (упозорења, истицање забрана, давање обавештења и упутстава и сл.), као и мере којима се на повећане ризике утиче (безбедност спортског објекта, исправност и адекватност инсталисане и друге опреме, обезбеђење хитне медицинске помоћи, одвијање манифестације у складу са пропозицијама и др.)

1. Свака спортска активност подразумева одређене припреме. Међутим, њихов обим и природа нису исти када је реч о општој спортској активности и када је у питању спортска приредба. Код опште спортске активности припреме се ограничавају на то да се "пронађе слободно време" и "слободно место", и да се са другима постигне договор о "бављењу" спортом. Насупрот томе, за сваку спортску приредбу су нужне обухватније организационе припреме да би уопште дошло до спортске активности. То је посебно изражено у случају кад приредба треба да се одвија на објекту који истовремено може да користи само ограничен број спортиста (нпр. код тениса на једном објекту могу истовремено стати највише четири играча).

2. Организовање спортске приредбе не подразумева регулисање искључиво саме спортске активности. С обзиром на то да спортску приредбу карактерише интерес шире јавности, њега треба подстаћи посебним мерама (плакате, реклама у средствима масовних комуникација, штампање програма), и тако осигурати што је могуће већи број гледалаца. Осим тога, организатор мора предузети мере за обезбеђење сигурности гледалаца и учесника. У којем обиму те мере треба предузети, одређује се првенствено у

зависности од врсте спорта. Поједини спортови захтевају изразито велике припреме (ауто и мото трке, бициклистичке трке, маратонска трчања, скијање и др.). Скијање је у том погледу добар пример. За сваку скијашку приредбу мора се припремити и облежити ски-стаза, затегнути сигурносне мреже, инсталисати уређаји за мерење времена, итд.

ОБАВЕЗЕ КОЈЕ ОМОГУЋУЈУ ПРЕДУПРЕЂЕЊЕ РИЗИКА

Обавезе које омогућују предупредбење ризика су оне обавезе које не захтевају од организатора да непосредно делује на "извор" угрожавања (ризика), већ траже од њега да омогући потенцијално угроженим лицима одговоран однос према опасностима које прате спортску приредбу. Да би могло уопште бити речи о овој врсти обавеза, претпоставка је да организатор већ није неком забрањеном радњом створио прекомерно ризично стање. Недопуштени и прекомерни ризици се не смеју "препуштати" угроженом лицу. При том, већ само организовање извесне спортске приредбе може представљати недопуштено повећање ризика и тиме повреду обавеза у саобраћају, независно од тога да ли је организатор активним чињењем створио неко опасно стање.

а). Упозорење на ризике својствене спортској приредби

1. Велики број организатора покушава, у циљу смањења трошкова, да своју обавезу осигурања безбедног саобраћања испуни истицањем упозорења на ризике својствене спортској приредби. На пример, упозоравају се гледаоци да у сопственом интересу задрже безбедно растојање од простора за такмичење. Упозорење, међутим, није довољна сигурносна мера, поготово када је реч о трећим лицима која се налазе изван спортског објекта. Оно може само изузетно бити довољно, и то у граничном подручју између атипичних и типичних ризика везаних за извесну спортску приредбу. На очигледне и типичне ризике, као и на ризике који се при обичној пажљивости могу сазнати, не треба упозоравати. Могућност спознаје ризика не врши се са становишта општег животног искуства просечног човека, јер би се у том случају одговорност организатора могла скоро увек порећи. Битно је да ли је оштећено лице било у стању да спозна ризике који су били узрок повреде у конкретном случају, и да ли су се они могли лако избећи. Када су у питању непосредни учесници приредбе, утврђивање се не врши према знању, способности и увежбаности искусног спортисте, него према понашању које се може очекивати од најслабије групе спортиста. То произилази из општег начела да се

обавезе у саобраћају, по правилу, одређују према лицима којима је потребна највећа заштита. У сваком случају, разграничење између ризика који су типични, и на које се не мора упозоравати, од атипичних ризика, који подлежу обавези упозоравања, као и између дужности упозоравања и обавезе "деловања на жариште ризика", мора се увек вршити у зависности од околности конкретног случаја. Интензитет ризика је, при том, један од битних критерија за процену.

2. Упозорења морају бити дата на такав начин да не изазову неспоразуме. Она треба да буду уперена на конкретан ризик, јасно и енергично изнета, тако да свако пажљиво лице буде у стању да ризик избегне, односно да се према њему опходи са посебним опрезом. За упозоравање се могу користити табле са натписима, или опште познати симболи за опасност са текстуалним додатком који указује на конкретан извор ризика. Табла са натписом "поступање на сопствени ризик" није довољна (Видети Н. Stoll, *Handel auf eigenen Gefar*, Berlin, 1961, стр. 273.) Упозорења морају бити постављена на уочљивим местима и у довољном броју, да би их сва потенцијално угрожена лица могла опазити. И означавање којој категорији спортских објекта у погледу тежине припада конкретан спортски објект, може, такође, имати карактер упозорења угрожених лица. Упозорења су могућа и помоћу заставица, акустичних сигнала, путем разгласа, гласом, или на било који други подесан начин. Посебно треба водити рачуна да упозорење дато симболима или сигнаlima има значај само ако угрожено лице може схватити његов смисао. Организатор се може позвати на то да је датим упозорењем испунио обавезу да осигура безбедно саобраћање само ако непосредно дејство на извор угрожавања није могуће. На пример, једриличар који се налази на отвореном мору може се, за време регате, једино правовремено упозорити на долазећу олују. Међутим, ако је организатор могао деловати на извор ризика, дато упозорење није довољно за ослобођење од одговорности. У сумњи важи начело: утицај на извор ризика има предност у односу на упозорење.

3. Дужност упозоравања подразумева и тзв. обавезу маркирања (обележавања) стазе, односно објекта за такмичење. Највећи практични значај ова обавеза има код ски стаза. Под појмом "маркирање" подразумева се означавање стазе штаповима, таблама, знацима и бојама, на начин да је она идентификована као сасвим "одређена" стаза (Видети нпр. Н. К. Stiffler, *Schweizerisches Skirecht*, Derendingen-Solothurn, 1978, стр. 149). Обележавање има за циљ, пре

свега, да омогући оријентацију и заштиту учесника, али посредно доприноси и безбедности трећих лица. Оно помаже такмичару да увек зна какве је тежине поједини део стазе, а у случају лошег времена - да може безбедно стићи до циља. Ознаке морају бити добро распознатљиве и тако поређане да се након проласка једне већ види друга. На ски стазама постављеним на висинама изнад шумског појаса, где магла и дифузно светло могу јако да смање видљивост, знаци се морају допунити флуоресцентном фолијом или наранџастом бојом за дневно светло.

б) Забране

1. Забрањивање је радња уперена према лицима којима прети опасност. Док упозорење упућује на опрезно опхођење с ризиком, забрана треба да спречи приближавање ризичном подручју или одређеном извору ризика. Забране се морају тицати конкретнoг ризика. Уопштене забране, попут "приступ објекату забрањен", не омогућују адресатима да се одреде према одређеним атипичним ризицима спортске приредбе, тј. да одлуче да одређену радњу треба да пропусте у интересу сопствене сигурности или из неког другог разлога. Адресати у таквим случајевима, по правилу, сматрају да забрана и није усмерена на ризике, него да служи неком другом циљу (нпр. обезбеђењу плаћања улазнице). Код уопштених забрана реч је пре о ограничењу саобраћаја, него о мерама везаним за спречавање наступање повреда правних добара услед реализовања извесног ризика. За одговорност организатора спортске приредбе значајне су само оне забране којима он жели да утиче на лица која се већ налазе на "стадиону" или се спремају да ступе на њега. Наспрам трећих лица, забране се не могу истичати, јер према њима се морају предузети обухватније мере заштите. На пример, организатор голф такмичења не може трећим лицима забранити коришћење граничног јавног пута. У циљу њихове безбедности, он мора поставити заштитне ограде.

2. Забрана треба да буде истакнута тако да њеним адресатима буду потпуно очигледни ризици чија се реализација жели спречити. Да би се удовољило том захтеву, забране морају пратити појашњења у виду допунских натписа. Текст који указује на узроке или трајање забране требало би, у начелу, поставити у ублику додатка, непосредно испод табле са забраном. Из забране приступа спортском борилишту, упућене гледаоцима и трећим лицима, мора произилазити од које врсте спортске активности ризици прете. То нарочито важи за објекте чије постојање или просторно пружање (нпр. голф објекти) није несумњиво сазнатљиво за трећа

лица. Забрана може бити учињена не само у облику текста него и одређеним знацима (нпр. заставицама одређене боје). Али је претпоставка за "нетекстуалне" забране да њихово значење адресатима буде познато. У пракси се заставице и слични знаци користе као средство забрањивања скоро искључиво према учесницима такмичења. На пример, истицање заставице одређене боје за време ауто-мото трке значи да учесници прекину трку због опасности која се појавила на стази. За испуњење обавеза у саобраћају путем забрана битно је, дакле, да се ризици који се желе избећи учине јасно сазнатљивим. То, разуме се, претпоставља да су забране истакнуте на видљивим местима, тако да се могу благовремено уочити од угрожених лица. Ако постоји било каква сумња у делотворност забране, њу треба допунити додатним упозорењима. Са таквом "објашњеном" забраном може се испунити како обавеза забрањивања тако и дужност упозоравања. У сваком случају, обе обавезе треба процењивати у узајамној вези. Гледано с практичне стране, дејство извесне забране је једва нешто веће од апелујућег дејства упозорења. Уколико су у питању пролазни ризици, табле са забранама се морају благовремено уклањати и поново постављати.

3. Ако пре наступања повреде правног добра организатор није нити упозорио на ризике нити забранио додир са њима, његово је противправно понашање несумњиво. Међутим, уколико је томе удовољено, резултат провере испуњености обавезе обезбеђења сигурности у саобраћају зависи од тога да ли су у конкретном случају биле потребне и друге заштитне мере. Увек се мора испитати да ли противправност проистиче већ из самог забрањеног повећања ризика. Организатор који се за такмичење користи рђаво конструисаним или прекомерно опасним спортским уређајима и реквизитима, не може се ослободити одговорности тврдећи да је забранио извођење одређене спортске радње. Противправност његовог понашања произилази из чињенице да је активним чињењем (постављањем рђавих уређаја и реквизита) створио повећане атипичне ризике. Но и кад му се не може пребацити недопуштено повећање ризика, истицање забрана је довољна мера само ако он може рачунати да ће те мере бити поштоване. Уколико се, сходно искуству, у конкретном случају може очекивати да одређена лица (нпр. деца) неће схватити значај забране и претећих ризика, организатор мора предузети и допунске мере. Оне могу бити потребне услед недовољне конкретности забране, као и због чињенице да се извесна забрана

"стално" не поштује. У односу на гледаоце спортске приредбе, додатне мере заштите потребне су увек.

в) Давање обавештења и упутстава

1. Забране и упозорења нису увек довољна да би омогућиле угроженим лицима одговоран однос према ризицима. Недовољност најчешће постоји у случајевима када су забране и упозорења учињене помоћу одређених знакова. Тада се, наиме, поимање значења знакова упозорења и забрана од стране угрожених лица не може увек претпоставити, па се организатор приредбе не сме поуздати у своје веровање да су атипични ризици учињени сазнатљивим. Други узрок недовољности забрана и упозорења може произићи из околности да је за исправну употребу одређених спортских уређаја и реквизита, или за исправно вршење спортске активности, потребан одређен ниво способности учесника спортске приредбе. Уколико организатор, на основу околности конкретног случаја, може рачунати с тим да ће спортиста себе или другог нехотично повреди погрешним коришћењем уређаја, или поступцима који су у нескладу са спортским правилима, дужан је да му, пре почетка приредбе, да потребна упутства и обавештења. То је најчешће случај код спортских манифестација и такмичења у којима учествују почетници. Организатор не сме допустити да се неискусни спортисти изложе типичним ризицима опасних спортова, односно спортских уређаја, те на тај начин сами створе атипичне ризике. Француских правници сматрају да се обавеза обавештавања учесника спортске приредбе протеже и на податак да ли су осигурани

2. Обавеза давања упутстава и обавештења испуњава своју сврху само у случају кад спортски објекат, односно спортски уређај има "одговарајућа" својства. Ако има мане, организатор спортске приредбе није испунио дужност осигурања безбедног саобраћања само давањем упутстава и обавештења. Потребно је да делује и на извор ризика. Посебне инструкције су потребне ако безбедна употреба извесне ствари није загарантована упркос исправној конструкцији и изради. То, међутим, не спречава организатора спортске приредбе да упутства и обавештења користи и као упозорења, односно забране за случај наступања ризика. На пример: у обавештењу се упозорава на то да у случају кише површина спортског објекта постаје врло клизава.

3. Утврђивању да ли је организатор био обавезан да угрожена лица, путем инструкција и обавештења, упути на прописно понашање, приступа се тек пошто се установи да он није повредио ниједну другу обавезу у саобраћају. Када су у питању учесници приредбе, то ће бити само изузетно случај. Већина активних спортиста зна како се треба владати и која правила треба поштовати. Прописно понашање за време такмичења, односно прописно руковање са уређајима и реквизитима, начелно је ствар учесника. Обавезу подучавања организатор може имати само ако се потребно знање у "разумног" просечног учесника приредбе не може претпоставити, а реч је о спорту кога прате знатни ризици (нпр. скијање, голф, ауто трке, и сл.). Инструкције могу бити дате не само у текстуалном облику него и путем одређених знакова или симбола, под претпоставком да је њихов смисао познат просечном учеснику и гледаоцу.

г) Осветљавање спортског објекта

1. Општа дужност осветљавања спортског објекта, у начелу, не постоји. Међутим, ако се организатор реши да организује приредбу у условима смањене видљивости (нпр., мрак или недовољна дневна светлост), он мора осветлити објекат тако да угрожена лица буду у стању да правовремено и потпуно уоче све атипичне ризике. То подразумева да довољним осветљењем мора бити обухваћен не само спортски објект, него и непосредни прилази њему, како би се обезбедила сигурност гледалаца при уласку и изласку са стадиона.

2. Захтеви у погледу квалитета и јачине осветљења су различити и зависе од природе спорта и врсте спортског објекта. Ако на објекату постоје посебне природне неравнине тла, препреке или неко атипично ризично место, они морају бити јасно осветљени. Исто важи и када су у питању табле са упозорењима и забранама. У судском процесу питање довољности осветљења увек изискује стручно мишљења вештака. Према становишту француских судова, организатор је дужан обезбедити непрекидно осветљење и за случај квара на електричној мрежи, исто онако као што се то ради у болницама.

ОБАВЕЗЕ КОЈИМА СЕ УТИЧЕ НА ПОВЕЋАНИЕ И АТИПИЧНЕ РИЗИКЕ

Циљ обавеза које се тичу повећаних и атипичних ризика јесте да спрече "промену нагоре" правних добара одређених лица. Оне

претпостављају два услова. Прво, организатор не сме створити претеране ризике помоћу забрањене радње. Друго, потребно је да постоје повећани, прекомерни и атипични ризици, које угрожена лица не могу сама у пуној мери спознати нити их без туђе помоћи могу избећи. Уколико су испуњени ти услови, организатор је дужан да отклони све неуобичајене и нетипичне ризике спортске приредбе. Он није обавезан да непосредно делује на извор ризика само ако дужност осигурања безбедног саобраћања може испунити како ваља давањем упозорења, упутстава или забрана. Разуме се, организатор може утицати на ризике само ако су му познате све околности из којих они проистичу. Али је на њему да до таквих сазнања дође. Које све радње треба да предузме да би на одговарајући начин утицао на повећане и атипичне ризике спортске приредбе, то зависи увек од околности конкретног случаја (конкретног ризичног стања).

а) Контрола и отклањање ризика који потичу од спортског објекта и спортске опреме

1. Основна обавеза организатора спортске приредбе јесте да одржава спортски објекат укључујући и прилазе њему у безбедном стању, и да учини све што је потребно да се инсталисана опрема, уређаји (посебно противпожарни) и реквизити могу употребити у сврхе за које су намењени. Својства спортских објекта, уређаја и реквизита су такве природе да изискују сталан надзор. Организатор се не сме поуздати у то да је објекат исправно изграђен, односно да су уређаји и реквизити произведени без грешке, него мора стално вршити проверу да ли се они налазе у употребљивом стању. Ако сам не располаже потребним знањима за такав надзор, дужан је да се користи услугама стручњака. Контрола се не сме ограничити на истрошеност, похабаност и замор материјала, који постоје код сваке ствари, него се мора протегнути и на радње трећих лица (нпр. кидање заштитне ограде). Сталан надзор је изузетно значајан и због чињенице да су објекти, односно уређаји и реквизити за време такмичења изложени знатним оптерећењима. Томе треба додати и околност да су "отворени" спортски објекти изложени неумитним атмосферским утицајима.

2. Организатор се не сме поуздати у то да је у неком ранијем времену, на истом објекату и са истим уређајима, већ организовао спортске приредбе. Он мора преконтролисати да ли објекат и уређаји још увек одговарају важећим спортским правилима и општепризнатом стању сигурносне технике. У конкретном случају може се показати потребним да се првобитно исправно

стање прилагоди новим сигурносно-техничким сазнањима. Уколико се реално може очекивати повећање ризика, организатор је дужан да повећа интензитет надзора. Критеријум за процену може бити број учесника приредбе и број очекиваних посетилаца, њихове способности и знања, као и "природна" ризичност дотичног спортског објекта (на пример, стрелишта изискују изузетно висок ниво надзора), односно уређаја (на пример, болиди формуле један). Ако постоји опасност да се за време приредбе промени "стање" спортског објекта, контролу треба предузимати у краћим временским размацама, и то од почетка до краја такмичења. На пример: стање ски стазе може се врло брзо изменити услед промене временских прилика, тј. мека стаза може постати залеђена. У тим је случајевима, по правилу, потребно имати посебну надзорну службу. Када се ради о опасности од изненадних временских непогода, контролу треба вршити тако пажљиво, стручно, утемељено и делотворно да је према људским мерилима реализовање ризика искључено.

3. Уколико приликом контроле пронађе неки недостатак, организатор је обавезан да га пре почетка приредбе неодложно отклони (на пример, да поправи уређај, да закрпи рупу у огради, да на стази постави неколико капија више уколико је она пребрза с обзиром на способности такмичара). То важи и кад је приредба у току. Недостаци који се не дају одмах отклонити, морају се, што је могуће пре, "неутралисати". Колико се времена може оставити организатору у ту сврху, зависи, пре свега, од степена ризика. У начелу, он има на располагању "кратко" време. Хитност постоји нарочито у случају кад помоћне мере нису могуће, односно кад се оне не могу благовремено предузети, или ако постоје знатни ризици да до удеса дође. У таквим случајевима, организатор мора одмах уклонити рђаве уређаје, затворити приступ објекату, а по потреби и прекинути приредбу. Уколико је реч о недостатку на опреми спортисте, њему се мора забранити даље такмичење све док недостатак не буде отклоњен. Код неких приредби (на пример, спуст скијање, трке формуле један и сл.) организатор је обавезан да објекат припреми за такмичење још на неколико дана пре почетка званичног такмичења, да би се учесницима омогућили тренинзи, у циљу упознавања стазе.

4. Када су у питању спортисти, за безбедно одвијање спортске приредбе нарочито значај има потпуна, квалитетна, прописна и добро скројена опрема. Нема дела опреме у порту а да на неки начин нема и функцију заштите спортисте од повређивања. Због

тога, организатор мора стално да води рачуна да ли се током приредбе користе прописана опрема.

б) Контрола и отклањање ризика који потичу од спортске активности

1. Обавеза вршења надзора обухвата и саму спортску активност. Организатор приредбе мора стално пазити да ли се игра одвија у складу да спортским правилима и у дозвољеним оквирима, односно да ли је обезбеђена потребна сигурност учесника приредбе. На пример, према Пропозицијама такмичења за првенство југословенске Прве савезне лиге у фудбалу "клуб домаћин је дужан да предузме све потребне мере за обезбеђење личности делегата, судија, и чланова гостујуће екипе за време одигравања утакмице, све до напуштања стадиона одговарајућим превозним средствима".

2. У случају да до повреде правних добара ипак дође, организатор је обавезан да предузме одговарајуће мере да се оне не погоршају. У том циљу, он је дужан да обезбеди постојање здравствене службе за време приредбе, а код одређених спортова (нпр. ауто-мото трке) потребно је и присуство ватрогасних кола. Спортиста се може поуздати у то да је организатор предузео све потребне мере за његову заштиту, као и за заштиту трећих лица од његове активности (скијаш се, на пример, сме поуздати у то да је стаза сигурна за вожњу, у истој мери у којој возач сме рачунати с тим да је пут сигуран за саобраћај). То га, наравно, не ослобађа обавезе да и сам буде опрезан и да рачуна са околностима које организатор није могао предвидети. Сигурност гледалаца и трећих лица мора бити и његова брига, те чим примети да су они угрожени, дужан је да поступа опрезно.

3. Организатор је дужан да од ризика спортске активности заштити не само спортисте него и гледаоце и трећа лица. За то је небитно да ли је гледалац платио улазницу или не, чак и кад је био дужан да је плати. Треба, међутим, водити рачуна да се обавеза организатора да заштити "неучеснике" не ограничава на ризике везане за дотични спорт. У том погледу је интересантан случај који је пресудио немачки Reichsgericht, још 1938. године (видети пресуду од 10. 8. 1938, Juristische Wochenschrift, бр. 43-44/1938, стр. 2737). На бициклистичкој спортој приредби више гледалаца је прескочило преко ограде објекта, својеволјно узело бицикле из боксова и возили се на њима више кругова. При том је дошло до

судар са једним другим неучесником, који је смртно повређен. Суд је потврдио одговорност организатора приредбе, констатујући да се обавеза предузимања мера "изолације" гледалаца не ограничава само на спортску активност.

4. Када су у питању повреде трећих лица тешко је, уопште, и говорити о "спортским несрећама". У правној литератури постоји јединствен став да је одговорност организатора за повреду обавезе да осигура безбедно саобраћање неспорна у случајевима када за време приредбе, услед недостатка оgrade, спортски реквизит (фудбал, голф лоптица, и сл.) излети ван стадиона и повреди нечије правно добро. Основни разлог потребе посебне заштите трећих лица лежи у чињеници да она, по правилу, не очекују "летеће предмете", те их не могу ни избећи. Заштитне мере се, првенствено, састоје у просторном раздвајању и оградивању објекта за такмичење (стадиона) од суседног земљишта. Код одређених спортских приредби, као што су, на пример, ауто и бициклистичке трке на јавним путевима, потребно је и присуство довољног броја правилно постављених и прописно обучених редара. Према становишту немачког Савезног суда мрежа око фудбалског стадиона мора бити тако постављена да искључи свако излетање лопте на суседну улицу (видети пресуду од 6. 11. 1959, *Neu juristische Wochenschrift*, бр. 6/1960, стр. 252). Посебно велики захтеви у погледу заштите трећих лица постоје на стрелиштима.

5. Док узроци угрожавања учесника спортске приредбе могу бити веома разноврсни, разлози повреда гледалаца, изузму ли се удеси настали услед "нереда" на трибинама, скоро да су увек исти: недовољан размак између њих и места за такмичење, и непостојање, односно мањкавост оgrade између њих. Из ове околности произилази и главна обавеза организатора у погледу заштите гледалаца. Трибине и места за гледаоце треба удаљити од борилишта на безбедно растојање и поставити заштитне оgrade. Сходно искуству, организатор има две могућности да испуни ову обавезу. Прво, најједноставније је да размак између гледалаца и спортиста изабере тако да угрожавање од дотичне врсте спорта буде, у начелу, искључено. Додуше, ако се определи за ово решење, он мора помоћу препрека или службе обезбеђења осигурати да гледаоци не могу прићи у непосредну близину спортског дешавања. Други начин на који се може предупредити угрожавање гледалаца се састоји у томе да се оградивање објекта изведе тако што се гледаоци не штите "дистанцом" од спортског дешавања, него помоћу оgrade, које истовремено постају и одбранбени штит.

Разуме се, у овом случају, ограда мора бити тако урађена да може издржати претећа оптерећења, јер се гледалац може поуздати у њену стабилност.

Што је неко такмичење опасније, то су већи и захтеви који се постављају пред организатора у припреми заштите гледалаца. Он мора стално проверавати да ли су предузете мере сигурности довољне. Код спортова и приредби на којима се развијају велике брзине (скијање, ауто-мото трке и сл.) ризици тешких повреда гледалаца су толики да њихова заштита има примарни значај за делатност организатора, тим пре што он не може чврсто контролисати понашање спортиста. Интересовање гледалаца да "из близине" уживају у вештини спортиста (владање техником и сл.) не ослобађа организатора обавезе да их држи изван ризичног подручја.

6. Што се тиче обавезе организатора приредбе да гледаоце заштити од "летећих" спортских реквизита или излетања учесника са стазе, правни писци немају јединствен став о томе докле сежу њене границе. Разлике постоје нарочито између европских и англо-америчких правника. Европски правници сматрају да се гледалац, у начелу, може поуздати у то да је заштићен од ризика који уобичајено прате спортску активност. Које мере конкретно треба предузети, зависи од околности у којима се приредба одржава и од врсте спорта, а пре свега од интензитета и учесалости ризика који прете гледаоцима, али и од финансијске "оптеретљивости" организатора (на пример, ризик повреде гледаоца од стране "палог" скијаша много је мањи код слалом трка него код спуста. При брзинама од око 120 км/х, које на данашњим спуст тркама нису више никаква реткост, веома је велики ризик да скијаш (или скије) "излети" ван стазе и "улети" у гледаоце. Организатор не сме, због тога, дозволити присуство гледалаца на опасним кривинама, а на другим местима их мора држати на довољном растојању од стазе и иза растегнуте мреже. Он мора рачунати с тим да гледалац под утицајем масовне сугестије прекорачи простор који је за њега одређен, уколико није одговарајућим мерама у томе спречен).

7. Спортска правила и техничке норме које се тичу израде ограда око објекта, представљају значајан извор сазнања како ограђивање треба да буде изведено, али немају и апсолутну вредност. Она нису поуздано мерило нарочито у случајевима кад прописују различите захтеве за приредбе на националном и међународном новоу. У једном случају који се збио у СР Немачкој,

гледалац хокејашке утакмице повређен је паком који је излетео преко оgrade у гледалиште на дужој страни игралишта. Савезни суд је одлучио да је организатор одговоран због кршења обавезе обезбеђења сигурности што је намеће међусобни саобраћај људи, иако је заштитну ограду поставио у складу са правилима Хокејашког савеза СР Немачке (суд је констатовао да се гледалац због малог обима пака и веома велике брзине којом он може излетети у гледалиште не може заштитити од њега, те је обавеза организатора да га штити од ових ризика). Немачки правници имају нешто дручкији став од овога када су у питању фудбалске утакмице. По њиховом мишљењу, организатор фудбалског меча није обавезан да предузима посебне мере заштите гледалаца од лопти које могу излетети у публику.

8. Англо-амерички правници постављају организатору блаже затеве у погледу заштите гледалаца од летећих спортских реквизита. У једном случају који чињеничним стањем одговара оном који је решавао немачки Савезни суд, канадски Supreme Court у Онтарију је пресудио да организатор није одговоран за проузроковану штету јер је гледалац, избравши да седи у првом реду, на дужој страни објекта, преузео ризике повређивања, пошто се сигурносна окна на хокејашким објектима постављају само на бочним странама (Видети пресуду у спору Elliott v. Amphitheatre Ltd., у: Allen M. Linden, Canadian Tort Law, Third Edition, Toronto, 1982, стр. 491). Исти суд је, у једном другом случају, ослободио одговорности организатора за штету коју је гледалац хокејашке утакмице претрпео тако што је добио ударац палицом за време туче играча. Суд је сматрао да "организатор није могао очекивати тако неуобичајено понашање играча". Амерички правници су мишљења да организатор није "гарант" за сигурност гледалаца приредбе. Од ризика који прете, на пример, од бачених и ударених лопти или "летећих" палица (безбол), организатор треба постављањем провидних ограда да штити, само оне гледаоце који желе такву заштиту и који се налазе у непосредној близини спортског борилишта. Заштита осталих гледалаца није обавезна, будући да многи посматрачи више желе да седе тамо где њиховом погледу не смета ограда (видети American Jurisprudence, second edition, volume 4, 1962, стр. 193). Шта више, према становишту неких судова, организатор није дужан да постави "заштићена седишта" ни за све гледаоце који то желе. Његова дужност престаје када на тај начин заштити онај број гледалаца за које би било разумно

очекивати да ће тражити таква седишта, на обичан дан и при разумној посети.

8. Обавеза заштите гледалаца траје не само за време такмичења него и за све време од отварања стадиона до његовог затварања. Предузимање посебних мера заштите нарочито је потребно ако су и гледаоци и спортисти упућени на исти прилаз, односно излаз стадиона.

9. Организатор мора да предузме посебне мере обезбеђења сигурности за учеснике, гледаоце и трећа лица када у поводу спортске приредбе организује бакљаде и ватромете или уопште користи пиротехничка средства, с обзиром на повећане ризике који такву активност прате. Организатор спортске приредбе мора, сходно Закону о јавном реду и миру Републике Србије, организовање бакљаде, ватромета или коришћење неког пиротехничког средства да пријави надлежном држаном органу, најкасније осам дана пре почетка приредбе (члан 5, ст. 1. (Службени гласник, бр. 51/1992). У пријави организатор треба да наведе врсту и број бакљи, односно врсту и количину пиротехничких средстава које ће употребити, као и мере обезбеђења које ће предузети (члан 5, ст. 2). Уколико на основу пријаве процени да ће бити угрожена безбедност учесника, гледалаца или трећих лица, односно имовине, надлежни државни орган ће забранити приређивање пријављене активности. Уколико неовлашћено организује, бакљаду, ватромете или користи пиротехничка средства, организатор спортске приредбе чини прекршај, за који му, као правном лицу, прети новчана казна. Одговорност одговорног лица постоји ако је до извршења прекршаја дошло његовом радњом или његовим пропуштањем. Одговорним лицем сматра се оно лице коме су у правном лицу које се појављује као организатор спортске приредбе поверени одређени послови који се односе на "управљање, пословање или процес рада". Одговорност одговорног лица за прекршај не постоји ако је оно поступало на основу наређења другог одговорног лица или органа управљања организатора спортске приредбе и ако је предузело све радње које је било дужно да предузме да би спречило извршење прекршаја.

в) Избор способних спортиста и утицај на њихово понашање

1. Успешно бављење појединим спортским дисциплинама претпоставља одређене психофизичке способности спортиста. Савремени развој спорта и сложеност вежби, захвата, покрета и сл.,

ову претпоставку посебно потенцирају. Потреба правилног избора такмичара наглашена је не само у појединачним него и у екипним спортовима. Нестручно руковање спортским уређајима и реквизитима, односно невешто извођење појединих "задатих" покрета доводи до посредног повећања ризика. То обавезује организатора да избором способних спортиста и утицајем на њихово понашање те ризике отклони. Испуњење ове дужности омогућује да се само довољно "способни" спортисти изложе ризицима спортског објекта и спортске активности, односно да се његовим "неодговарајућим" (неспретним) понашањем претерано не угрозе ни он сам ни гледаоци или трећа лица.

2. При избору такмичара организатор мора стално водити рачуна да ли су они "дорасли" условима такмичења. На пример, организатор скијашке спуст трке не сме дозволити старт такмичару ако тежина стазе знатно превазилази његове способности. Постоји, наравно, и друга могућност, да се стаза додавањем "успоравајућих" капија прилагоди лошијим скијашима, али се тиме ранг и квалитет приредбе умногоме смањују. Код појединих спортова, организатор мора пазити и да ли је спортиста "дорастао" свом противнику. На пример, не може се допустити бокс меч између боксера лаке и тешке категорије, поготову ако је боксер ниже категорије почетник. Такав меч не само да ствара велики ризик тешких повреда слабијег противника него и са спортског становишта губи сваки смисао. Свака спортска приредба подразумева неизвештан крај. "Приликом спортских сусрета снаге противника треба да буду уједначене како би свака страна могла да брани своје изгледе до завршетка партије. Свака игра вештине, по дефиницији, садржи за играча ризик да промаши, претњу да буде поражен. Без тога би игра изгубила сваки интерес. У ствари, онај који, сувише занет или сувише вешт, добија без напора и непогрешиво, престаје да побуђује интересовање."

3. Спортска правила свих спортова садрже одредбе које треба да обезбеде да у такмичењу учествују само способни спортисти. Њима се утврђују: доња старосна граница од које одређена лица могу да се такмиче и горња старосна граница када морају да престану са активним такмичењем; периодични лекарски прегледи и контрола психофизичких способности; такмичење клубова са најбољим тимовима; једнака телесна тежина спортиста, и сл.

4. Организатор је, у начелу, испунио своју обавезу ако се држао спортских правила која одређују мерила за процену способности одређеног лица да се бави извесном спортском активношћу и учес-

твује на такмичењу. Он неће одговарати ни у случају кад је спортским правилима прописано да избор чланова екипе припада клубовима учесницима, јер тада одговорност за избор пада на њих. Организатор се може поуздати у то да су клубови своје чланове расподелили и одабрали према способности и да ће им дати само оне спортске задатке којима су дорасли. То важи и кад је реч о професионалним спортистима. Међутим, спортска правила не могу бити искључиви критеријум за процену. У осталом, за одређене ситуације она и не постоје. Ако постоји очигледна опасност да би недовољно способан спортиста могао довести до знатних и неотклоњивих ризика штете, организатор му не сме дозволити такмичење. Не може се, на пример, допустити коришћење ски-скакаонице или вештачке боб стазе немањене врхунском такмичарском спорту лицу које не поседује довољне спортске способности. Неувежбана лица не само што прекомерно угрожавају себе него представљају велику опасност и за трећа лица. Организатор се не може поуздати у то да је такмичење под вођством судија, јер они нису субјекти обавезе да осигурају безбедно саобраћање, него обавезе да регулишу ток игре. Обавеза правилног избора учесника спортске приредбе и подешавања спортске активности њиховим способностима, постоји нарочито код тренинга у опасним спортовима. То је последица чињенице да међу његовим учесницима постоји посебан однос поверења, те да је за спортисту "вођа тренинга" (тренер) човек од ауторитета, као и сваки учитељ и зналац.

5. Да би испунио своју обавезу избора способних учесника приредбе, организатор их мора, пре почетка такмичења, подвргнути лекарском прегледу. Сем тога и спортиста који за време приредбе претрпи удес (на пример, тежи пад при скијашком скоку) подлеже такође лекарској контроли, у циљу утврђивања способности за даље такмичење. Ако постоји оправдана сумња да спортиста има неки физички недостатак, лекарски преглед треба да изврши специјалиста одређене медицинске струке. Најпосле, уколико спортска правила налажу да се обавља повремено лекарски преглед спортиста, након кога се издаје сертификат о здравственом стању сваког појединца, организатор не сме дозволити такмичење лицу које не поседује тај сертификат.

О обавезама организатора спортских приредби и њиховој имовинској одговорности за проузроковану штету повредом тих обавеза видети: Ненад Ђурђевић, Спортске приредбе - правне обавезе и имовинска одговорност организатора, Крагујевац, 1994.

Члан 47.

Спортско такмичење може да се организује уколико организатор има обезбеђене услове предвиђене спортским правилима у погледу објекта, односно простора, опреме, стручних и других радника.

Спортиста и спортска организација могу да учествује на спортском такмичењу ако испуњавају услове утврђене овим законом и спортским правилима.

1. Правилима надлежног гранског савеза (видети чл. 36. Закона) уређују се услови које организатор мора да испуни у погледу објекта (простора), опреме, стручних и других радника уколико жели да организује одређену спортску приредбу. Грански савез је не само тај који прописује услове него и онај ко примарно утврђује њихову испуњеност (видети коментар чл. 49. Закона).

2. Да би учествовали на такмичењу спортиста и спортска организација морају да испуњавају све услове утврђене како Законом о спорту (видети нпр. чл. 14. и 20, ст. 3. Закона) тако и спортским правилима (видети чл. 7. и 36, ст. 2. Закона).

Члан 48.

Организатор спортске приредбе је дужан да, имајући у виду њен значај, очекивани број гледалаца, месне прилике и друге околности, утврди да ли постоји нарочито изражен ризик да за време њеног одржавања дође до насиља или недоличног понашања гледалаца.

Организатор приредбе, уколико постоји ризик из става 1. овог члана, дужан је да предузме потребне безбедносне мере, у складу са законом и спортским правилима.

1. Под утицајем трагичних Хејселских догађаја Европски савет је донео "Европску конвенцију о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама". Том Конвенцијом су утврђене одређене мере које при организацији спортских приредби треба предузети да би се спречило и сузбило насиље и недолично понашање гледалаца. Како је наша земља ову Конвенцију ратификовала, (Закон о ратификацији Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на

фудбалским утакмицама, Службени лист СФРЈ, међународни уговори, бр. 9/1990, стр. 15), Закон о спорту овим чланом фактички налаже организатору да предузме све безбедоносне мере предвиђене Конвенцијом. Организатор је дужан да се придржава и спортских правила које је надлежни грански савез донео у циљу спречавања насиља и недоличног понашања гледалаца.

Европска конвенција о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама, утврдила је одређене мере које превентивно треба предузети у циљу спречавања насиља и недоличног понашања гледалаца. Те мере посебно обухватају: обезбеђење употребе адекватних средстава јавног реда против избијања нереда и недоличног понашања, како у непосредној близини и унутар стадиона, тако и на прилазним путевима које користе гледаоци; обезбеђење такве архитектуре и физичких карактеристика стадиона које осигуравају безбедност гледалаца, онемогућавају лако избијање нереда међу гледаоцима, обезбеђују ефикасно контролисање масе, садрже одговарајуће препреке или ограду и омогућавају деловање снага безбедности и полиције; ефикасно одвајање група противничких навијача, намењивањем посебних трибина групама навијача у гостима, када они имају приступ; обезбеђење одвајања навијача строгим контролисањем продаје улазница и предузимањем посебних мера предострожности непосредно пред утакмицу; искључивање или забрану приступа утакмици и стадиону, у мери у којој то закон омогућава, познатим или потенцијалним изгредницима или оним лицима која су под утицајем алкохола или дроге; опремање стадиона ефикасним системом јавног разгласа и обезбеђење његовог пуног коришћења, као и програма утакмице и других средстава публицитета ради подстицања гледалаца на коректно понашање; забрану уношења алкохолних пића на стадионе, ограничавање, а пожељно је и забрану продаје и сваке дистрибуције алкохолних пића на стадионима, као и обезбеђење да сва расположива пића буду у безбедним контејнерима; обезбеђење контроле да гледаоци на стадионе не уносе предмете који се могу употребити у насилним поступцима, петарде и сличне направе (видети чл. 3).

2. Одредбу става 2. овог члана треба схватити и као утврђивање обавезе надлежном гранском савезу (видети чл. 36, ст.1. Закона) да пропише правила за борбу против насиља и недоличног понашања гледалаца на спортским приредбама које организују његове чланице.

Члан 49.

Министарство надлежно за послове спорта утврђује испуњеност услова из чл. 46. до 48. овог закона и може забранити одржавање спортске приредбе уколико утврди да ови услови нису испуњени.

Како Законом није прописана обавеза организатора да пре организовања приредбе тражи дозволу Министарства, одредбу овог члана треба схватити као стварање контролног механизма, односно као стварања правног основа да Министарство за спорт може на сопствену иницијативу (превентивно или у случајевима када има индиција да постоје проблеми у неком конкретном случају) или на предлог заинтересованих лица да изврши контролу организације неке спортске приредби и да ако утврди да нису испуњени услови прописани законом и спортским правилима за организацију приредбе забрани њено одржавање (почетак или даљи ток). Од надлежних гранских савеза се очекује да ће у складу са спортским правилима држати под контролом одвијање спортских приредби, те да у пракси неће бити потребе да Министарство непосредно интервенише.

Члан 50.

Спортисти, спортске организације и други учесници спортске приредбе дужни су да сарађују са организатором, и не смеју својим поступцима изазивати или доприносити насиљу или недоличном понашању гледалаца.

Спортске организације су обавезне да подстичу организовање и добро понашање клубова навијача.

Обавезе организатора спортских приредби и спортских организација наведене у овом члану проистичу из већ поменуте Европска конвенција о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама.

V. ШКОЛСКИ СПОРТ

Члан 51.

Школска спортска такмичења у Републици чине такмичења ученика и студената у оквиру школског система, у складу са овим законом.

Организацију, правила и услове одржавања ученичких и студентских спортских такмичења у Републици споразумно уређују министар надлежан за послове просвете, министар надлежан за послове спорта и Спортски савез Србије.

Члан 52.

Програми наставе физичког васпитања у основним и средњим школама, као и делови васпитно образовног програма који се односе на физичко васпитање у предшколским установама, доносе се уз претходно прибављено мишљење министарства надлежног за послове спорта.

VI. СПОРТСКИ ОБЈЕКТИ

Члан 53.

Спортски објекат је грађевина, односно простор (грађевински објекат, односно његов део или уређена површина), намењен за спортске активности, који може да има пратећи простор (санитарни, гардеробни, спремишни, гледалишни и други) и уграђену опрему (грађевинску и спортску).

1. Велика разлика између разних врста спортских активности постоји не само у погледу њихове природе него и с обзиром на објекте на којима се оне изводе. Не мисли се при том на "спортске објекте" схваћене у најширем смислу речи. Најшире посматрано и ливада на којој су се окупиле две групе људи да би играли лопте представља спортски објекат. Такво поимање појма спортског објекта било би, међутим, прешироко. Закон се, стога, ограничавамо само на оне објекте који су изграђени са наменом да искључиво или делимично служе за упражњавање спортске активности, или

су за конкретан случај преуређени како би се на њима могла одржати извесна спортска приредба.

2. Поставља се питање како разграничити спортске објекте од спортских реквизита. Одговор лежи у самом појму спортског објекта. Непокретност је његова битна одлика и суштински га разликује од спортских реквизита, које карактерише "покретљивост". Тако, на пример, под појам спортског објекта потпадају голови на хокејашким објектима или мреже на тениским игралиштима, док лопте, пак или рекет спадају у реквизите.

3. Најшире гледано, са становишта Закона о спорту спортски објекат се може дефинисати као укупност непокретних објеката (ствари) који су нужна за одређену спортску активност. При том није од значаја да ли су ти објекти грађени искључиво за ту делатност, или само за одређено време служе у спортске сврхе. Наравно, "укупност" обухвата не само оне објекте који су непосредно потребни за одређену врсту спорта него и све друге помоћне ствари које њу омогућавају (нпр. сатови за мерење времена код атлетских трка). Како сваку спортску активност потенцијално прати и јавни интерес, то под појам "спортски објекат" нужно потпадају и сви објекти намењени гледаоцима (нпр. трибине).

4. Правно посматрано, Закон третира спортски објекат као грађевину. Коришћење речи "...односно простор (... или уређена површина)", било је непотребно јер је у правној литератури опште прихваћено да је битно обележје грађевине то да је она уређен простор, односно површина.

Спортски објекат као грађевина

5. У савременој правној теорији појам грађевине одређује се доста широко. Према швајцарским правницима, грађевине су све стабилне, са земљом директно или индиректно чврсто повезане, и од стране људских руку изграђене или уређене ствари. Немачки правници под грађевином подразумевају ствари које служе одређеној сврси, које су производ људских руку, а саздане су према одређеним правилима вештине грађења и искуству, и које су са тлом чврсто повезане или њему прилагођене, при чему није битно колики је век њиховог трајања (видети О. Palandt, Buergerliches Gesetzbuch (kurz Kommentar), 40 Auflage, Muenchen, 1981, стр. 872). Француски Грађански законик под појам грађевине подводи само зграде (чл. 1386). Међутим, француски правни писци овај појам

широко тумаче, обухватајући њиме све ствари које су са тлом повезане и које су израдиле људске руке од трајног материјала (видети М. Ferid - H. J. Sonnenberger, *Das Franzoesische Zivilrecht, Band II (Schuldrecht - Sachenrecht)*, 2. Auflage, Heidelberg, 1986, стр. 508). Судови су још давно са зградама изједначили и сва постројења у њима, која су њихов саставни део или имају карактер непокретности. Појам грађевине широко тумаче и аустријски правници. Тако широко схваћен појам грађевине прихваћен је и у југословенском праву.

2. Подвођене спортског објекта под појам грађевине ствара извесне тешкоће. Спортски објекти имају више различитих облика, тако да их је немогуће јединствено класификовати. Извесни објекти нису сигурно грађевина у грађанскоправном смислу (нпр. објекти за кајак на природним дивљим водама). Велика већина, међутим, на први поглед то јесу. Тешкоће изазива питање да ли су грађевина, односно њен део, и поједине ствари које се налазе на објекату. За прецизнији одговор потребно је правити разлику између објекта намењених спортовима на "отвореном" и објекта намењених спортовима у "затвореном" простору.

3. Основна карактеристика свих спортова у затвореном простору јесте да се они одвијају у зградама (халама), које, разумљиво, представљају грађевину. Извесни спортови и не изискују никакве друге ствари осим зграда. Тешкоће настају код спортова као што су кошарка, рукомет, одбојка, гимнастика, и сл., који, поред хале, захтевају и посебне реквизите - мреже, кошеве, стативе, разне справе. Једнозначан одговор за све такве спортове није могућ. Кошеви су, по правилу, чврсто причвршћени за зидове или под објекта, па тиме и постају део зграде. Насупрот томе, мрежа за одбојку је ретко кад у чвршћој вези са халом. Слично је и са головима, али они су каткад и чврсто за под причвршћени. Саставни део зграде су сигурно све гимнастичке справе које су у њу уграђене, као и оне справе које су, макар и само пролазно, чврсто везане са њом. С друге стране, све оне справе које, додуше, остају непокретне за време такмичења, али које нису чврсто причвршћене за зграду (нпр. одскочна даска), не могу се сматрати њеним делом.

4. Спортови на отвореном простору стварају другу врсту проблема. Код њихових објекта, као обележја појма грађевине, у први план долази питање "израђивања или уређења од стране људских руку". За одговор је потребно усмерити пажњу на то да ли у конкретном случају постоји преиначење самог тла. Није довољно

што је извесно земљиште само ограђено, са наменом да служи одређеном спорту. У начелу, трибине, свлачионице, ограде око и унутар објекта, имају карактер грађевине. Што се, пак, тиче спортског борилишта, одговор зависи од сваког спорта посебно.

5. Спортски на трavi (нпр. фудбал, рагби, хокеј) захтевају, по правилу, објекте који су вештачки изграђени. Под "грађевину" потпадају не само трибине, ограде и гардеробне просторије него и сам травнати објекат, укључујући и голове, јер је и он резултат знатног рада (канални за дренажу, затрављивање, итд.). Изузетак је голф. У нормалним околностима, његове објекте дуге више километара не треба сматрати грађевинама, осим ако се природне биљке на њему вештачки уреде.

6. Лака атлетика је један од најомиљенијих спортова. Састоји се од три групе спортских дисциплина: трчање и ходање на различите дужине; скокови (у вис, с мотком, у даљ, троскок); бацање (кугла, кладиво, диск, копље). Већина од објеката за атлетику морају бити тачно прописаних димензија и израђена од сасвим одређеног вештачког материјала, што им даје карактер грађевине. Изузетак су препоне за трчање и душеци за скок у вис и с мотком, с обзиром на то да су лако покретни.

7. Ауто-мото спортови се већином одвијају или на јавним улицама или на специјално изграђеним стазама. Ти објекти, несумњиво, имају својство грађевине. Проблем се једино поставља код рели вожњи кроз разне пределе и мото-крос приредби. Код таквих трка, обележје грађевине имају само они објекти који то својство и иначе поседују (мостови, изграђени пут, и сл.).

8. Савремени коњички спорт се, по правилу, упражњава у оквиру посебних комплекса званих "хиподроми", који углавном имају карактер грађевине. Стазе за галопске и касачке трке се изграђују према одређеним димензијама, углавном од природног материјала, али код касачких стаза могу бити и синтетичке. Претходну припрему захтевају и места за дресурно јахање и за прескакање препона. Поставља се питање да ли су и препоне обухваћене појмом грађевине. Начелно се може рећи да оне препоне које имају за сврху да падну приликом прескакања нису део грађевине, док оне које су уграђене (бедеми, базени с водом) то јесу.

9. Посебне дилеме изазивају скијашки објекти. Немачки и швајцарски правници су јединствени у томе да савремене стазе за боб и санкање, као и скакаонице, имају карактер грађевине. Остале

стазе су, међутим, спорне. Према неким правним писцима, све ски-стазе треба сматрати грађевином. Други су, опет, мишљења да стазе за скијање представљају грађевину само ако су у целини "изграђене", под чим се подразумева не само машинска обрада земљишта него и преиначење тла. Нама се чини да се генерални одговор не може дати, већ да он зависи од врсте и начина уређења стазе. При том је нарочито важно разликовати такмичарске стазе од стаза за туристе. Модерне такмичарске стазе за спуст, слалом, велеслалом и брзо клизање, производ су пажљивих припрема које почињу још у летњим месецима, јер морају задовољити строге захтева МОК-а, Међународне скијашке асоцијације и националних скијашких савеза. Сви елементи попут димензија, висинских разлика, нагиба, распореда капија, заштите око стазе, места за гледаоце, изравњаности, унапред су прописани и морају бити обезбеђени. То говори да таквим стазама треба у целини признати својство грађевине. Такво својство треба придати чак и оним деловима стазе који нису посебно преиначавани, осим што су поравнати, јер су они у узајамном дејству са другим "уређеним" деловима. Супротно такмичарским ски-пистама, стазе за туристе немају чврсто јединство ни трајност, пошто је њихов положај и линија пружања променљива и са сваким новим снегом добијају нови облик и димензије, а често прелазе и на друга места. Јасно је да такве стазе не могу потпадати под појам грађевине, осим делова који су посебно преиначени. Међутим, то не значи да такав карактер не могу имати неки други објекти на стази и око ње, као, на пример, ски лифтови, жичаре, мостови, и сл.

Члан 54.

Власник, односно лице које управља спортским објектом и користи га (у даљем тексту: корисник), дужан је да га користи у складу са прописима и наменом објекта и одржава тако да је он технички исправан, да су обезбеђени сигурност спортиста, других учесника и гледалаца и одговарајући санитарно-хигијенски услови.

Члан 55.

Део школе, односно факултета намењен за остваривање наставног плана и програма физичког васпитања ученика, односно студената има положај спортског објекта у смислу члана 54. овог закона.

Члан 56.

Министарство надлежно за послове спорта, по прибављању сагласности министарства надлежног за послове просторног планирања и мишљења општине на чијем се подручју налази објекат, изузетно може одобрити привремено или трајно коришћење спортског објекта, или његовог дела намењеног извођењу спортских активности, обухваћеног одговарајућом урбанистичком документацијом, и за намене које нису спортске, под условом да је на одговарајући начин обезбеђено обављање спортских активности на подручју на којем се налази објекат.

Допуштена је промена намене дела спортског објекта из става 1. овог члана под условом да тај део не служи извођењу спортских активности (сала, игралиште, борилиште, стрелиште, базен, и сл.), да није у функционалној вези са простором за извођење спортских активности (гардеробни и санитарни пратећи простори и сл.) и да промене не угрожавају извођење и праћење спортских активности.

1. Одредба става 1. овог члана начелно забрањује промену намене оним спортским објектима који су урбанистичком документацијом и предвиђени за спортске намене. Изузетно је могућа привремена или трајна промена намене објекта или његовог дела и за намене које нису спортске под следећим условима: 1) да је промену одобрило министарство надлежно за послове спорта; 2) да се са променом намене сагласило министарство надлежно за послове просторног планирања; 3) да је о промени намене дала мишљење општина на чијем подручју се налази објекат; 4) да се објекат и после промене намене једним делом користи за спортске намене; 5) да је на подручју на којем се налази објекат обезбеђено на одговарајући начин обављање спортске активности за онај део за који се врши промена намене објекта.

2. Део спортског објекта обухваћеног одговарајућом урбанистичком документацијом може у потпуности или делимично променити намену под следећим условима: 1) да је реч о делу који не служи извођењу спортских активности; 2) да тај део није у функционалној вези са простором за извођење

спортских активносоти; 3) да промене не угрожавају извођење и праћење спортских активности.

Члан 57.

Власник, односно корисник спортског објекта, одговара за штету која настане учесницима, гледаоцима и трећим лицима услед недостатака спортског објекта, по општим правилима о објективној одговорности.

Један од значајних извора ризика за спортисте, гледаоце и трећа лица, представљају недостаци спортског објекта. Њихов правни значај се огледа у чињеници да онда када се манифестују воде, по правилу, ка знатнијим оштећењима правних добара. На пример, рушење трибине за гледаоце увек доводи до тешких телесних повреда посетилаца, а не ретко и до смртних случајева. Битно је, међутим, уочити чињеницу да одговорност за недостатке спортског објекта нема ничег заједничког са одговорношћу за спортске несреће. Одговорност за недостатке спортског објекта има, у основи, све одлике класичне одговорности за недостатке грађевине.

а) Недостаци спортских објекта

1. Несреће које потичу од недостатака спортских објеката нису честе, али када се десе воде, по правилу, веома тешким последицама. Одговорност која се темељи на манама објекта све више добија значаја у области имовинске одговорности за "спортске несреће". Разлога за то има више, али најважнија су три. Прво, високи резултати који се постижу у спорту постављају веће захтеве и спортским објектима, како би се осигурала безбедност учесника и гледалаца. Друго, савремени спортски објекти постали су технички веома сложени, па и они увећавају могућност наступања штетних догађаја. Коначно, у данашње време спортови се скоро искључиво одвијају на вештачки изграђеним местима.

2. Недостаци спортског објекта се могу састојати у мањкавој изградњи, рђавој конструкцији или у лошем одржавању. Услед таквих пропуста, долази, по правилу, или до рушења целе грађевине или до одвајања неког њеног дела. Рушење значи накнадно ломљење читаве грађевине, а одвајање постоји ако се један део одвоји или олабави од своје целине, при чему остатак грађевине остане неокрњен.

3. Одговор на питање да ли одређени спортски објект има недостатке, зависи у многоме од његове природе и врсте спорта којој је намењен. Проблематика није потпуно иста када је реч о спортским халама и кад су у питању "отворени" спортски објекти.

Спортске хале морају, пре свега, да задовоље све захтеве који се генерално постављају за било коју зграду. Осим тога, оне морају бити подобне за упражњавање различитих спортова. За њих је посебно важан избор тла на коме се налазе, у погледу клизања, еластичитета и уједначености састава. Не мање важна је и исправна израда зидова хале. Штрчање врата, прозора, или неког уређаја може озбиљно да угрози спортисте. Мане хале се могу састојати и у лошем осветлењу, као и у појединим уређајима који су њен саставни део

"Отвореним" спортским објектима постављају се слични захтеви као и халама. Међутим, пошто они, за разлику од хала, нису заштићени од утицаја споља, за њих је посебно значајан правилан избор места на коме се налазе. Тамо где нису предузете све разумно очекиве мере да се спортска активност не омета спољним утицајима, односно да она не омета околину, не може се сматрати да је објект без недостатака.

4. Посебну пажњу заслужује питање заштите гледалаца. Оно се, пак, односи на обезбеђење стабилности трибина и на постављање заштитне ограде. Трибине морају бити тако конструисане и изграђене да издрже предвиђен број гледалаца. Што се тиче врсте и конструкције ограде око борилишта, она се одређују у зависности од врсте спорта. Сигурно је да су потребне чвршће ограде код објекта за мото трке него на тениским објектима. Што се тиче удаљености трибина од самог борилишта, она зависи од низа околности. На пример, кад је реч о фудбалском игралишту, на удаљеност трибина треба да утиче и атлетска стаза. Ипак, начелно се може захтевати да ограда испред трибина буде на растојању од објекта које обезбеђује да публика не дође у додир са спортским реквизитима, нити да спортисти буду угрожени путем уласка гледалаца на објект. Код оних спортова који могу бити нарочито опасни за гледаоце, морају се предузети посебне мере сигурности. На пример, иза рукометних и хокејашких голова морају се разапети мреже, односно поставити заштитна ограда од плексигласа.

5. Скијашке стазе и јавне улице које служе тркама представљају посебан проблем. Код ски стаза, као основно питање се поставља

да ли горња снежна површина представља део грађевине. Она, по правилу, то није. Међутим, они делови стазе који то својство имају морају бити тако уређени да и при неповољним особинама снега (нпр. јако залеђен) не могу довести до ризичних ситуација. Опште начело, по коме стаза мора бити тако уређена да гарантује безбедно скијање прецизирано је бројним прописима МОК-а, међународне скијашке асоцијације, националних скијашких савеза, и законским прописима појединих земаља. Свим тим прописима мора бити удовољено да би скијашки објекат био без недостатка. На пример, земљиште за спуст мора бити пажљиво очишћено од камења, делова дрвећа и сличног материјала, тако да и код умерено високог положаја снега не постоји објективно угрожавање тркача. Стаза не сме поседовати сувише оштре и стрме "таласе", односно "таласи" који приморавају возаче на високе и дуге скокове морају се изравнати (параграф 146. Правилника о организацији међународних такмичења Међународне скијашке асоцијације, Бејрут, 1967). Најопштије речено, ски стаза (писта) треба да буде, по могућству, постављена у пределу који није ризичан, довољне ширине, не сувише стрма, да следи, у начелу, природне датости објекта и да је подобна за машинску обраду (препарирање).

6. Коришћење јавних улица у спорске сврхе углавном се свело на бициклистичке трке и атлетичарске маратоне. То је и разумљиво јер су оне прављене да би служиле јавном саобраћају. Због тога се ни са становишта спортских такмичења јавним улицама не могу постављати већи захтеви него што су они које изискује уобичајена употреба. Догоди ли се код таквих приредби нека несрећа, питање накнаде штете не треба решавати на плану одговорности за грађевину, већ одговорност темељити на кривици организатора који је неподобну улицу изабрао за такмичење.

7. Велики значај за уврђивање да ли одређени спортски објекат има мане имају технички нормативи и стандарда за спортске објекте. Објекти који не одговарају утврђеним стандардима и техничким нормативима не смеју се користити за упражњавање спортске активности и организацију спортских приредби. Стандарди садрже минимум мера које гарантују сигурност спортског објекта, односно уређаја. Они подлежу, чешћим променама, које изискује ниво техничких сазнања. Међутим, придржавање стандарда и техничких норматива не значи увек одсуство мана спортског објекта. Суд мора увек проверити није ли у конкретном случају било потребно предузети, поред мера

сигурности утврђених стандардом, и друге мере за контролу, односно отклањање ризика.

8. Под утиском трагичних Хелсејских догађаја, земље Европског савета су 1985. године у Стразбуру донеле Европску конвенцију о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама. Већ смо указали да је Југославија јту Конвенцију ратификовала. У њој је утврђено да спортски стадион мора у погледу архитектуре и физичких карактеристика бити такав да осигура безбедност гледалаца, онемогући лако избијање нереда међу гледаоцима, обезбеди ефикасно контролисање масе, садржи одговарајуће препреке или ограду и омогући деловање снага безбедности и полиције (чл. 3, ст. 4, т. а).

б) Основ одговорности и одговорна лица

1. Питање основа одговорности за штету узроковану спортским објектом идентично је питању основа одговорности за штету узроковану грађевином. Оно, пак, није решено једнако у свим правним системима. Швајцарско право стоји на становишту да је у питању одговорност која не зависи од кривице, него се темељи искључиво на недостацима грађевине (члан 58. Закона о облигацијама). Мане се могу састојати у рђавој изградњи или одржавању грађевине. За одговорност је небитно како су се оне манифестовале. Власник грађевине се не може ослободити одговорности доказујући да није крив. Разлог томе лежи у ставу да онај ко има користи од извесне грађевине, тај мора бити и одговоран за штете настале услед њених недостатака. Онај ко има правну и фактичку могућност да утиче на грађевину, мора је тако испланирати, изградити и одржавати да не буде извор оштећења трећих лица. Француско право, такође, не темељи одговорност власника грађевине на његовој кривици (члан 1386. француског Грађанског законика). Власник се не може ослободити одговорности доказујући да је одржавање грађевине поверио подузетнику од поверења, или да без икакве своје кривице није могао сазнати за грађевинске мане. За одговорност је довољно што је одржавање, објективно гледано, било мањкаво, односно што постоје мане у грађењу. Како је реч о објективној одговорности, власник се може ослободити обавезе надокнаде штете једино ако докаже деловање више силе, кривице оштећеног, или кривице трећег лица.

2. Немачко и аустријско право имају сасвим другачију полазну позицију. По њима се одговорност за грађевину темељи на претпостављеној кривици (видети параграф 836. немачког Грађанског законика и параграф 1319. аустријског Општег грађанског законика). Терет доказивања је преваљен на држаоца грађевине, тако да оштећени треба само да докаже да је штету претрпео услед неке њене мане. А мана се може испољити или рушењем грађевине или одвајањем њених делова. Држалац се може ослободити одговорности ако докаже да је, у циљу отклањања опасности, употребио пажњу која се у саобраћају захтева. Он то, међутим, не може учинити доказујући да је потребне мере пропустио без своје кривице (нпр. био је болестан), односно да је грађевину надгледала нека фирма овлашћена за такве послове.

3. Југословенски правници нису једнодушни у томе шта је разлог одговорности за штету коју је изазвала грађевина: кривица или створени ризик. Извор неспоразума лежи, пре свега, у чињеници да Закон о облигационим односима не садржи одредбе о одговорности за грађевину. Додуше, Нацрт Закона о облигацијама и уговорима имао је и те одредбе, али су оне изостављене из коначног текста ЗОО, пошто је та материја препуштена законодавној надлежности република и покрајина. Нацрт је утврдио објективну одговорност за штету од грађевине: "Ималац зграде и сваке друге грађевине одговоран је за штету коју она проузрокује својим рушењем или падом неког њеног дела, или на који други начин" - чл. 155. За њу се залажу и наши правни писци, као и неки судови (видети Ј. Радишић, Облигационо право, општи део, треће издање, Београд, 1988, стр. 260; Љ. Милошевић, Облигационо право, шесто издање, Београд, 1982, стр. 183; Д. Костић, Појам опасне ствари, Београд, 1975, стр. 113; Н. Ђурђевић, "Имовинска одговорност за недостатке спортског терена", Правни живот, бр. 3-4, 1993. година, стр. 335; Врховни суд Југославије, Рев. 1517/59 од 12. 3. 1960, Збирка судских одлука, књига 5, свеска 1, бр. одлуке 27).

4. Не желећи да остави никакву сумњу, Закон о спорту је овим чланом изричито прописао објективну одговорност за штету која настане услед недостатка спортског објекта. Недостатак може проистећи било из рђаве изградње било од лошег одржавања спортског објекта.

5. За штету узроковану спортским објекатом као опасном ствари одговоран је првенствено његов власник (видети и члан 174, ст. 1. ЗОО). Уколико власник повери објекат неком да се њиме служи

(корисник), онда ће то лице одговарати уместо власника и исто као он (члан 176, ст. 1. ЗОО).

6. Да би оштећени остварио право на надокнаду, довољно је да докаже да је претрпео штету и да је она у узрочној вези са недостатком објекта. Штавише, претпоставља се да штета потиче од недостатка објекта (члан 173. ЗОО). Реч је, међутим, о релативној претпоставци, која се може оборити противдоказом да штета не потиче од недостатка објекта. То за власника спортског објекта значи да се може ослободити одговорности само ако обори законску претпоставку узрочности. Он мора доказати да је ствари узрок штете или виша сила, или радња оштећеног, или радња трећег лица, а да је спортски објекат имао при том само пасивну улогу. Међутим, свака радња оштећеног или трећег лица не доводи до потпуног ослобађања одговорности власника спортског објекта. Радња оштећеног, односно трећег лица мора бити искључив узрок штете. Битно је да ималац спортског објекта није могао понашање оштећеног, односно трећег лица предвидети и да његове последице није могао избећи или отклонити (чл. 177, ст. 2. ЗОО). Ако је радња трећег лица само делимично узрок штете, то нема за последицу умањење одговорности имаоца спортског објекта, већ ће ималац и трећи одговарати солидарно за укупан износ штете. Тек кад један надокнади штету, стиче право регреса од другог, сразмерно његовом доприносу штети.

7. Власник се не може ослободити одговорности позивајући се на одговорност произвођача дела с недостатком, који је уграђен у објекат. На пример сруши се трибина услед конструкцијских или производних недостатака челичних делова од којих је она састављена. Међутим, ако су испуњени услови из чл. 179, ст. 1. Закона о облигационим односима ("Ко стави у промет неку ствар коју је произвео, а која због неког недостатка за који он није знао представља опасност штете за лица или ствари, одговара за штету која би настала због тог недостатка") за штету коју услед недостатака проузрокују уграђени делови у спортски објекат одговараће, на крају, њихов произвођач, и то независно од своје кривице. То значи да се власник спортског објекта може од њега регресирати за штету коју је надокнадио оштећеном лицу по основу одговорности за грађевину. Додуше, Закон о облигационим односима не објашњава на које ствари мисли када утврђује одговорност за штету коју узрокује ствар с недостатком. Стога се, разумљиво, намеће питање нису ли чланом 179. ЗОО обухваћене у целини и грађевине као телесне непокретне ствари. Погледа ли се

право извесних европских земаља видеће се да се одговорност за манљиве производе везује искључиво за покретне ствари. Битно је, међутим, да у обзир долазе све покретне ствари, па и оне које су уграђене у непокретне (цигле, челични делови и с.).

8. Власник може поверити спортски објекат и неком трећем лицу да се њиме послужи за обављање или организовање спортске активности. Основ уступања објекта на коришћење је, по правилу, уговор о закупу или уговор о послузи. Лице коме је власник дао спортски објекат на употребу, Закон о спорту назива корисник. Преузимањем објекта он има обавезу да га надгледа, па зато одговара и за штету коју он изазове док је под њиховом контролом (члан 176, ст. 1. ЗОО). Да би одговорност прешла са власника на корисника потребан је изванредан трајан однос корисника према уступљеном објекту. У краткотрајним ситуацијама поверавања објекта, власник остаје одговоран солидарно са корисником. Први је одговоран независно од кривице, а други само уколико је крив за штету. Власник ће одговарати солидарно са корисником и у случају кад је штета произашла из неке скривене мане или скривеног својства објекта, на који није скренуо пажњу кориснику. У питању су скривени недостаци и својства за која је власник објекта знао или морао знати. Овлашћени држалац који исплати накнаду оштећеном лицу, има право регреса од имаоца (чл. 176, ст. 2. и 3. ЗОО).

Члан 58.

Јавни спортски терени, у смислу овог закона, јесу посебно уређене површине намењене за одређене спортске активности (трим стазе, планинарске стазе, скијашки објекти, бицикличке стазе, плаже и сл.), доступне грађанима под једнаким условима.

Јавни спортски терени су посебна врста грађевина (спортских објеката), намењених слободном коришћењу од страна грађана. Да би неки простор имао статус јавног спортског терена треба да је у питању површина коју је човек посебно уредио за упражњавање одређених спортских активности и да је она доступна свим грађанима под једнаким условима.

Члан 59.

Јавни спортски терени морају бити уређени, опремљени и одржавани у стању које осигурава безбедно коришћење.

Министар надлежан за послове спорта, министар надлежан за послове заштите животне средине и министар надлежан за послове туризма споразумно ближе прописују услове и начин уређења, опремања, одржавања и коришћења јавних спортских терена.

Министарство надлежно за послове спорта утврђује испуњеност услова из става 2. овог члана.

1. Сваки јавни спортски терен мора бити уређен, опремљен или одржаван у стању које осигурава безбедно коришћење. Услове и начин уређења, опремања, одржавања и коришћења јавних спортских терена уређују споразумно министар надлежан за послове спорта, министар надлежан за послове заштите животне средине и министар надлежан за послове туризма. Они могу то учинити једним правилником за све јавне спортске терене, а може бити донет посебан правилник за сваку врсту јавног спортског терена. Министарство надлежно за послове спорта решењем утврђује испуњеност услова сваког конкретног јавног спортског терена за коришћење. Вршећи надзор над применом Закона о спорту (надзор над законитошћу рада), министарство надлежно за послове спорта може забранити даље коришћење одређеног јавног спортског терена који не испуњава прописане услове. Сем тога, коришћење јавног спортског терена који не испуњава прописане услове представља прекршај, за који је чланом 79, ст. 1, т. 9. и члан 80, т. 7. прописана одређена новчана казна.

2. Одредбом овог члана фактички је стављен ван снаге члан 18, ст. 2. и 4. Закона о туризму (Сл. гласник РС, бр. 35/94) када су у питању јавни скијашки терени. Чланом 18, ст. 3. Закона о туризму прописано је да се уређење, одржавање и коришћење скијашког терена врши на начин којим се обезбеђује очување и одржавање природне вегетације и спречавају други штетни утицаји на природну средину. Истим законом (члан 19) утврђена је обавеза за сва правна лица и предузетнике који пружају услуге на скијашком терену да: обезбеде и одржавају скијашки терен за безбедно коришћење; утврде ред и обезбеде службу за одржавање реда на скијашком терену; обезбеде службу спасавања и пружања

хитне медицинске помоћи на скијашком терену; на улазу у скијашки терен видно истакну одредбе о реду, цени за коришћење уређаја, опреме и простора и других услуга на скијашком терену.

VII. СТРУЧНИ РАД У ОБЛАСТИ СПОРТА

Члан 60.

Стручни рад у спортским организацијама обављају спортски стручњаци и стручњаци у спорту.

Спортски стручњаци су лица која имају најмање средње образовање у области спорта, односно физичке културе, или су оспособљена за обављање одређених стручних послова у спорту, ако законом није другачије одређено.

Стручњаци у спорту су лица других занимања која доприносе остваривању спортских активности и спортских делатности.

1. Одредба овог члана је обавезујућа за све спортске организације. Стручни рад у спортској организацији могу обављати искључиво спортски стручњаци и стручњаци у спорту.

2. Одредбе става 2. и 3. овог члана не односе се само на став 1. овог члана, већ дају општу дефиницију спортских стручњака и стручњака у спорту који се помињу у више чланова Закона (видети нпр. чл. 20, ст. 3; чл. 23; чл. 29; чл. 47; чл. 63, ст. 1. и др.).

3. Под спортским стручњаком се сматра како лице које има најмање средње образовање у области спорта, односно физичке културе тако и лице које је оспособљено за обављање одређеног стручног посла у спорту (по правилу је реч о тренерима). Тренутно у Србији постоји само високо и више школско образовање у области спорта, односно физичке културе. Полазећи од реалности да тренутно у Србији нема довољно квалификованих, односно оспособљених спортских стручњака (тренера), Закон оставља спортским организацијама могућност да до 31. 12. 1998. године раде на досадашњи начин (чл. 85, ст. 3. Закона). Након тог датума, стручни рад у спортској организацији не може више да обавља лице које не испуњава законом прописане услове, а у противном чини прекршај (чл. 80, т. 8. Закона).

4. Закон користи негативну дефиницију за одређење ко се сматра стручњаком у спорту. То је свако оно лице које није спортски стручњак, а доприноси остваривању спортских активности и спортских делатности (нпр. спортски манеџер, спортски лекар, спортски судија, спортски организатор и сл.). Када су у питању стручњаци у спорту, Закон није предвидео никакав прелазни период за испуњавање услова за обављање одређеног стручног рада. То значи да када буду донета Номенклатура спортских занимања и звања (чл. 62, ст. 2. Закона), одређеним стручним радом неће моћи да се баве лица која не буду испуњавала прописане услове. Организација која буде ризиковала да и након ступања на снагу Номенклатуре спортских занимања и звања ангажује лице које не испуњава прописане услове прети не само казна прописана Законом за прекршај (видети нпр. чл. 79, ст. 1, т. 3 и 4 Закона) него и да јој Министарство за спорт по праву надзора над законитошћу рада забрани даљи рад.

Члан 61.

Министар надлежан за послове спорта ближе прописује услове за обављање послова оспособљавања за обављање одређених стручних послова у спорту и начин тог оспособљавања.

Послове оспособљавања за обављање одређених стручних послова у спорту, у смислу овог закона, обавља организација која испуњава услове за обављање ових послова, а коју одреди министарство надлежно за послове спорта.

Министар надлежан за послове спорта је искључиво овлашћен да пропише услове за обављање послова оспособљавања за обављање одређених стручних послова у спорту и начин тог оспособљавања. Чињеница да нека организација испуњава прописане услове за обављање оспособљавања још не значи да она може и да се бави тим пословима. Закон даје овлашћење министру за спорт да слободно изабере организацијеу којима ће дати право да се баве пословима стручног оспособљавања.

Члан 62.

Спортски стручњаци и стручњаци у спорту разврставају се према спортским занимањима и звањима у оквиру занимања.

Министар надлежан за послове спорта утврђује номенклатуру спортских занимања и звања и услове у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звања.

Након што буде донета Номенклатура спортских занимања и звања сваки спортски стручњак и стручњак у спорту добиће одређено звање, у оквиру занимања којим се бави. Добијање одређеног звања зависи од стручне спреме, односно оспособљености да би се неко лице разврстало у то звање.

VIII. ЕВИДЕНЦИЈЕ

Члан 63.

Министарство надлежно за послове спорта води матичне евиденције спортских организација и савеза, организација за обављање спортске делатности, спортских објеката, врхунских спортиста, самосталних професионалних спортиста, спортских стручњака и спортских резултата.

Спортске организације, односно организације за обављање спортске делатности и савези дужни су да, у складу са законом и прописима министарства надлежног за послове спорта, воде евиденцију чланова и евиденције о подацима из става 1. овог члана и достављају их министарству надлежном за послове спорта.

Садржај и начин вођења евиденција из ст. 1. и 2. овог члана прописује министар надлежан за послове спорта, по прибављеном мишљењу републичког органа надлежног за послове статистике.

Спортске организације, односно организације за обављање спортске делатности и савези дужни су да воде како евиденцију својих чланова тако и евиденцију свих података које је прописало

министарство надлежно за послове спорта (базичне евиденције). Подаци, укључујући и њихове промене, о којима се воде базичне евиденције обавезно се достављају министарству надлежном за послове спорта, које их уноси у одговарајуће матичне евиденције. Невођење базичних евиденција и непријављивање прописаних података у матичну евиденцију представља прекршај из члана 79, ст. 1, т. 11. Закона.

Члан 64.

Спортске организације, организације за обављање спортске делатности, самостални професионални спортисти и савези дужни су да се пријаве у матичну евиденцију коју води министарство надлежно за послове спорта и да се у случају престанка рада из ње одјаве.

Власник, односно корисник спортског објекта, дужан је да тај спортски објекат пријави у матичну евиденцију.

1. Обавеза спортске организације, организације за обављање спортске делатности, самостални професионални спортисти и савези да се пријави у матичну евиденцију коју води министарство надлежно за послове спорта и да се у случају престанка рада из ње одјави, као и обавеза власник, односно корисник спортског објекта да тај објекат пријави у матичну евиденцију, императивне је природе. Повреда одребе овог члана представља прекршај из чл. 79, ст. 1, т. 12. Закона.

2. Када су у питању спортске организације, савези и организације за обављање спортске делатности одредба става 1. овог члана суштински није ни била потребна јер је већ обухваћена одредбом члана 63, ст. 2. Закона. Наиме, код пријављивања у матичну евиденцију увек је реч о пријављивању одређених података о спортској организацији, односно савез или организације за обављање спортске делатности.

IX. НАДЗОР

Члан 65.

Министарство надлежно за послове спорта обавља надзор над применом овог закона.

У овом члану је заправо реч о вршењу управног надзора од стране министарство надлежно за послове спорта (видети члан 8. и 11. Закона о државној управи и чл. 23. Закона о министарствима). У вршењу послова надзора, Министарство врши: надзор над законитошћу рада спортских организација и савета (видети и чл. 25. ЗДОУГ); надзор над законитошћу аката организација у области спорта кад оне на основу закона решавају о правима, обавезама и правним интересима спортиста и других лица; инспекцијски надзор. У вршењу надзора над законитошћу рада, Министарство има право да: предложи, односно покрене поступак за оцену законитости општеих аката организација у области спорта; предложи престанак, односно забрану рада организације; наложи извршавање законом одређених обавеза и предузме друге мере за које је овлашћено законом. Инспекцијским надзором, Министарство остварује непосредни увид у пословање и поступање, организација и појединаца, у погледу придржавања надзора и других прописа и општих аката, изриче управне мере и предузима друге радње за које је овлашћено законом.

Члан 66.

Министарство надлежно за послове спорта обавља надзор над стручним радом у области спорта.

Шта се сматра стручним радом и ко може да га обавља одређено је чланом 60. Закона. Начин вршења надзора и овлашћења која има министарство надлежно за послове спорта прописан је у следећа два члана Закона.

Члан 67.

Министарство надлежно за послове спорта организује надзор над стручним радом у области спорта преко истакнутих спортских стручњака, односно организација за стручни рад у области спорта.

Начин и поступак обављања надзора над стручним радом, мере за отклањање уочених недостатака и друга питања од значаја за спровођење надзора над стручним радом у области спорта прописује министар надлежан за послове спорта.

Члан 68.

Спортске организације, организације за обављање спортске делатности и савези дужни су да омогуће обављање надзора над стручним радом, у складу с овим законом.

Министарство надлежно за послове спорта може организацији из става 1. овог члана забранити обављање одређене спортске активности, односно делатности, ако на основу извештаја о извршеном надзору над стручним радом утврди да су недостаци у раду такве природе да могу изазвати теже последице по здравље спортиста и да нису у остављеном року отклоњени.

Организацији из става 1. овог члана која онемогући обављање надзора над стручним радом, министарство надлежно за послове спорта може привремено забранити обављање спортске активности, односно делатности, све док не омогући обављање надзора.

Х. ОПШТИ ИНТЕРЕС И ПОТРЕБЕ У ОБЛАСТИ СПОРТА

1. Општи интерес

Члан 69.

Општи интерес у области спорта, за чије се остваривање средства обезбеђују у буџету Републике и приређивањем игара на срећу, у складу са законом, јесте:

обезбеђивање услова за развој врхунског спортског стваралаштва и спортских такмичења школске омладине и студената;

изградња, опремање и одржавање спортских објеката од интереса за Републику;

истраживачко- развојни и научно истраживачки рад у спорту;

организација спортских такмичења и спортских манифестација од интереса за Републику;

међурепубличка и међународна спортска сарадња;

делатност организација у области спорта које је основала Република Србија и делатност организација које је основала територијална јединица, односно друга организација, а које послују средствима у државној својини и које својим размештајем, наменом, структуром и опремом обезбеђују услове за развој врхунског спортског стваралаштва;

остваривање програма или делова програма других организација (спортских центара, спортских кампова и др.) којима се доприноси развоју спорта;

обезбеђење врхунским спортистима - аматерима права из здравственог осигурања;

стипендије врхунским спортистима за спортско усавршавање и новчана помоћ врхунским спортистима са посебним заслугама;

национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта.

Члан 70.

Организације у области спорта чијим програмима се остварује општи интерес у области спорта, најкасније до 1. октобра текуће године, достављају своје програме за наредну годину и предрачун трошкова потребних за њихово остваривање министарству надлежном за послове спорта.

Министар надлежан за послове спорта утврђује који ће се програми, односно делови програма финансирати средствима буџета Републике Србије, по прибављеном стручном мишљењу о општем интересу садржаном у тим програмима, од одговарајућих савеза, стручних институција, установа и истакнутих стручњака.

1. Програми који се достављају министарству надлежном за послове спорта морају да испуне два услова: један материјалан и један формалан, да би се финансирали од стране Министарства. Материјални услов се састоји у томе да се програмом мора задовољавати неки сегмент општег интереса из члана 69. Закона, а у складу са критеријумима из члана 72, ст. 2. Закона. Формални услов се тиче рока до кога програм са предрачуном трошкова мора бити достављен Министарству. О финансирању приспелих програма, Министар одлучује по прибављеном стручном мишљењу.

2. Директно Министарству своје програме достављају само оне организације у области спорта које нису чланови Спортског савеза Србије. Чланови Спортског савеза Србије своје програме морају доставити преко Савеза, односно Савез је тај који врши прву селекцију програма својих чланова и бира програма које ће предложити Министарству за финансирање.

Члан 71.

Влада Републике Србије утврђује национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта и критеријуме за њихову доделу.

Министар надлежан за послове спорта утврђује ближе услове и критеријуме за стипендирање врхунских спортиста и за новчану помоћ врхунским спортистима за које се средства обезбеђују у буџету Републике.

Члан 72.

Министар надлежан за послове спорта, на предлог Спортског савеза Србије, доноси годишњи и четворогодишњи програм којим се утврђују међународна спортска такмичења за чију организацију се обезбеђују средства у буџету Републике.

Министар надлежан за послове спорта одређује ближе критеријуме за утврђивање општег интереса који се остварује програмима организација у области спорта и критеријуме за финансирање развоја врхунског спортског стваралаштва.

Министар надлежан за послове спорта утврђује објекте од интереса за Републику и одређује ближе критеријуме за финансирање њихове изградње, опремања и одржавања.

1. Организација међународних спортских такмичења може бити финансирана средствима буџета Републике Србије само ако је конкретно такмичење обухваћено годишњим, односно четворогодишњим програмом (календаром) међународних спортских такмичења који је донео Министар на предлог Спортског савеза Србије.

2. Чланом 69, т. 2. Закона утврђено је да се из буџета финансира изградња, опремање и одржавање само оних спортских објеката који су од интереса за Републику. Који су то објекти и по којим критеријумима се финансира њихова изградња, опремање или одржавање, утврђује Министар.

Члан 73.

Корисници средстава буџета за реализацију програма којима се задовољава општи интерес у области спорта утврђен овим законом, обавезни су да министарству надлежном за послове спорта на његов захтев, а најмање једанпут годишње, доставе извештај о свом раду, односно остваривању програма или делова програма и коришћењу средстава буџета Републике.

Министар надлежан за послове спорта може обуставити даље финансирање програма кориснику из става 1. овог члана који не достави извештај у предвиђеном року.

Члан 74.

Министарство надлежно за послове спорта врши надзор над реализацијом програмских активности и наменским коришћењем средстава која се обезбеђују у буџету Републике и једном годишње извештава Владу Републике Србије о коришћењу средстава буџета Републике за остваривање општег интереса у области спорта, утврђеног овим законом.

Члан 75.

Влада Републике Србије именује и разрешава директора, председника и чланове управног и надзорног одбора организација чији се програми којима се остварује општи интерес у области спорта у целини или претежно финансирају из буџета Републике.

Влада Републике Србије именује и разрешава директора, председника и чланове управног одбора и надзорног одбора организација које је основала територијална јединица, односно друга организација, а које послују средствима у државној својини и које својим размештајем, наменом, структуром и опремом обезбеђују услове за развој врхунског спортског стваралаштва.

Влада Републике Србије утврђује организације из става 2. овог члана.

1. Између примене става првог и другог овог члана постоји битна разлика. Нека организација може доћи под "удар" става првог само ако постоји њена прећутна сагласност у виду тражења средстава од Републике за финансирање програма, и то у тој мери да Република фактички у потпуности или претежним делом финансира делатност (програме) те организације.

2. Примена става другог овог члана не зависи ни од воље саме организације ни од воље њеног оснивача. Довољно је да Влада Републике Србије својом одлуком утврди да организација својим размештајем, наменом, структуром и опремом обезбеђује услове за развој врхунског спортског стваралаштва. Међутим, да би Влада донела такву одлуку потребно је да се испуне три услова: да организација заиста својим размештајем, наменом, структуром и опремом обезбеђује услове за развој врхунског спортског стваралаштва; да је организацију основала или територијална јединица или нека друга организација; да организација у потпуности послује средствима у државној својина. Која се средства сматрају средствима у државној својини одређено је Законом о средствима у својини Републике Србије (Сл. гласник РС, бр. 53/95 и 54/96). Делатност организација које буду обухваћено одлуком Владе, финансира се из буџета Републике. Искуства развијених земаља и чињеница да функционисање оних организација које пружају оптималне услове за развој врхунског спорта, односно утичу на развој врхунског спорта на ширем подручју, изискује огромна средства, а да оне, по правилу, не могу да послују на тржишним принципима, изискивали су да се Законом створи могућност за установљење на "националном нивоу" неколико организација које би се на "националном нивоу" и финансирале и које би биле регионално распоређене и представљале снажан ослонац за опстанак и развој врхунског спорта. У условима велике централизације средстава на нивоу државе који постоје у Републици Србије, овакво решење уједно представља и начин враћања средстава срединама од којих се и узимају.

Члан 76.

У једној спортској грани финансирају се програми само једног гранског савеза, којима се остварује општи интерес утврђен овим законом.

Уважавајући Уставом гарантовану слободу удруживања грађана, Закон о спорту допушта да се у једној спортској грани

оснује и више гранских савеза. Супротно решење је прописано у Закону о спорту Црне Горе. Међутим, супротно је општем интересу за развој спорта у Републици постојање више гранских савеза у једној спортској грани, те због тога Република жели да финансира само један грански савез у ј свакој спортској грани. Који ће то грански савез бити, одређује министар надлежан за послове спорта, на предлог Спортског савеза Србије. Реално је очекивати да ће Спортски савез Србије предложити Министру онај грански савез који је њен члан. Наиме, Статутом Спортског савеза Србије утврђено је да из једне спортске гране члан Спортског савеза може бити само један грански савез.

2. Потребе у области спорта

Члан 77.

Одређене потребе грађана у области спорта задовољавају се у општини и граду.

Средства за задовољавање потреба грађана из става 1. овог члана обезбеђују се у буџету општине, односно града, и приређивањем игара на срећу, у складу са законом, и користе се, у складу са актима општине, односно града, за:

изградњу, одржавање и коришћење спортских објеката у којима се остварују потребе у области спорта у општини, односно граду;

учешће у обезбеђењу реализације општинског и међуопштинског нивоа школских спортских такмичења;

обезбеђивање посебних услова за повећање обухвата и квалитета рада са младим спортским талентима;

финансирање делатности организација у области спорта које је основала општина, односно град и остваривање програма, или делова програма других организација којима се доприноси задовољавању потреба грађана у области спорта на нивоу општине, односно града;

организацију и одржавање спортских такмичења и манифестација од значаја за општину, односно град;

обезбеђивање услова за рад спортских стручњака у организацијама у области спорта на територији општине, односно града.

Члан 78.

Скупштина општине, односно града, именује и разрешава директора, председника и чланове управног одбора и надзорног одбора организација у области спорта чији се програми којима се остварују одређене потребе грађана у области спорта у целини или претежно финансирају из буџета општине, односно града.

Формулација овог члана је у одређеној мери неодређена, што је изазвала различита тумачења у пракси. Израз "организација у области спорта" употребљен у овом члану, послужио је неким скупштинама општина као основ да донесу одлуке којима именују председнике и чланове управних и надзорних одбора оних спортских организација, спортских друштава и савеза са њихове територије у чијем финансирању учествују у претежној мери. Таква примена овог члана је, по нашем мишљењу, незаконита. Израз "организација у области спорта" мора се тумачити у складу са другим деловима овог члана и другим правилима из овог Закона. Тако гледано, овај члан се може применити само на оне организације у области спорта којима неки закон прописује управљачку структуру састављену од директора, управног одбора и надзорног одбора и које такву структуру већ имају. Она је, пак, законски прописана само за оне организације у области спорта организоване као предузећа и установе (чл. 60. Закона о предузећима и чл. 16. Закона о јавним службама). На организације у области спорта које су сходно овом Закону и Закону о друштвеним организацијама и удружењима грађана организоване као удружења грађана, односно савез удружења грађана овај члан се не може применити. Сходно чл. 24. став 1. и чл. 34. став 2. Закона, спортске организације као удружења, спортска друштва и савези у области спорта слободно се организују. Оне могу изабрати управљачку структуру која им највише одговара, а у пракси она најчешће изгледа: скупштина, предсеништво (управни одбор), секретар. Разуме се, оне могу изабрати да имају управни и надзорни одбор и директора, али је битно је то њихова слободна воља а не законска обавеза. Самим тим, скупштина општине (града) не може именовати оне органе који не постоје или чију

структуру највиши орган организације (нпр. скупштина) може изменом статута у свако доба променити.

Коришћење овог члана у наведене сврхе мотивисано је жељом скупштина општина да контролишу токове средстава које дају спортским организацијама и савезима, односно да на основу улагања средстава преузму управљање организацијом. Другим речима: "ако дајем средства, хоћу њима и да управљам". Таква жеља је потпуно разумљива и легитимна. Онај ко тражи финансирање од стране општине треба да рачуна да она хоће и да има контролу над оним што даје. Такве "жеље финанисјера" нису особеност општина, већ су "природна потреба" сваког власника одређених средстава. Закон о спорту о томе води рачуна и прописује начин на који се таква "жеља" може легитимно реализовати. Правни основ за преузимање управљања над постојећом спортском организацијом, друштвом или савезом утврђен је чланом 26. Закона.

XI. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 79.

Новчаном казном од 3.000 до 15.000 нових динара казниће се за прекршај спортска организација или друго правно лице ако:

- 1) наведе спортисту на употребу допинга или му да допинг (члан 15.);
- 2) изложи спортисту активностима које могу да угрозе или погоршају његово здравствено стање (члан 16.);
- 3) обавља спортске активности супротно одредби члана 20. став 3. овог закона;
- 4) обавља спортску делатност супротно одредби члана 29. став. 1. овог закона;
- 5) организује спортску приредбу супротно одредбама чл. 46. и 48. овог закона;
- 6) организује спортско такмичење супротно одредбама члана 47. овог закона;

7) користи или одржава спортски објекат супротно одредби члана 54. овог закона;

8) промени намену спортског објекта или његовог дела супротно одредбама члана 56. овог закона;

9) користи јавни спортски објекат супротно одредби члана 59. став 1. овог закона;

10) обавља оспособљавање за одређене стручне послове у спорту супротно одредбама члана 61. овог закона;

11) не води прописане евиденције или их не доставља на прописани начин (члан 63. став 2.);

12) не пријави се у матичну евиденцију или се из ње не одјави (члан 64. став 1.);

13) не пријави спортски објекат у матичну евиденцију (члан 64. став 2.).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у спортској организацији или другом правном лицу новчаном казном у износу од 500 до 3.000 нових динара.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се предузетник новчаном казном од 1500 до 5000 нових динара.

Члан 80.

Новчаном казном од 500 до 3000 нових динара казниће се за прекршај физичко лице ако:

1) наведе спортисту на употребу допинга или му да допинг (члан 15.);

2) изложи спортисту активностима које могу да угрозе или погоршају његово здравствено стање (члан 16.);

3) организује спортску приредбу супротно одредбама чл. 46. и 48. овог закона;

4) организује спортско такмичење супротно одредбама члана 47. овог закона;

5) користи или одржава спортски објекат супротно одредби члана 54. овог закона;

6) промени намену спортског објекта или његовог дела супротно одредбама члана 56. овог закона;

7) користи јавни спортски објекат супротно одредби члана 59. став 1. овог закона;

8) обавља стручни рад супротно одредби члана 60. став 2. овог закона;

9) не пријави се у матичну евиденцију или се из ње не одјави (члан 64. став 1.);

10) не пријави спортски објекат у матичну евиденцију (члан 64. став 2.).

ХИ. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 81.

Спортским објектима у државној и друштвеној својини који на дан ступања на снагу овог закона немају одговарајућу урбанистичку документацију не може се до доношења те документације мењати намена.

Закон о спорту овим чланом прописује забрану примену члана 56. Закона на оне спорске објекте у државној и друштвеној својини који на дан ступања на снагу Закона немају одговарајућу урбанистичку документацију, све док она не буде донета.

Члан 82.

Средства и имовину за оснивање и почетак рада Републичког завода чине средства и имовина Југословенског завода за физичку културу и медицину спорта из Београда, Завода за физичку културу Војводине из Новог Сада и Завода за физичку културу Косова и Метохије из Приштине, утврђена билансом стања на дан 28. фебруара 1997. године,

којима Републички завод послује као средствима у државној својини.

Републички завод почиње са радом 1. марта 1997. године.

Члан 83.

Даном почетка рада Републички завод преузима средства, права и обавезе и запослене раднике Југословенског завод за физичку културу и медицину спорта из Београда, Завода за физичку културу Војводине из Новог Сада и Завода за физичку културу Косова и Метохије из Приштине.

Даном уписа Републичког завода у регистар бришу се из регистра Југословенски завод за физичку културу и медицину спорта из Београда, Завод за физичку културу Војводине из Новог Сада и Завод за физичку културу Косова и Метохије из Приштине.

Члан 84.

Директора, управни и надзорни одбор Републичког завода Влада Републике Србије именоваше у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Управни одбор Републичког завода донеше у року од 30 дана од дана именовања статут и друга акта неопходна за упис Републичког завода у регистар.

Члан 85.

Постојеће спортске и друге организације у области спорта дужне су да ускладе своју организују, рад и опште акте са одредбама овог закона до 31. 12. 1997. године, ако овим законом није другачије прописано.

По истеку рока из става 1. овог члана постојеће спортске и друге организације у области спорта које не поступе по одредби става 1. овог члана престају са радом и надлежни орган ће их после спроведеног поступка брисати из регистра.

Спортске организације и друге организације у области спорта дужне су да ангажују спортског стручњака у смислу члана 20. став 3. овог закона најкасније до 31. 12. 1998. године.

1. Све постојеће спортске и друге организације у области спорта дужне су да ускладе своју организацију, рад и опште акте са одредбама Закона о спорту до 31. 12. 1997. године, под претњом брисања из одговарајућег регистра.

2. За постојеће спортско друштвене организације, спортска друштва и савезе, који су уписани у регистре које води Министарство унутрашњих послова, одреба овог члана у првом реду значи обавезу да се упишу у Регистар спортских организација као удружења, спортских друштава и савеза, који води Министарство за омладину и спорт (видети коментар члана 27. Закона). Упис се врши тако што се подноси пријава за упис прописана чланом 27, ст. 2. Закона, уз подношење одређених исправа. Иако Закон о спорту говори о усклађивању општих аката организације, сматрамо да је у поступку пререгистрације потребно, или барем упутно, да се донесе нов статут организације (мења се и заглавље статута, статус организације, природа многих односа унутар организације и др.), а не да се врше измене и допуне статута.

Постојеће спортске организације и спортска друштва могу, у складу са чл. 86, ст. 2. Закона, да бирају да ли ће се трансформисати у удружење или предузеће са друштвеним капиталом.

3. Из чињенице да законодавац у ставу 3. не користи израз "постојеће", може се закључити да за разлику од става 1. и 2. овог члана, став 3. се примењује на све спортске организације и друге организације у области спорта (и постојеће и новоосноване), са временским ограничењем до 31. 12. 1998. године. Његова примена је искључена једино када је реч о предузетницима у смислу чл. 30. Закона, јер су, сходно чл. 8. ст. 1. т. 2. Закона о приватном предузетништву, услови дефинисани чл. 30. Закона уједно и услови за оснивање радње.

Разлог доношења правила из става 3. овог члана лежи и чињеници да у Југославији нема у тренутну доношења Закона довољно квалификованих или оспособљених спортских стручњака који би покрили стручни рад у преко 10.000 разних организација у области спорта. Вероватно редакцијском грешком, законодавац се у ставу 3. погрешно позива на члан 20. ст. 3. Закона, јер се тај члан односи искључиво на спортске организације основане као предузећа и на услове које оне требају да испуне да би обављале спортске активности. Исправно је било позивање на члан 60. став

2. Закона, јер се тим чланом дефинише ко се према Закону сматра спортским стучњаком.

Члан 86.

Кад удружење настало трансформацијом постојеће спортске организације у својству друштвене организације, које располаже средствима у друштвеној својини, престане са радом, средства која остану после подмиривања обавеза постају средства у државној својини и преносе се на коришћење општини на чијем подручју се налази седиште те организације.

Постојеће спортске организације и спортска друштва у својству друштвене организације са средствима у друштвеној својини могу се трансформисати у удружење или предузеће са друштвеним капиталом.

1. Чланом 52. ЗДОУГ предвиђено је да кад друштвена организација престане са радом, средства која остану после подмиривања обавезе те организације преносе се на друштвено правно лице одређено статутом друштвене организације, а чланом 54. ЗДОУГ утврђено је да у случају престанка удружења грађана са његовом имовином поступа се у складу са статутом тог удружења. Закон ставом 1. овог члана искључује примену наведених чланова ЗДОУГ на организације из става 1. овог члана, и утврђује да се преостала средства преносе на коришћење општини на чијем подручју се налази седиште организације.

2. Одредба става 2. овог члана омогућава да се изврши трансформација постојећих спортских организација и спортских друштава (друштвених организација) у удружење грађана или предузеће, с тим што утврђује да се извршеним трансформацијама не дира у карактер својине тих организација (друштвена својина). Промена природе својине ових организација може се извршити само у складу са посебним законима о промени власништва друштвеног капитала.

Члан 87.

Спортски савез Србије донеће категоризације из члана 44. овог закона и мерила за утврђивање својства лица које се бави спортом као јединим и основним занимањем у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Уколико Спортски савез Србије не утврди категоризације из члана 44. овог закона у року прописаном у ставу 1. овог члана, те категоризације утврдиће министар надлежан за послове спорта.

Члан 88.

Спортске организације као предузећа, односно установе, и организације за обављање спортске делатности достављају надлежном суду доказе о испуњености услова из члана 20. ст. 3. и 4. и члана 29. овог закона у року од 90 дана од дана ступања на снагу прописа којим се ближе утврђују ти услови.

Овај члан омогућава, с једне стране, постојећим организацијама за обављање спортске делатности да могу и даље да раде под постојећим условима до доношења прописа (правилника) из чл. 20, ст. 4. и чл. 29. Закона, а, с друге стране, даје могућност оснивања нових спортских организација као предузећа или установа, односно организација за обављање спортске делатности и пре доношења тих правилника. Међутим, чим наведени правилници буду донети, све спортске организације као предузећа или установе, односно организације за обављање спортске делатности дужне су да доставе надлежном привредном суду доказ о испуњености прописаних услова за обављање делатности у року од 90 дана од дана ступања на снагу прописа којим се ближе утврђују ти услови. Непоштовање одредбе овог члана води изрицању мере забране обављања делатности због тога што организација не испуњава услове за обављање делатности и остављању одређеног (накнадног) рока за испуњење прописаних услова. Пропуштање и накнадног рока за испуњавање прописаних услова доводи до престанка организације (видети члан 100, ст. 1, т. 1. Закона о предузећима).

Члан 89.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе Закон о физичкој култури ("Службени гласник СРС, бр. 5/90) и Закон о потребама у одређеним областима за које се средства обезбеђују из јавних прихода ("Службени гласник РС, бр. 79/91 и 16/92).

До доношења аката на основу овог закона, примењиваће се акта донета на основу закона из става 1. овог члана, осим ако су у изричитој супротности с овим законом.

На основу става другог овог члана, остао је на снази Правилник о ближим условима за обављање делатности у области физичке културе (Службени гласник СРС, бр. 2/84 и 28/89), све док се не донесе одговарајући правилник на основу члана 29. Закона. Разуме се, примењују се само оне одредбе наведеног Правилника које нису у супротности са Законом.

Члан 90.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

На основу члана 27. став 1, а у вези са чланом 34. став 2. Закона о спорту ("Службени гласник Републике Србије", број 52/96),

Министар за омладину и спорт доноси

П Р А В И Л Н И К

О РЕГИСТРАЦИЈИ СПОРТСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА КАО УДРУЖЕЊА, СПОРТСКИХ ДРУШТАВА И САВЕЗА

Члан 1.

Овим правилником прописује се садржај, начин вођења и образац регистра спортских организација као удружења, спортских друштава и савеза (у даљем тексту: регистар).

Члан 2.

Регистар се састоји од књиге са већим бројем истоветних регистарских листова, израђених на белој хартији, и збирке исправа.

Сваки регистарски лист има свој број, а бројеви регистарских листова се континуирано настављају кроз све књиге регистра.

Регистарски лист се води на Обрасцу 1, који је одштампан уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 3.

На омоту књиге регистра уписује се текст: "Република Србија, Министарство за омладину и спорт" и редни бројеви уписа.

Члан 4.

Упис у регистар спортске организације као удружења, спортског друштва и савеза (у даљем тексту: организација) врши се на основу пријаве.

Подаци у регистру могу се обрађивати и компјутером применом јединствених стандарда.

Подаци уписани у регистарски лист су јавни.

Члан 5.

Регистарски лист садржи рубрике у које се уписују: редни број листа; пренос са регистарског броја; датум уписа у регистар; назив организације; седиште и адреса организације; имена оснивача, њихова адреса и лични број; чланство у другој организацији, њен назив, седиште и адреса; органи у организацији; управљање организацијом; врста спортске активности; лично име, адреса и лични број лица овлашћеног за заступање и представљање организације; број решења о упису и датум доношења; оснивачки улог; назив дела организације који има одређена овлашћења у правном промету; подаци о решењу о забрани рада организације; подаци о брисању из регистра; датум усвајања статута; редни број регистра под којим је извршен ранији упис, број решења о упису и назив органа који је упис извршио; напомене.

У регистар се уписују и промене података из става 1. овог члана.

Уз пријаву за упис у регистар прилажу се исправе о подацима који се уписују у регистар.

Члан 6.

Збирка исправа садржи: записник о раду оснивачке скупштине, односно о раду надлежног органа који је донео одлуку о трансформацији организације; акт о оснивању организације са овереним потписима оснивача; одлуку надлежног органа организације о трансформацији организације; статут организације; одлуку о именовању лица овлашћеног за заступање и представљање организације; одлуку о давању овлашћења за подношење пријаве; пријаву за разврставање по делатности јединице разврставања; оверен потпис лица овлашћеног за заступања; примерак решења о упису у регистар; оверену копију решења о ранијем упису у регистар друштвених организација и удружења грађана; статут међународне организације у коју је организација учлањена, у оригиналном тексту и преводу; све прилоге уз пријаву, односно исправе на основу којих је извршен упис или промена података у регистру.

Збирка исправа води се за сваку организацију уписану у регистар и означена је бројем регистарског листа организације.

На омоту збирке исправа уписује се назив организације уписане у регистар и регистарски број под којим је извршен упис.

Члан 7.

Рубрике у регистру попуњавају се читко штампаним словима, а уписани текст не сме се исправљати и брисати.

Изузетно, мање погрешке исправљају се прецртавањем водоравном линијом и стављањем парафа овлашћеног службеног лица и датума исправке. Ако су у питању веће погрешке цео упис се поништава прецртавањем регистарског листа двома паралелним косим линијама и упис се врши на првом слободном листу.

Члан 8.

Ако организација има више од два оснивача, у одговарајућу рубрику се уносе имена оснивача који су на попису оснивача наведени под редним бројевима 1, 2. и 3, и податак о укупном броју оснивача.

Ако организација нема у тренутку оснивања пословне историје, као адреса организације означава се адреса лица које је заступа и представља.

Члан 9.

Упис промене одређене чињенице или податка уписаног у регистар врши се у одговарајућој рубрици регистарског листа, непосредно поред основног уписа који се прецртава црвеном косом линијом.

Кад се регистарски лист, односно нека од рубрика регистарског листа попуни, или организација промени назив, подаци о организација уписује се на првом слободном регистарском листу. На тај лист се преносе сви последњи подаци с претходног регистарског листа. Након што се изврши пренос свих последњих података из претходног регистарског листа, тај лист се прецртава црвеном косом линијом. На новом регистарском листу уноси се се у одговарајућу рубрику податак о регистарском броју претходног уписа.

Члан 10.

Брисање организације из регистра врши се прецртавањем регистарског листа двома паралелним црвеним косим линијама.

Члан 11.

Овај правилник ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".

(Службени гласник Републике Србије, бр. 8/1997, од 21. фебруара 1997. године)

АУТОР

Др Ненад ЂУРЂЕВИЋ

рођен је 12. 8. 1957. године у Аранђеловцу, где је завршио основну и средњу школу. Правни факултет је завршио у Крагујевцу. Докторирао је 1990. године на Правном факултету у Крагујевцу. У 1991. години изабран је за доцента за облигационо право Правног факултета у Крагујевцу. Тренутно обавља функције директора Института за правне и друштвене науке Правног факултета у Крагујевцу и главног и одговорног уредника правног часописа "Гласник права". Објавио је већи број радова из области облигационог, медицинског, радног и спортског права. Из области спортског права објавио је поред неколико чланака и књигу "Спортске приредбе - правне обавезе и имовинска одговорност организатора". Као члан експертске групе Министарства за омладину и спорт учествовао је у припреми Закона о спорту и пратећих подзаконских аката. Боравио је 1987. и 1990. године у СР Немачкој на стручном усавршавању.

Адреса за контакт:

Правни факултет у Крагујевцу,
Јована Цвијића 1, 34000 Крагујевац
телефон: 034 - 47137

Др Ненад ЂУРЂЕВИЋ

КОМЕНТАР ЗАКОНА О СПОРТУ

2. измењено и допуњено издање

Крагујевац, 1997.

ИЗДАВАЧ:

Институт за правне и друштвене науке Правног факултета у
Крагујевцу - ELSA LG Крагујевац
Јована Цвијића 1, 34000 Крагујевац

ШТАМПА:

ФР "Балша" - СГР "Графичар" Крагујевац

ЗА ИЗДАВАЧА:

Проф. др Бора Чејовић, декан

ТИРАЖ:

500

ИСБН: 86-80765-09-0

**Овај Коментар се објављује под покровитељством
Министарства за омладину и спорт Републике Србије.**